

Tractatus absolutissimus et accuratissimus de catarrho, rheumatismo, vitiis dentium, linguae, vocis, de immodica & indecora salivatione, & aliis à cerebro destillationibus de variis authoribus compilatus / item Andreae Laurentii ... Tractatus excellentissimus de catarrho è Gallico sermone in Latinum conversus per Ioannem Vigirium.

Contributors

Vigier, Jean, active 1608?

Publication/Creation

Genevae : Apud Joannem Bouchereau, 1624.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/czz7jp87>

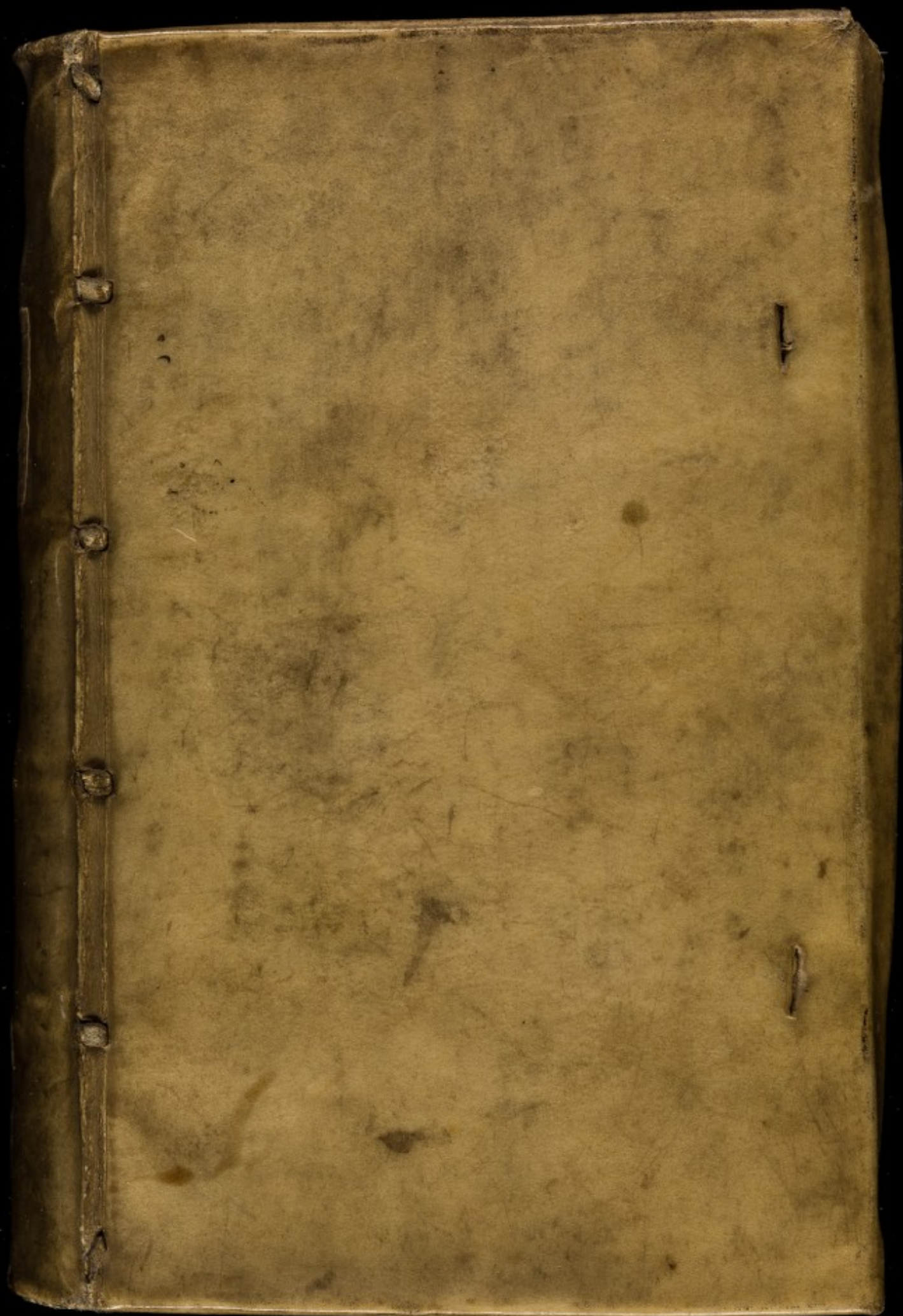
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

TRACTATUS

ABSOLVTISSIMVS ET

ACCVRATISSIMVS DE CA-

TARRHO, RHEVMATISMO, VITIIS DEN-
tium, linguæ, vocis, de immodica & indecora saliu-
atione, & aliis à Cerebro destillationibus, de variis
authoribus compilatus.

ITEM

*Andrea Laurentij Archiatri Regij, Cancellarij in Celeber-
rima vniuersitate Medicine Monspelliensi Tractatus
excellentissimus de Catarrho è Gallico sermone in Lati-
num conuersus.*

PER IOANNEM VIGIRIVM

DOCTOREM MEDICVM

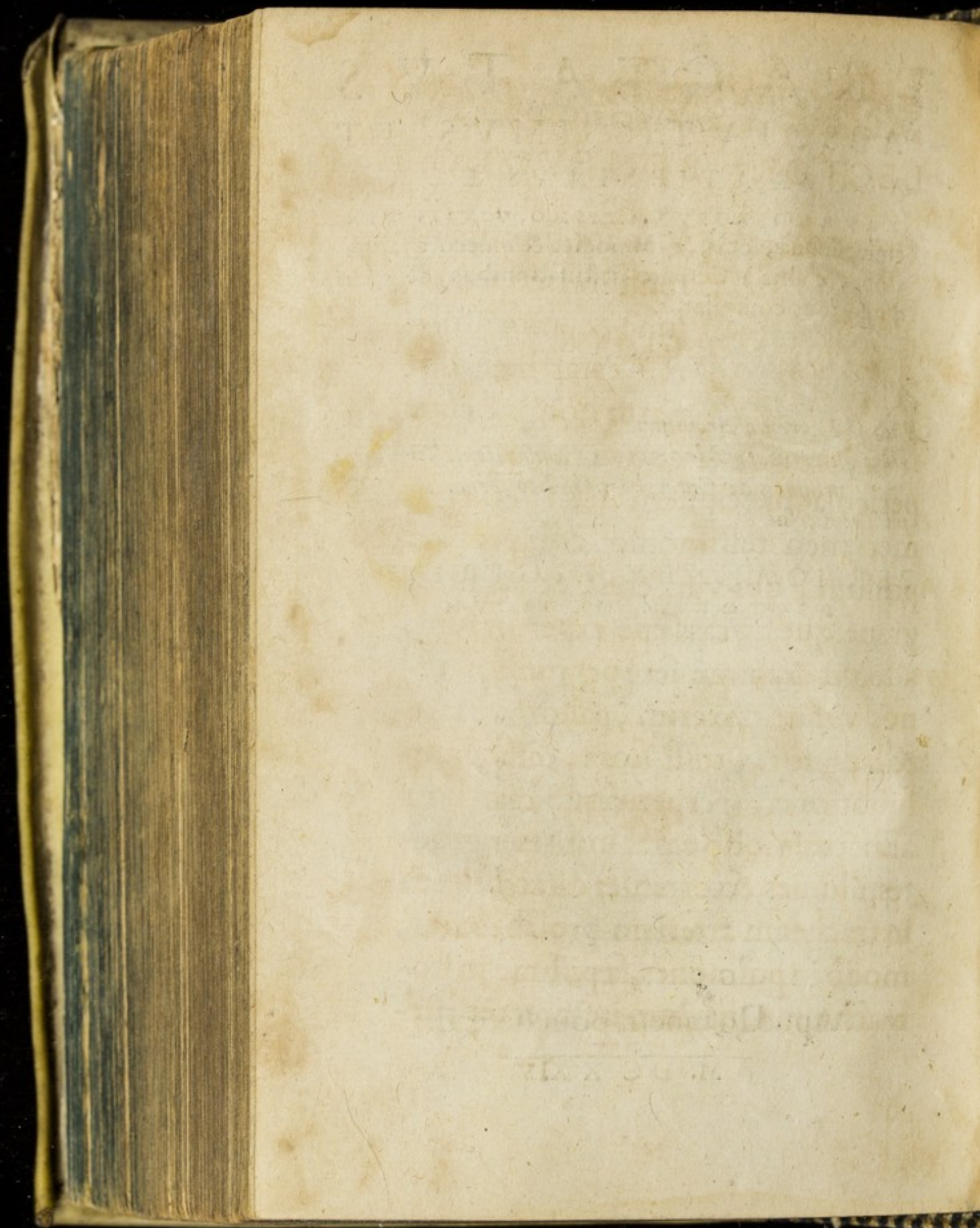
Casseronensem.

GENEVE,

Apud Ioannem Bouchereau.

M. DC. XXIV.

LECTORI BENEVOLO.

V M morborum omnium frequentissimè & molestissimè catarrhus adoriatur hominẽ, eum que in mille mortis pericula præcipitem det : Vti ego met meo testimonio comprobare possum , qui vim eius , & insultus , grauésque noxas sæpe expertus sum , adeò vt exanimẽ ferè per multos annos vitam traxerim , pallore vultus , & languore , tussi sicca , difficili respiratione , perpetuáque diarrhœa afflictus : modò enim imbres ingruẽtes , illuuias , & torrentes catarrhorum in tracheam arteriam prolabebãtur , modò in pulmones , sæpissimè in stomachum. Quæ dum iactarer tẽpesta-

4 LECTORI BENEVOLO.

te pro virili obstiti: ita ut tandē super-
fuerim, aduocatis prius in meum au-
xilium scriptis authorum de meliore
nota qui de hac materia tractarunt;
in quibus primas tenent Do. Picotus
Paparella, Botallus, & Laurentius, de
quorum viridariis hoc florilegium
excerpsi: compendium videlicet me-
thodi curandorum catarrhorum; cu-
ius ope (fauente Dei gratia) catarrhi
tyrannide me vindicaui , & mortis
faucibus eripui. Ecce tibi consultu-
rus, vel potius (ut quod res est fatear)
amicis obsequuturus, quorum preci-
bus restitisse mihi nefas; in lucem eli-
mino libellum hunc , gratiam non
gloriam ambio, quam si mihi renuas,
sufficiet placuisse amicis.

RHEV-

RHEVMATISMI ET DESTILLATIONIS DESCRIPTIO.

C A P. I.

CATARRHVS vocabulum apud medicos anceps & vagum. Vsurpatur enim aliter à Galeno & Græcis veteribus, aliter à Mauritanis & recentioribus medicis. Nam Catarrhum definit Galenus quando in os defluerit excrementum à Cerebro. Paulus Ægineta Catarrhum absolutè dici vult, ad fauces & palatum factam defluxionem: ad laryngem verò & trachæam arteriam, sic vt interiorem membranam seu tunicam exasperet, & Βραγχίτις λευκή, id est, raucam vocem emittat. Sic Pauli descriptio non aduersatur Galeni definitioni. Contra Arabes Catarrhum propriè dici volunt, cum fit à cerebro destillatio non in fauces, sed in pectus & thoracis partes interiores. Aiunt enim suo loquendi modo:

Si fluat ad pectus, dicatur rheuma catarrhus,

Ad fauces branchus, ad nares esto Coryza.

At nunc à recentioribus, medicinæ practicæ & actuosæ sectatoribus, catarrhus, generalius sumpto nomine, usurpatur, pro omni destilla-

tione ac defluxu humoris aut excrementi à cerebro in partes subiectas: atque ita in vnum confundunt, Catarrhum, Rheumatismum, κατάρρα, & destillationem Celsi. Nec illud hac in parte mittendum ῥεῦσιν, id est fluxionem etiam generalius sumi, quàm Catarrhum, tum veterum, tum recentiorum: Cum illa sit decursus cuiuslibet humoris aut excrementi, ex quacunque parte prodeat, & in quamcunque partem incidat: fluxionumque aliam esse à cerebro in partes subiectas, aliam verò ab hepate manare, aut vasis: aliam à quacunque parte onerata excrementorum copia, vel qualitate infestata. Atque ita Rheumatismus, Catarrhus, Destillatio sunt species fluxionis: quorum fons & origo est caput. Nulla est enim ferè pars, quæ non possit ῥευματίζεσθαι, fluxionéque tentari. Sed ad præsentis commentarij intelligentiam, satis erit monuisse, Catarrhum & Rheumatismum à recentiori medicina generali & communiori nomine usurpari pro qualibet humoris aut excrementi à cerebro & capite in partes quasilibet subiectas, destillatione, quæ Græcis etiam ῥεῦμα, ῥευματισμός, κατάρρα, nostris fluxio, destillatio, excrementorum à capite decursus, decubitus, prolapsus dicitur.

*Divisio &
differentia
destillatio-
num.*

Defluxiones varias appellationes pro partium & symptomatum varietate recipiunt. Nam si fluxio fiat in oculi tunicam adnatam fiet ophthalmia, lippitudo Celsi, Chemosis, deterrima ophthalmia, hyposphagma, macula rubra Arab. Si in membranam corueam fiunt

φλύ-

φλύκταιναι varia. Si in vucam, fit Mydriasis, pupillæ dilatatio, suffusio, glaucoma, mutatio coloris cristalloïdis, nam apparet in foramine vucæ. Si in angulum magnum, fit Anchylops, abscessus inter angulum & nares, Ægylops seu fistula lachrymalis, enchantis, caro excrescens in angulo, epiphora, pituitæ cursus, Rhyas diminutio carnis lachrymalis. Si fluxio fiat in nares, Non à se-
fit Coryza, grauedo, ozæna, polypus, sarcoma & la fluxio-
varia odoratus symptomata. Si in aures, phleg- ne oriun-
mone, modo interna, modo externa, otalgia, do- tur.
lor auris, surditas, difficultas auditus, grauis au-
ditus, tinnitus, sibilus. Si in fauces antiades, ton-
sillæ, glandularum inflammatio, inflatio pari-
stomia. In gargareonem staphylæ, vucæ, hodie par-
tem & morbum significat, cyon, columella, e-
rosio, putredo. In gingiuas paroulis, epoulis, e-
rosio, putredo, fluor, fistula. In dentes odontal-
gia, dentium liuor, rubigo, erosio, perforatio, is & mor-
fætor. In membranam vestientem partes oris bo.
aphthæ, alcola, pustulæ vlcera, vlcera putrida,
fordida, cacoethe, vlcera erodentia, νόμα. In lin- Non à se-
guæ musculos inflatio, inflammatio, paraly sis, la fluxio-
spasmus, stupor, mogilalia, ancyloglossum, ue fiunt.
tium linguæ paulo dictum ptyelismus. In laryn-
gis musculos cynanche, angina, vocis læsiones,
& vitia. In laryngis & asperæ arteriæ membra-
nam branchos, raucedo, arteriæ asperæ asperi-
tas, vlcus, vocis vitia & symptomata. Si in arte-
riæ ductum medium, tussicula multiplex. Si flu-
xio altius decumbat in bronchia arteriæ asperæ
tussis modo sicca, modo humida, dyspnœa, vt

8 VARIA NOMINA CATARRHI.

gen^o, & vt species, asthma, orthopnœa. Si in pulmonum substantiam mollem, vasorum capillamentis oppletam, dyspnœa, anhelatio, asthma, tabes, hæmoptoe. Si in leues arterias, aut arterias venosas pulsus inæqualis, & tandem cordis palpitatio, mox dyspnœa & difficilis respiratio, hæmoptoe, si fluxio acris. Si in spinam & vertebrarum ligamenta tuberculum in spina, gibba, lordosis, scoliosis. Si in pericardion cordis tremor, vel palpitatio. Si in gulam, aut ventriculum, sitque fluxio frigida, fiunt cruditates, bradypepsia, ructus acidi. Si calida fluxio, fiunt sitis, ructus nidorosi, aepsia, aliquando vlcus, febris, lienteria. Si in ceruicem, scapulas, musculos dorfi, & articulos ferè omnes, fiunt articulorum dolores, & arthritidos plures differentiae, vt in mandibulis seu maxillis si agnagra, in collo trachelagra, in spina rachisagra, in scapulis omagra, in clauiculis cleisagra, in vlna pechyagra, in manibus cheiragra, in coxis ischias, in genu gonagra, in pedibus podagra.

14. Meth.

In summa pauci sunt morbi, qui non excitentur, vel incrementum, vel foueantur ab aliqua defluxione humoris excrementitij à capite. Videmus enim febres plerumque ob destillationem in pectus, aut aliud, accendi: Et quasdam accessiones initio, irritari, & desinente paroxysmo sedari. Quin & tumores, omnes præter naturam, à defluxione fieri proditum est à Galeno. Fiunt tamen illi à defluxione per vasa, aliunde sæpe, quàm à cerebro. Aliud enim est fluxio generatim sumpto nomine, aliud destillatio & rheumatismus,

vt

vt supra est dictum. Nam Rheuma in vniuersum est, à quacunque parte in quamuis seu infernam, seu supernam, seu ad latera sitam fluxus. Catarrhus verò de eo dici solet, qui in partes capite inferiores impetu quodam irruit.

Quisnam affectus sit Catarrhus & Rheumatismus.

CAP. II.

IMmoderationis omnis in excreto causa est, actio quædam læsa. Catarrhi quæ? animalisne an naturalis? Nam cerebrum præter animales (quas habet, vt instrumentum) habet etiam naturales functiones, vt simile: nutritur enim, vt quæuis alia pars, naturæ suæ congenere, hoc est pituitoso sanguine: quem idcirco ad se trahit, retinet, assimilâtque: alimenti verò reliquias in sanis dum bene habet per patentes ductus atque etiam per futuras excreticis robore expellit, verùm si qua intemperie laboret, malè coquit, hinc prouentus excrementorum, quibus non potest facilè sese expedire, tandem grauatum quantitate, aut qualitate irritatum, retentricis imbecillitate, qua potest sese exonerat, catarrhum igitur producit actio naturalis læsa, non animalis, quæ tantùm ex consequenti læditur, animales enim functiones solito peius obit cerebrum intemperatum, humoris alieni copia onustum naturæ functiones omnes lædit intemperies aliqua. Ergo Catarrhus & Rheu-

*ad quod
symptoma
sit referen-
da destil-
latio &
Rheuma-
tism.*

Catarrh?

referendus matismus referendi sunt ad illud symptoma,
ad classem quod exiens mutatum, & quod contra natu-
excretoriam ram, immodicéque excretum appellatur. Exit
immodicé enim à capite humor excrementitius: qui homi-
et contra ni sano exire non consuevit: & quod lienteria
naturam. est ventriculo imbecilliori, & gonorrhœa vas-
 spermaticis, diabetes renibus, id rheumatismus
 & catarrhus sunt cerebro & capiti. Porro hic
 humor excrementitius aggregatur, cumulatúr
 que paulatim, cum cerebrum alimentum pro-
 prium non probè coquit, nec bene commutat
 in secundos humores seu humilitates: unde ex-
 crementorum copia, præsertim pituitosorum,
 crudiórque superfluitas. Nam ut plurimum sa-
 nè cerebri intemperies frigida est causa catar-
 rhi, non semper. Cerebrum itaque fons est, & o-
Cerebrum fons omnis
fons omnis rigo omnis rheumatismi, & destillationis, idque
destillatio vel ut pars est similis, cum scilicet est intem-
nis. peratum & imbecillum, vel ut pars est instru-
 mentaria, dum plenitudine, & excrementorum
 copia immodica, aut qualitate molestat. Ex
 quibus facile est intelligere catarrhum non esse
 morbum, non causam morbi, sed symptoma
 exiens immutatum quod morbum sequitur, id
 est ipsius cerebri, intemperiem frigidam vel ca-
 lidam, nec non in catarrho cerebrum, vel uti
 partem similem, vel ut partem instrumenta-
 lem, vel per se, vel per consensum alterius par-
 tis perpetuò laborare, adeo ut sine affecto cere-
 bro nulla unquam destillatio fieri possit: quod
 pariter in Galeno traditum est i. de sympt. cau-
 sis. Ex quo neque difficile est eam dubitationem
 sol-

soluere, vtrum catarrhus inter morbos capitis, *An mor-*
an aut thoracis debeat collocari, cum Medici *bus tho-*
modo vni, modo alteri parti illum adscribant. *racis.*

Namque si ex vna parte catarrhus sine laborante cerebro esse non potest, ex altero autem ille propriè non magis ad thoracem, quàm ad alias partes pertinet, ad quas contingit excrementum defluere, satis debet cõstare omnem catarrhum ad cerebrum pertinere. Rhasimque summa cum ratione de illo inter morbos capitis tractare, ceteros autem præter rationem inter morbos thoracis eundem reponere, tamen catarrhus ad omnes ferè ægritudines in genere corpus humanum disponere potest, vt dictum est. Sunt qui dicant catarrhum esse morbum in numero, sicut lapis in vesica, & vermis in intestinis, quando scilicet eius materia immediatè & sensibilibiter aliquam impedit membrorum operationem, vt narium, aut faucium, aut pulmonis dilatationem, & constrictionem.

Causæ ad duo capita redigi debent: quando *Causa ca-*
quidem aliæ sunt causæ propter quas vel auge- *tarrhi fri-*
tur, vel generatur materia: aliæ sunt causæ pro- *gidi.*
pter quas genita & aucta ad subiectas partes mouetur. Loquemur primò de augmentibus, deinde de mouentibus.

Augetur materia in cerebro quatuor præci- *Causa au-*
puiis modis vel genita scilicet, vel retenta, vel *gentes ma-*
attracta, vel denique transmissa. Generatur au- *teriam.*
tem vel ex intemperie, vel ex obiecto. Ex intem- *Quanam*
perie quidem necessario frigida, quandoque ta- *sunt cau-*
men humida, aliquando autem sicca. Et quan- *sa huius*
destillatio
nis.

quam Sebastianus Paparella vir sanè doctus lib. 1. de catarrho, cap. 20. minimè concedat ex sicca intemperie pituitam gigni, aliter tamen sentit Galen. lib. 2. de temperam. cap. vltim. & aliter etiam suadet ratio. Nam in omni defectu caloris innati, qui est alteratricis facultatis instrumentum, crudus humor generari potest. Sed sic est, quod in intemperie frigida & sicca adest defectus caloris innati. Ergo generatur crudus succus.

De habitu corporis vide sect. 7. aphor. 2.

Oportet tamen de frigida & sicca intemperie distinguere. Nam vt Gal. loc. cit. docet frigida & sicca naturalis pituitam generat: frigida & sicca ascititia, quæ sequitur intemperiem calidam & siccam, augment succum melancholicum, talis potius melancholiam auget. Adiuvant verò intemperiem frigidam & humidam ætas senilis, sexus muliebris, regio, constitutio & tempus anni frigidum & humidum, pluviosum & australe, vita sedentaria, victus plenus, cibi pituitosi, frigidi & humidi, vt pisces, præcipuè crustali, testacei, cartilaginei, legumina, olera omnia humida, fructus horarij, lac & caporib. hyẽ, seu recens, potio frigida quæ etiam sunt in maximè causa catarrhi ratione erroris externi: nam ex his alimentum generatur cerebro improporcionatum: de qua re Galen. libr. 9. de vfu part. af. cap. 1.

Sect. 3. aphor. 23. ex anni temporib. hyẽ, seu recens, potio frigida quæ etiam sunt in maximè causa catarrhi ratione erroris externi: nam ex his alimentum generatur cerebro improporcionatum: de qua re Galen. libr. 9. de vfu part. af. cap. 1.

Aliquando autem augentur excrementa in capite, quia præter naturam retinentur: Sic obstructis illis canalibus pelui, seu infundibulo, atque aliis deferentibus excrementa ad propria expurgationis loca, ita deinde augètur, vt quasi flu-

si flumina in immensum aucta erumpant, & copiosa deinceps fiat effluxio. Obstructionis autem causa erit ipsa crassities, vel excrementorum copia. Ideo Gal. lib. 3. de caus. sympt. cap. 4. Catarrhos inquit fieri etiam ex morbo in intemperie, atque etiam ex morbo instrumentario. Tertio augetur catarrhus in capite per modum attractionis. Trahitur autem materia vel ex intemperie calida, siue sicca, siue humida cerebri, vel ex causis extrinsecus caput calefacientibus, vt insolatu, balneo laconico, graui pileo, frictione aut inunctione calida. Denique augetur per transmissionem: Transmittitur autem materia & à thorace, à ventriculo, iecore, liene, ab intestinis, ab utero, à vesica, & hæmorrhoidibus, denique à toto corpore: Et causæ propter quas transmittatur, sunt vel retentiones consuetorum excrementorum, vt sæpè à sola alui adstrictione. Aliis id fit ex oppresso consueto sudore, aut mensibus, vel hæmorrhoidibus, quanquam non desint etiam causæ impellentes vapores & humores in capite, vt sunt vinum generosum, omnia acris, omnia aromata, omnia denique vaporosa, exercitatio nimia à cibo, aut balneum, aut Venus, (hæc enim calorem innatum debilitat & spiritus resoluit) nam *Balnea, vina, Venus* *corrumpunt corpora nostra.* *Ad vitam faciunt,* *balnea, vina, Venus.* Omnia denique quæ corpus ipsum agitare possunt, & calefacere, potissimum à cibo, caput replere possunt, aucta igitur materia mittitur ad partes inferiores, & descendit, aut per propriam grauitatem aut vio-

lenter: & si violenter, aut attrahitur, aut impellitur, aut patitur vtrumque. Attrahitur à partibus suscipientibus affectis, sic aliquando in istis, qui laborant vlcere circa os, aut nares, fiunt defluxus catarrhales, propter vlceris dolorem attrahentem. Et si quis vtatur oleis calidis, vel ex sulphure, vel calcantho, augebit fluxionem. Impulsio autem fit tribus modis, vel à facultate expultrice irritata, aut à multitudine, aut ab acrimonia, seu mordacitate: vel fit à causa externa calida, colliquante humores cerebri: aut tertio fit à causa frigida externa exprimente eadem cerebri humiditates. Et hæ sunt causæ generatrices.

Causa catarrhi calidi.

Haftenus dicta magna ex parte quæ ad frigidam destillationem spectant. Iam calidæ, acris & amaræ, salsæque causas declarabo breuiter. Item quæ causa motus continui & interpolati reciproci tamen. Ait igitur calida destillatio, vt & frigida, in genere, vel ex morbo, vel ex obiecto improporcionado, & morbus vel intemperies est, vel in mala compositione, vel in soluta vnitatem. Intemperies autem est necessario calida, quandoque humiditati, quandoque siccitati connexa. Potest enim fieri, vt cerebri temperamentum naturaliter calidum & siccum extraneam deinde humiditatem contrahat. Morbus instrumentarius erit, vel obstructio, vel inflammatio. Nam ex obstructione excrementum putrescit diu in loco retentum, & consequenter fit caliditas acerrima. Morbus in soluta vnitatem potest esse aut vlcus, aut abscessus. Etenim siue labo-

laboret vlcere, vel abscessu, & præcipuè ossis carie, vt in lue Venerea affectis, necessarium est acrem progignide stillationem. Denique auge-
tur ex obiecto improporcionado, nempe ex ali-
mento & humore vitioso ad cerebrum confluē-
te. Sic enim ex cibis falsis, vsu aromatum, acri-
bus, vino generoso calidum alimentum capiti
suppeditatur à toto, iccore, vtero & alia parte.

Ex quo potestis faciliè colligere causas amari & *Causa ca-
tarrhi a-
mari.*
falsi saporis in catarrho. Nam amarus fit ex bilis
admissione: Idcirco omnis amarus catarrhus e-
rit calidus. Quod dico propter Valleriolam qui

2. enar. medic. 4. videtur probare exemplo opij
dari corpora amara frigida. Opium enim est a- *Opium.*
marum, & tamen est frigidum in quarto: hoc in

viuentibus locum non habet: In anima possunt
quidem, etiamsi frigida, fieri amara ex frigidi-
tate externa, exprimente humiditates aqueas &

congelante terrestres. Sed in humano corpore *Num om-
nia ama-
ra sint ca-
lida.*
vehemens frigiditas congelans non datur, vnde
amaror semper sequitur caliditatem immodi-
cam. Salsus sapor Auicenna dicit fieri ex certa

quadam mistione aquei humoris cum sicco *Causa sal-
si imme-
diata.*
terrestri amaro, definitio quæ coincidit cū Ari-
stotelica. Nam Aristoteles quoque censet false-

dinem fieri ex humido cum sicco terrestri per-
mixto: quod siccum terrestre non possit esse sa-
poris expers, & quod potius declinet ad ama-
rum: hæc vera causa. Nam quod dicit Gal. sal-
sam pituitam fieri ex admistione falsæ serosæ
humiditatis, verum quidem, nondum tamen ex-
plicat causam. Pariter etiam dicit, falsedinem

*Causa
continui-
tatis mo-
tus in ca-
tarrho.*

*Interpo-
lati.*

fieri ex putredine, hæc non est causa immediata falsedinis, quia multa dantur corpora putrida, non falsa, & multa falsa non putrida, imo falso præseruata putredine, potest tamen esse mediata, quando putridum corpus redditum fuerit siccius, & admisceatur cum humido. Causa igitur immediata est admistio humidi cum sicco terrestri, quantum ad motum pertinet. Causa continuitatis motus in catarrho tota pendet ex multitudine & crassitie humoris, & præterea ex primaria capitis affectione. Causa verò interpolati est vel paucitas, vel tenuitas humoris, vel affectio cerebri non essentialis, sed per cōsensum. Quia verò quædam destillatio magis mouetur, æstate quàm hyeme, alia potius hyeme quàm æstate, quæ mouetur potius æstate fit ex intemperie calida & humore calido, quæ hyeme potius ex intemperie frigida. Id ipsum contingit in destillatione diurna & nocturna: nam calidæ interdiu, frigidæ verò noctu exacerbantur.

*Causæ antecedentes & internæ Rheumatismi, & qui
hominum facilius Catarrho & Rheuma-
tismo afficiantur.*

CAP. III.

Qui cerebro sunt calidiori, humidiori, facile tentantur Rheumatismo: quia caput citò impletur excrementis. Nam vapores à visceribus & toto corpore transmissos promptè admittit,

mittit, imò etiam trahit, quia calidius, vnde grauat: & quia humidius, scatet excrementis, quæ scilicet gignit & fouet. Et quantò humidius, tantò maiore excrementorum prouentu abundat. Sanè homines tali cerebro nati, à causis humectantibus citò offenduntur, vt austro, balneo, hypocausto, vino copioso, victu humectante. Calor enim vndique vapores ad se trahit, caput figuram habet cucurbitulæ: si accedat flamma seu alienus calor, haud dubiè non aliter, quàm cucurbitulæ humores, ad se rapiet vapores, qui à cranio reflexi aquescunt, inde catarrhi materia. Auicenna ad figuram, & calorem cerebri adiungit intemperiem hepatis calidam, catarrho enim præ cæteris sunt obnoxij quicunque habent iecur præcalidum: Eiusmodi enim iecur, congenerem facit sanguinem proindeque vaporosum, qui quidem vapores huc attrahantur, siue calore & leuitate sponte sursum ferantur, materiam suggerant destillationi. Aristoteles idcirco hominem præ cæteris animantibus destillationi obnoxium esse scribit, quòd habeat rectum corporis situm, propterea enim vapores recta feruntur sursum.

Qui frigido humido sunt cerebro, etiam citò Rheumatismis & destillationibus capiuntur, nam destillatio nihil aliud est, nisi descensus pituitæ à capite ad partes infernas. Est inquam descensus pituitæ, quoniam caput, vt dicit Hipp. libro de glandulis, est metropolis pituitæ, ita vt interdum vsque ad d. copiosa colligatur in cerebro pituita, vt minimè contineri possit.

Si calor & humiditas plurimum excesserint, id est morbosum erit, & excrementosum, secundum Gal.

Frigiditas enim functionibus naturæ aduersatur, diminutæque ac languidè coquit alimenta, nec benè resoluit vapores ad caput elatos: vnde multa excrementa colligit cruda & superuacanea, & hinc Rheumatismus. Huiusmodi hominibus caput perpetuo graue, facies subtumida, color albidior, aut ex albo liuidus, ingeniū hebetius, sensus parum vegeti, ὕπνῳ, somniculosi.

Qui cerebro sunt frigido & sicco, incerta degunt valetudine. Nam modò bellè degunt ac leuissimum liberumque caput habent excrementis: rursus leui occasione destillationibus, catarrho, molestantur. Æstate caput habent leue excrementis & dum victu tenui aut moderato castigatòque vtuntur: Contra Hyeme, & quum parum cauta victus ratione degunt, promptissimè Rheumatismo tentantur, more senum, habent enim à primo ortu, senum temperamentū: Nec sanè alia est capitis intemperatura, quæ imbecillius, infirmiùsque iniuriis tum externis, tum internis resistat. Porro illud animaduersione dignum, huiusmodi homines frigido sicco cerebro à primo ortu, & si facultates naturales habeant imbecilliores, nec bellè alimenta concoquant, nec excrementa tam cerebri, quàm aliundè transmissa expellant, aut resoluant, vnde Rheumatismus, functiones tamen animi habere præstantissimas. Valent enim prudentia ac iudicio: illisque inest opinionum grauitas, ingeniū acumen, memoriæ firmitas, quæ omnia siccitati moderatæ nativæ adscribuntur, addita tamen pauca-

paucula frigiditate. Hi canescunt ante tempus & præmaturè, præsertim capillis potius quàm barba: & alia senectutis testimonia in capite citò ostendunt: habitu sunt emaciato, colore faciei nec florido, nec viuido, aspectu fixo.

Denique, qui cerebrum habent imbecillum siue à natura & mala conformatione, vel cursu ætatis, vel longa intempestiuâque cerebri defatigatione, aut à morbis, ut ictu, vulnere capitis, lue venerea, & illitu vnguenti ex hydrargyro, aut errore in rebus naturalibus, hi omnes Rheumatismo & destillationibus citius capiuntur, nisi diligenti cura capiti prouiderint.

Auicenna dicit habentes caput calidum esse magis dispositos ad catarrhum à causa extrinseca, & præsertim à calido dissolvente, & frigido exprimente: & hoc quia eorum pori sunt magis aperti, unde causa penetrare potest: habentes autem caput frigidum non ita patiuntur à causis externis, eorum enim pori sunt clausi & constipati, per quos non datur ingressus externis ledentibus, sunt tamen magis dispositi ad catarrhum à causis internis, eorum enim cerebrum est debile, ideo malæ humiditates in eo aggregantur, quæ à debili calore, neque resolui, neque discuti possunt. Sed catarrhus in corpore calido facilius curatur quàm in corpore frigido.

*Quinam
homines
facilius
catarrhū
incurrant
an habentes
caput
calidum,
an frigidum?*

Quomodo à calida & sicca intemperie cerebri possit fieri destillatio, quæritur, siquidem Gal. in lib. art. medic. cap. de signis calidi, & sicci cerebri, inquit signa intemperiei calidæ & siccæ, vel

siccæ cerebri esse, vt huiusmodi cerebrum vacet excrementis: vnde colligi posse videtur has intemperies, minime destillationes producere? Respondeo hanc intemperiem, vel posse consistere intra terminos sanitatis, vel esse morbosā: si cōsistat in latitudine sanitatis, vt loquitur Gal. certè excrementa paucissima prōducit, & consequenter destillationes minime facit. Cæterum si morbosa sit, clarissimum est ab huiusmodi intemperie fieri copiosa excrementa, quol coctio mirum in modum vitatur. Sunt ergo morbi, à quibus vitatur facultas coctrix cerebri, omnes intemperies. Quibus pili sunt pingues & oleosi signum est eos minus destillationibus tentari, quoniam materia liberum exitum habet.

Cæterum temperamentorum dictorum differentias cognosces ex capitis cōformatione, proba, mala, capillis rectis, crispis, illi enim à frig. hi à cal. siccitat. robustis, gracilibus, illi à sicco, hi ab humido, flauis, nigris, hi à cal. siccit. A colore faciei viuido, ex albo roseo, fusco, obscuro, flauo, pallido, liuido. Ab excrementis palati, narium, aurium, oculorum, multis paucis, coctis, liquidis. A iuuantibus, nocentibus, alij enim leduntur facilè calidis, alij frigidis, à somnolentia, vigiliis, victu præcedente. A principum animi facultatum virtute vel vitio, ingenij scilicet, iudicij, & memoriæ.

*An rheumatismus & destillationes fiant etiam vitio
viscerum & partium infe-
riorum.*

CAP. IIII.

Fernelius nostrę ætatis philosophus primi
nominis, & medicus doctissimus & exercita-
tissimus, negat calorem hepatis aliquid efficere
ad destillationes & catarrhos, immo hos potius
fieri ab intemperaturis frigidis, & frigidis & hu-
midis, quàm calidis. Ad eius opinionem confir-
mandam hoc etiam addi potest, Galenum cū *de san.*
loquitur de causis destillationum, fontem cuius- *tuent.*
libet rheumatismi constituere cerebrum, nun-
quam hepar: & in arte medica, temperaturas ce-
rebrī destillationum causas recenseri, non hepa-
tis. Illud etiam addam, si iecoris calor exupe-
rantia rheumatismos vel gigneret, aut foueret,
consequi, ut iuvenes biliosi destillationibus &
catarrhis magis essent obnoxij, quàm senes,
cuius contrarium experientia confirmat. At me- *posterior*
dicorum Arabum turba, posteriorque medicina *medicina*
putant à feruentiori iecinore Rheumatismum *contra Ga*
excitari & foueri: ratioque dictat, in huiusmodi *lenum &*
intemperaturis, maximam vaporum copiam à *Fernelii.*
viscere præcalido, & toto vasorum ambitu ad
caput ferri, dum scilicet in talibus sanguis cali-
dior & feruidior ad cerebrum euaporat, ynde ca-
pitis repletio & Rheumatismus: & qui huiusmo-
di temperamentum sunt nacti venas habent
amplas, sanguine abundant feruido, vaporali.

*Hepatis
calor i-
gneus &
voracitas
implet ce-
rebrum
vaporibus*

Verisimile est igitur, his citò caput impleri & destillationibus citò tentari. Iam experimentis quotidie obseruamus, calorem febrilem liquefacere humores, & diffundere in vapores: vnde sæpè in accessionibus febrium tussicula, & cephalalgia, à vaporibus eleuatis à febrili calore. Ad hunc modum ab hepate calidiore sanguis & vapores efferuescentes per vasa feruntur ad caput, præsertim imbecillum, aut intemperatum. Præterea qui sunt hepate præcalido, ferè contingit, vt sint ventriculo frigidiori, quod scilicet exuperantia caloris hepatis absumat pinguedinem omenti, & musculos abdominis graciliores reddat, vnde ventriculus imbecillius coquit: quòd non foueatur ab omento & carne musculorum. Adde etiam, quod hepar præcalidum rapit à ventriculo cibos crudiores, trahitque præproperè ante perfectam ventriculi concoctionem: vnde magna copia crudorum vaporum, aut etiam mixtorum ad caput deferitur.

An sympathia & consensu ventriculi fiat Rheumatismus & destillatio.

CAP. V.

Ventriculus est cibi & potus receptaculum, & velut promptuarium quoddam, cuius in œconomia naturali maxima est dignitas, sed necessitas multò maior. Dignitatem hæc inter cætera luculenter testantur, quòd maxima sit illius, in totius corporis alteratione & immutatione

tione facultas : propterea Quintus Serenus re-
 gē appellauit, & Hippocrates sect. 4. lib. 6. epid.
 dicit: qui ventriculo sunt calido, carnes habent
 frigidas, sunt venosi & iracundi: ventriculus e-
 nim exēstans chylum gignit nidorolentum &
 semiputrem, ex praua chylosi non fit laudabi-
 lis hæmatosis, impurum sanguinem carnes non
 trahunt, ita suo genio & viuifico nectare de-
 fraudatæ, refrigerantur, quia tantum habemus
 caloris, quantum sanguinis, venę autem impu-
 ro hoc sanguine oppletæ turgent, hinc iracun-
 dia, accensis & putrescentibus succis, prohibita
 transpiratione. Hęc ventriculi est dignitas: ne-
 cessitatem verò his verbis diuinus expressit
 Hippocrates. Qualis terra arboribus, talis ven-
 ter animalibus: vnde si vel minimum afficia-
 tur, aut diuturna officij vacuitate reddatur i-
 gnauior, tota corrumpit statim atque labescit na-
 turalis œconomia. Sectione tertia lib. sexti Epi-
 dem. ventris segnities omnium confusio, va-
 sorumque impuritas. Nam ventriculus est offi-
 cina primę coctionis cuius errorem sequentes *Gal. ad fl.*
 emendare non possunt, ventriculus frigidior, *nem de sa-*
 aut imbecillior ad concoquenda alimenta, vel *nir. tuen-*
 si oneretur ciborum copia, laborētque sæpè *da.*
 cruditatibus) accersit destillationes, laceffit-
 que cerebrum, dum crassos, nebulososque va-
 pores sursum attollit: atq. ita catarrhi & rheu-
 matismi origo interdum fuerit, si non proxima
 & continens, saltem antecedens & corporea.
 Obseruamus quotidie ventriculi & partium
 naturalium imbecillitatem gignere defluxio-

nes in vinolentis, in senibus à cibo somniculosi, in quibus concoctrix ventriculi diminutè & languidè agens in cibos, creat flatus, & vapores crassos turbidosque: unde rheumatismus: hac etiam ratione videmus litterarum studiosos, & qui pertinaci & improbo labore ad artes ingenuas contendunt *ῥευματισμοῦ*, nam iis ventriculus destituitur suo calore, aberratque ab operatione naturali & ciborum concoctione: atque ita *φιλολογία*, & litterarum cultoribus capita implentur sympathia stomachi, malè concoquentis. Sūntque omnes hi musis nimium sacra facientes, excrementosi more senum, propter frigiditatem cerebri accidentariam, qua tandem imbecillitatem contrahunt. Unde paratiores ad recipiendos vapores è ventriculo: indèque fit in illis concursus ac circulus quidam causarum mutuarum ac symptomatum, inter cerebrum & ventriculum ad destillationis generationem. Nam ventriculi frigiditas dum caloris inopia, cruditates, flatus, & vapores nebulosos gignit cerebrum destillationibus opportunum reddit: Contrà à cerebro imbecilli & pleno destillant excrementa varia in ventriculum, unde rursus coctiones læduntur: fitque causarum quædam velut circulatio.

*An lienosi sint destillationibus & catarrhis
obnoxij.*

CAP. V I.

Hippocrates, Mauritani, omnesque ferè re-^{6. epid.}
centiores existimant lienosos, quique ha-
bent splenem magnum, durum, inflatum, non
molestari rheumatismo ac destillationibus: &
contra *κατάρρῳδες*, destillationibusque subie-
ctos, non incidere in tumorem lienis, hac ra-
tione, quòd Galeni auctoritate & experimentis ^{2. de fu-}
constet corporis excrementa ad partem imbe- ^{cult.}
cilliolem confluere, proinde *ὀπλυνίς* non ten-
tari destillationibus: quod superuacua ab om-
nibus corporis partibus ad lienem ferantur, nō
ad caput. Adde etiam quod in lienosis humo-
res sunt crassiores, quàm vt Rheumatismos à
cerebro creare possint, vt pote cum à tenui ex-
cremento & liquido ferè excitentur. Proin-
de destillationibus parati, non fiunt lienosi. A ^{Destilla-}
contrariis enim causis & humoribus excitantur, ^{tio & lie-}
destillatio, & lienis tumor. Scio tamen com- ^{nis tumor}
plures lienosos, in quibus splen magnus, durus, ^{à causis}
siue ob imbecillitatem expultricis facultatis, ^{contrariis.}
aut cōcoctricis, siue obstructionem emissario-
rum lienis ad intestina & mesaræum, & alios
ductus, assiduo molestari Rheumatismo, vel
quod splen excremento frigido & acido tume-
scens, ventriculum premat & refrigeret: vnde
imbecillitas, & tarditas concoctionis, cruditas,
ructus molesti, vaporū crassorum copia. Nam

quemadmodum agricolę fœcundas segetes lupinis circundant, vt allecto terrę amarore lætius dulciúsque euadat triticum ex aduerso hepatis lienem construxit Natura, vt expurgato fœculentis sordibus hepate, & crassa ac luculenta succorum illuue hausta, purior illustriórque reddatur sanguis. Hac ratione splenis organum dicitur apud Viaticum: & Plato lienis hunc agnouit vsum, vt hepar speculi modo nitens, atque perspicuum ad imagines exprimendas redderet. Hoc depurádi sanguinis munere si frustretur lien, mirum dictu est, quàm grauia inde emergant & suscitentur symptomata. Nam & spiritibus tenebrę offunduntur, & tetra ad cor cerebrúmque effertur anathymiasis, & liuet pallétque vniuersum corpus: unde Stratonicus cytharædus in Caria dicebat ambulare mortuos, quòd lienosi essent omnes. Traianus Imperator comparabat fisco lieni, quia vt aucto fisco minuitur contrarium, ita aucto liene macrescit totum corpus, viuidus color in plumbeum mutatur. Nec à ratione & vero alienum videri debet, si huiusmodi lienosi destillationibus molestentur, quia omnes splenici & melancholici sunt sputatores, siue saluatores propter copiosam quantitatem serositatis. Video quoque *αλλωμεις* quosdam perpetuo querulos *αχρους* & decolores, Rheumatismis & destillationibus adeo obnoxios, vt leuissima quaque occasione minimóque sensu frigoris derepentè occurrentis capiti, aut pectori, grauedine, aut raucedine, aut alia destillatione

ne corripiantur protinúsque fiant rauci, & tussiculosi, ophthalmici & lippientes.

Cur tanta excrementorum copia in capite humano congeratur : & cur animantium omnium homo destillationibus & Rheumatismis magis obnoxius, cum omnium animalium homo sit temperatissimus.

CAP. VII.

GAllinas in nostrum orbem inuectas grauedine & Rheumatismo laborare audio. Oues quoque destillatione coriza & grauedine molestari ex Aristotele & rusticorum obseruatione, colligere licet. Et Columella oues pulmonum vitiis à destillatione aliquando tentari scripsit. At animalium omnium hominem Rheumatismis maximè esse obnoxium, omnes tum medici, tum philosophi scripserunt. Cuius rei variæ ab auctoribus causæ traduntur. Prima quod grandius cerebrum, corporis proportionem, quàm cætera animalia homo est sortitus. At cum cerebrum natura sua ut est pars similis, sit frigidissimum, humidissimūque, plurima colligat excrementa frigida necesse est : unde frequens rheumatismus in homine. Sed quærat hoc loco fortasse aliquis, cur cerebrum, partem omnium nobilissimam, functiones habens nobilissimas, aded frigidum natura crearit & omnino exangue, ut est pars *ἐρασιώμερής*, cum alias duas partes principes cor & hepar calidissimas condiderit. Aristoteles factum putat, ut ca-

Oues pituita destillatione in pulmones tentantur.
lib. 7.

lib. 2. de par. anim.
cap. 7.

lori cordis opponatur frigiditas cerebri suprapositi. Quia naturali frigiditate si fortè cerebrum destituatur, videmus quotidie sequi deliria, maniam, vigilias, pertinaces mentis lésiones, & gravissima alia symptomata. Cerebrum etiam esse frigidum causa somni. Hic enim obrepit à frigiditate cerebri, quod tanquam capitellum stillatitium in sublimi sede est locatum, ut vapores à visceribus admittat. Nam quemadmodum vapor à terra calefacta exhalat, efferturque in sublime vi caloris, qui ubi superum aërem subierit frigidum, consistit, & in aquam propter refrigerationem commutatur, atque in terram defluit, ita à visceribus euaporatio plurima in caput fertur, quæ cerebri frigiditate densata refluit, caput grauat, caloréque ad intima refugiente, somnus obrepit, & quies sensuum: corpus tamen cerebri conditum & constructum est ad functiones animales, sensificas, motrices, principes edendas, & tot sinibus excavatur, tot plexibus intertextum est ad spiritus animalis generationem, cuius præparatio in superioribus fit ventriculis, elaboratio maior in medio, perfectio in posteriori, nervi autem organa sunt animalem spiritum & motricem ac sensificam facultatem deferentia. Cerebrum igitur ad nobiliores & diuiniore vñus creatum & conditum est quàm ad cordis refrigerationem. Causa alia, cur homo animatum destillationi maximè sit obnoxius traditur ab Hippocrate: quod scilicet homini caput sit sublime cauum, & tanquam cucurbitula supra posita visceribus:

Verus cerebrum suum.

bus: à quibus tanquam capitellum suprapositum, vapores recipit, ut dictum est supra: quos tamen plerumque coquere & resolvere nequit. Huc accedit, quod homo solus animantium erecta basi & spina, plantarum modo, rectus stat & incedit: unde fit, ut à visceribus calidis evaporationes plurimę recta via in caput ferantur, secus quàm in aliis animalibus. quę ceruicę & caput magna ex parte prona tenent. Tertia ratio cur videamus inter animantia homines sæpius laborare catarrho, erit quod terrestria & volatilia animalia cibos capiant ut plurimum siccos, homo verò humidis magis quàm aridis vesci soleat, unde excrementorum prouentus. Præterea caput hominis pilosius est quàm reliquum corpus, in cæteris animantibus contrà: Quod satis indicat, cerebrum hominis excrementis impleri, unde rheumatismus, in aliis verò animalibus excrementa absumi in corium, pilos, fetas, cornua. Denique inter causas, quę destillationes frequentius in homine cient, non minimam esse puto, errorem in ratione victus, circa usum causarum salubrium. Nam quum animantes reliquę in capiendo cibo & potu ducem naturam sequantur, declinentque alimenta & alia, quę nocitura videntur, in nobis tam corruptus & effrænis est cibi & potionis appetitus, ut nec sumendorum qualitatem, modum, horam decernere constitueręque possimus: aut si intelligamus, videamúsque meliora tamen deteriora scientes, prudentesque sequamur: & ciborum & potuum lenociniis victi, &

blanditiis illecti, sæpè sine fame & siti, voluptuarij & liguritores, cibos frequenti patinarũ ordine appositos, capiamus: & cruda semicoctis sæpe adiiciamus: & his cupediis, ac generoso lenao, lætificoque semisepulti statim ab epulis, in veterinosos ac lethæos demergamur sapores: vnde vaporum & excrementorum in capite congeritur multitudo, exin cerebri imbecillitas, cephalalgia, Rheumatismus.

*Cerebrum
est excre-
mentis ab-
undet.* Ergo cerebrum substantia medullosum, nativo temperamento frigidum & humidum, cum pituitoso alatur sanguine, maximam insita vi & natura propria ex alimentis superfluis excrementorum copiam congerit. Sed & cum caminus sit vniuersi, vt cucurbitulæ instar (cuius figuram refert ex amplo in angustum desinens) infideat trunco corporis, sorbens trahensque ab infernis expirationes omnis generis, vt docet Hipp. libello de Glandulis, non est dubium, quin vaporibus oppletum & assiduis eorum haustibus velut inebriatum, superuacua multa in se contineat: adeò vt & per se, quia frigidum humidumque, & ex euentu ratione situs editissimi, excrementis abundet. Excrementa hæc cerebri, si Hippocrati & Galeno credimus, duorum sunt omnino generum, alia sunt tenuia, alia crassa: illa vaporis & fuliginis instar, per ductus ferè insensiles expirant sursum: hæc per patentes & conspicuos meatus deorsum expurgantur. Illis tenuioribus & vaporosis abundat cerebrum, ratione tantum situs: sursum enim conscendunt halitus, & vasa ad caput terminantur.

*Excremen-
ta cerebri
duorum
generis,
crassa &
tenuia.*

nantur. His crassioribus ob frigidam & humidam temperiem, scatet magis quàm reliqua viscera. Crassiorum autem quædam sunt pituitosa, aquea serosa, quædam biliosa, quædam melancholica ex terrena alimenti portione caloris vi tandem assata generantur, propterea amarescunt.

*Crassa
quos supra*

Causarum externarum, Rheumatismi & destillationum paulo fusior explicatio.

CAP. VIII.

OMnes concitant Rheumatismum, frigore & adstrictione, exprimendo: calore, fundendo, aliquando excrementa: Motu vehementi corporis vel animi, agitando humores. *A-* Aquilo ex
quilo & aer frigidior, inter causas excitantes *omnibus*
rheumatismum & destillationes est potentissi- *ventum*
ma, præsertim his, qui sunt rariori textura cor- *frequentis*
poris. Tales enim per poros & spiracula corpo- *sine spi-*
ris, & suturas capitis, & nares, rheumatismos & *rat.*
damnum valetudinis à flatu aquilonio occur-
sante capiti vel pectori, facile incurrunt. Qua-
re qui partibus solidis sunt sicciores, excremen-
tis tamen humidi, partesque quasdam habent
imbecilliores. Aquilonis propinquantis vel
iam spirantis noxas vix effugient. Hic auctor
est grauedinis, raucitatis, odontalgias seu den-
tiū doloris, destillationis in pulmones, phthoes,
grauedinis anhelosæ, asthmatis, catarrhi suffo-
catis, orthopnœæ, & omnis generis arthritidos.

*Gal. in a-
phor.
Aquilonis
commoda
& incom-
moda. v.
de lib. 3. a-
phor.*

Mouet enim & deturbat humores à capite, exprimendo frigore impellitque in inferiores partes imbecilliores. Nam quod manus premens est spongiæ humectatæ, id Aquilo est capiti excrementis pleno. Aquilo saluberrimus est quidem robustis, & qui bono & valido sunt habitu, iuuenibus humidis, euchymis, & qui firmas partes omnes corporis sunt sortiti: Contra insaluberrimus iis, qui sunt destillationib. opportunissimi. Illud hoc loco non omittendum, post austrum flare semper Aquilonem, non contra. Quare qui destillationibus sunt obnoxij, facile sibi cauere possunt, ab Aquilone flante austro, & causa victus ratione damna instantis & futuri Boreæ anteuertere.

*Auster
fundendo
& liquan-
do humo-
res destil-
lationes
facit.
Australi
flatus no-
xas, lege
apud Hip-
pocr. lib. 3.
aphor.*

Auster mouet destillationes & rheumatismos, dum fundit & liquat excrementa & humores capitis superuacuos. Aduersatur autem maximè iis qui capite sunt calido humido. Hos reddit *καρφηρὲς*, pigros, graues, languidos *ρευματισμοῦ*, quæ omnia symptomata contingunt, ob adauctam & fusam excrementorum capitis multitudinē. Mutationes repentinæ Austri ad Aquilonem patiunt morbos. Meridianus æstus, solque feruidus, & ambulatio longa sub sole, præsertim à cibo copioso, rheumatismos suscitatur in iis maximè, qui apricari non consueuerunt, nec ferunt insolatum, ob capitis imbecillitatem.

*Stuphas
vapora
num vo-
cant.*

Laconicum, siue hypocaustum, utrumque & siccum, & humidum, si intempestiue adhibeantur, præsertim in homine crudo, & ubi magna subest

subest viscerum, aut partis alicuius imbecillitas est aduersissimum. Nam liquati humores, in partem debiliorem destillant.

Solium, siue balneum aquæ tepidæ aut calen- *Gal. 3. satis*, interim etiam calidioris quali solent uti *nit. tuend.* puerperæ, si parum tempestiuè administretur, *& Meth.* humores & excrementa liquefacta in partes imbecilliores deturbat, caput vaporibus implet, & destillationibus opportunum reddit.

Exercitatio quoque, aut potius labor & mo- *Motus in-* tus statim à cibo copioso, pleno & crudo ven- *tempestiuo* triculo, destillationes, & cacochymiam parit. *saltatio-* Nam super calefactis visceribus, vapores in ca- *nes labo-* put feruntur. Vnde capitis repletio, & mox de- *riosa sta-* stillatio, hinc etiam obstructio viscerum, icte- *tim à ci-* rus, & fædus color. *bo.*

Crapula, frequens cruditas, vinolentia, cibo- *Cruditas* rum helluatio & ingurgitatio caput implent, *est mater* debilitant, obnoxiumque rheumatismo red- *morborum* dunt. Videmus enim vino & crapulæ assuetos, lippientes, oculorum rubore suffusos, lachry- *vide Plin.* mosos, tremulos *lib. 14.* καὶ ρευματισμοῦ: in quibus pallor, genæ pendulæ, caput graue βράγχος, Coryza.

Vina generosa, vinosa, vaporosa, immodica, meracia, capiti calido aut imbecilli aduersissima. Caput enim feriunt, ac implent vaporibus: vnde Rheumatismi. Bibere etiam statim primis epulis, destillationes concitat, nam hepar calfacit & caput citius implet, aromata, allia, raphanus, cepæ, radices omnes, legumina tum recentia, tum vetera, brassica, eruca, acetaria

cruda, hæc omnia negotium faciunt stomacho, & caput implent crassis & nebulosis exhalationibus. Vnde

Alimenta omnia, siue carnes, siue pisces, quæ ægrè coquantur, pariunt cephalalgias & destillationes.

Somnus meridianus, aut aliàs statim à cibo copiosus, & diurnus, ac præter consuetudinē, caput vaporibus implet & graue reddit, destillationesque concitat.

Statim ab epulis, studio litterarum incumbere & pertinaci labore totas noctes libris immorari ventriculum refrigerat, concoctionem interturbat, caput vaporibus crudis, crassis, nebulosis implet. Hinc stomachi cruditates, rheumatismus & destillatio. Nam mentis perpetua cōtentione, & immodicis vigiliis cerebrum infirmatur: alimentum proprium deterius imbecilliusque coquit, plus excrementorum colligit quàm resolvere queat. Hinc sepe videas φιλομαδεῖς καὶ φιλομέτρους seu studiosos pallidos, tussientes, ἀχρόνους ρευματιζομένους, & ante tempus venire ad canos, frigescentēque senectam.

Animi pathemata percipiunt cerebrum, & infirmant, agitant humores, excitant. Ira excandescencia, vociferatio magna, vehementes animi cōtentio, effrenatiores animi perturbationes, ac παθήματα quibus tanquā procellis mēs iactatur, caput ac cerebrū mirè ledunt, debilitant, ac vaporibus feriunt ac implent, vnde catarrhi & defluxiones. Vidi quosdam tam feroci excandescencia emotos, & raptos, vt in apoplexiam, alios in paraplegiam, aut paralytim, raucitatem, catarrhum suffocantem inciderint,

derint , deturbato scilicet & agitato humore
excrementitio cerebri in partes subiectas.

Ratio victus humidior , vt iusculorum & iu-
rulentorum: adhæc cerasorum, prunorum, ma-
lorum, & fugacium fructuum, lactucarum &
olerum, pisciumque immodicus vsus, potio
frequens vini vel aquæ & pitissatio rheumatif-
mos gignunt, quod sanguinem serosiores &
magis fluxilem efficiant, & superuacua excre-
menta frigida humida relinquât, quæ sunt ma-
teria & seminaria destillationis, vnde caput di-
cit ventriculo, Desine fundere, & ego desinam
fluere.

Versari diu sub dio in aëre serotino , die cre-
pusculascente, catarrhos & rheumatismos ac-
cersere à plerisque creditur. Tum enim nescio
quid rosidum è cœlo decidit in aërem inferio-
rem, quod capiti aduersissimum. Et testimonio *Frigus se-*
Aristotelis, die sero crepusculascente, & in au- *rosentium*
rora, frigus rorulentum fit amplius quàm no- *rorulentia*
cte intempesta: quoniam sole discedente & ma- *Arist. in*
ne die instante, ros tum cadit atque pruina, quæ *problem.*
frigida sunt.

De temperamento cerebri.

C A P. IX.

Consentiunt in hoc Medici & Peripatetici,
cerebrum in actiuis qualitatibus esse fri-
gidum, in passiuis humidum. Dissentiunt in co,

*Conciliat
rso Aristote-
lis.*

*An cere-
brum cute
frigidius.*

Obiectio.

quoddam Aristoteles 2. de partibus animal. cap. 7.
& c. 5. de somno & vigilia, cerebrum actu frigi-
dum statuat & refrigerandi cordis gratia con-
structum. Medici contra, actu calidum esse ve-
lint. Nam Galenus 8. de Placitis Hip. & Platon.
Cerebrum quovis ambiente aëre etiam æstivo
calidius dixit. Sunt qui Aristotelem cum Gale-
no ita concilient, ut duplex sit cerebri tempe-
ramentum, alterum insitum, influens alterum.
Insita temperie, propria compositione & sub-
stantia medullari frigidissimum statui debet,
influyente verò calidum: est enim spiritibus per-
fusus, & arteriolis quamplurimis intertextum.
Si innatam spectes temperiem, eadem est cere-
bri & spinalis medullæ temperies, quia eadem
substantia medullaris: si influentem, cerebrum
spinali medulla calidius dicitur cap. 9. lib. 2. de
temp. pertingentibus, quippe eò arteriis copio-
sioribus, simulque attollentibus se eodem fu-
midis exhalationibus. Dicunt quidam cerebrum
absolutè & simpliciter calidum esse, sed frigidū
dici comparatè: est namque viscerum omnium
frigidissimum. Et Galenus in arte Medica cere-
brum quantumvis calidum frigidissimo corde
frigidius esse scribit. Qua ratione Hippocrates
libello *περί αἰσθήσεων* cerebrum appellat *μεινρόπολις*
τῆ ψυχῆς, hoc est, sedem frigidi. Verum nō pro-
batur nobis opinio hæc. Nam si cerebrum fri-
gidius est cute, quæ medium obtinet extremo-
rum, debet potius frigidum dici simpliciter,
quàm calidum. Esse autem cute frigidius docet
Galenus 2. de temp. obiectis nudatum cerebrū

ab

ab aëre statim refrigerari, cutem verò ab ambiente non affici. Dico alterari cerebrum, quia aëri non assuetum ut cuti, sic dentes aëri assueti non liuescunt ut reliqua ossa denudata: vel etiam cerebrum tactu cute esse calidius, quia calua tegitur & membranis arteriarumque plexus habet quamplurimos. Statuatur ergo cerebrum innata temperie cute frigidius, influente calidius. Frigidum autem esse decuit, ne accenderetur membrum perpetuæ cogitationi dicatum, ne spiritus animales tenuissimi evanescerent, & ne temerarij essent motus ac sensationes deliræ, quales sunt phreneticorum. Obiicies insuper si cerebrum frigidum est, quomodo animales gignit spiritus, & vitales attenuat: hæc enim valentissimi caloris sunt opera. Dico attenuari spiritum in plexibus arteriolarum, & in illis viarum angustis, animale verò fieri non tam manifesta qualitate, quam insita & latente proprietate. Cur autem cordis calidissimi spiritus crassiores sint, quam cerebri frigidissimi, id non agentis caloris imbecillitatem, sed ad patientis, materiæ scilicet dispositionem, referendum putamus. Cor spiritus gignit vitales ex sanguine per venam caviam delato, cerebrum animales conficit ex vitali tenuissimo. Sic debiliior calor tenue & vix coquens alimentum coquet, validior crassum vix conficiet. Sit ergo in actiuis qualitatibus cerebrum frigidum. In passivis humidum esse nemo dubitat & insita & influente temperie, molle siquidem tangenti apparet. Creatum est au-

*Solutio.**Cur frigidum esse decuit cerebrum.**Obiectio.**Responsio.**Cur spiritibus cordis calidissimis crassiores sint, quam cerebri frigidissimis.**Cur hæc*

*dum crea-
tum est
cerebrum.*

tem à natura humidum, tum ad perfectiorem
sensationem, fit enim sensio passione: at humida
facilius rerum imagines & spectra suscipiunt:
tum ad exortum & propagationem neruorum,
qui ob duritiem flexiles non fuissent, tum ne
duritie & pondere nimium grauaret, postremò
ne inflammaretur membrum perpetuæ motio-
ni, sensationi & cogitationi dicatum. Est autem
(si vtramque qualitatem inter se conferas) ce-
rebrum humidius quàm frigidius: nam inter
partes humidas tertius huic ordo debetur, inter
frigidas ferè postremus.

*De natura causæ continentis, & excrementi fluentis
in Rheumatismo.*

CAP. X.

DE natura, qualitate, consisten^{tia h}umoris
defluentis in catarrhis & rhe^{um}atismo,
non vna eadèmq; est inter medicos senten-
tia. Nam Fernelius nostræ memoriæ acutissi-
mus, celeberrimûsque medicus, destillatio-
num ac rheumatismorum omnium causam
unicam continentem facit, humorem scilicet
pituitosum tenuem: vel serosum, sed omnino
frigidum. Opinione suam verisimilem facit
hac ratione, Cerebrum omne, vt est pars simila-
ris, frigidum est & humidum: si spectes id, quod
in mixtura pollet, & collatione facta ad partem
temperatissimam, oportet autem excrementum
cerebri respondere & imitari naturam & tem-
pera-

*Rationes
Fernelij
quib. pro-
bat in om-
ni deflu-
xione seu
destillatio-
ne.*

peraturam partis, cuius est excrementum. Erit ^{ne humo-}
 igitur cerebri excrementum pituitosum, aquo- ^{rem esse}
 sum, liquidum, aut subdulce, vel modicè sero- ^{frigidum,}
 sum. Adde etiam opinioni Fernelij, quod in ca- ^{tenuem.}
 pitis dissectionibus nullum aliud in sinibus &
 ventriculis cerebri excrementum inuenias, præ-
 ter dictum humorem serosum & tenuem, pitui-
 tosūque, atque hac argumentatione collige-
 re possumus, cuiuscunque destillationis &
 rheumatismi causam continentem & proximā
 materiāque defluentem esse frigidam, aquo-
 sam, serosam, tenuem. At Galeni, Pauli, Aëtij ^{Galenus &}
 scripta, sententiæ & opinioni Fernelij aperte ^{Arabum}
 repugnant. Nam Galenus sexto sanit. tuendæ, ^{opinio con-}
 destillationum à cerebro in partes subiectas, a- ^{tra Fernelij.}
 liam frigidam facit: aliam calidam acrem & e-
 rodentem: & utrāque ferri sæpè in fauces, gu-
 lam, ventriculum, vel guttur, laryngem, arteriā
 asperam, pulmones: & pro caliditate, aut frigi-
 ditate humoris defluentis, varia excitari sym-
 ptomata. Nam si frigida sit defluxio, excitabit
 dyspepsiam, cruditates, ructus acidos: si calida,
 ructus creabit nidorosos, foetentes, appetentiā
 deiiciet. Eadem scribit Aëtius lib. octauo capi-
 te de catarrho, & Paulus lib. 3. Arabum etiam
 schola posteriōrque omnis medicina, in rheu-
 matismis & catarrhis humorem destillantem,
 alium frigidum faciunt, alium calidum: & mo-
 dō tenuem, modō crassum, viscidum, glutino-
 sum. Nunc dulcem, insipidum, ἀπορύ, aquosum,
 acidum; Nunc salsum, amarum, acrem, eroden-
 tem.

Pro Galeni & Arabum opinione, illud obiter adiiciam, in intemperaturis & morbis calidioribus gigni in cerebro excrementū calidius & acrius: & vapores à visceribus aliquando præcalidis & æstuantibus mitti feruidiores: qui misti recrementis superuacaneis cerebri ea reddunt calore, vel putredine, vel miscella, acriora, mordacia, salsa. Ad hæc si vrina, sanguinis serū, in homine bellè valēte, sufflauerit est & moderatè subsalsa, calore tamen febrili, vel intemperatura calidiore hepatis, vel renum, aut generis venosi, fit acrior magisque nitrosa & amaricans, adeò vt mordaces sint vrinæ, cur non excrementum serosum cerebri, à similibus causis nō allevabitur, qualitate, colore, & cōsistētia? Nec hac in parte per incuriam, illud omiserō, excrementa cerebri in ipsa defluxione ac decursu, longa viæ mora incrassari, & qualitate, cōsistentia, sapore mutari. Pituita enim frigida, tenuis, aquosa, in cerebri ventriculis, destillādo sensim in arteriā asperam, & bronchia pulmonum, in ipso prolapso fit crassior, salsa & calidior, ad flauitiē, aut vitorem mutata. Idem cōtingit mucō narium, & pulmonum excrementis. Putat Argenterius aqueum & mucosum humorem, qui per nares & palatū excernitur, proprium nō esse cerebri excrementū, quod multi pituitā nec expuāt nec emungāt: sed humore esse vult in hepate genitū, cum sanguine mixtū, & in venis contentū, qui non in cerebro ab alimēti coctione generationē habeat, sed eò feratur, & cum ob imbecillitatē coctricis, aut intēperiem frigidā à cerebro

assimi-

*Error Argenterij
de pituitosis cerebri excrementis.*

assimilari nequeat, tanquā redundans & superfluous per os & nares excernatur. Quæ si vera sunt, quorsū in sella sphœncidis substernitur glans carne porosa & bibula? an nō hæc illuiei excipiendæ à natura data, quæ in omni cerebro, quantumuis temperato reperitur? non solet sagax & prouidens Natura temerè quicquā construere. Est mehercule in doctrina Argenterij nullus & infundibuli & glandulæ pituitariæ in cerebro téperatissimo vsus. Præterea falsò imponit nobis, temperatos pituitam nec expuere, nec emungere vnquam: nam Galenus c. 13. Artis parua, docet in cerebro temperatissimo excrementa, quæ per nares & palatum expurgantur, (eiusmodi autē sunt aquea & mucosa) modicè se habere: nec sanè perfectæ sanitati tribuendū putamus, quod nihil vnquam per palatū & nares excernatur. Sunt igitur (quicquid dicat Argenterius) pituitosa hæc & mucosa, propria cerebri excrementa cū proprios habeāt helices & canales, per quos expurgantur, huic soli euacuationi dicatos. His de excrementorum cerebri differentiis ita constitutis, videamus nunc per quos ductus singula expurgentur.

*Falsa a-
struit Ar-
genterius.*

Quibus meatibus & viis destillet humor à capite in partes subiectas. CAP. XI.

IN rheumatismo excrementa & humor superuacaneus capitis, destillant aliquando à ventriculis cerebri, per choanē ac infundibulū ad foramē palati, in os, fauces, gulā, guttur, arteriā, pulmones: vnde symptomatū & morborū variæ

differentiæ ac genera paulò antè scripta. Aut de-
 currunt excrementa capitis & cerebri, à spatio
 intra cranium & meninges ex iis locis, quæ sub
 calua sunt: ferturque humor excrementitius
 defluens in interiores etiam corporis sedes, mo-
 dò in nervorum origines eas obstruens, vel com-
 primens, irrigans, resoluens: vnde apoplexiæ,
 paraplegiæ, paralyses, tremor, stupor: modò
 in sensuum organa, hinc cæcitas, hypochyma,
Fernelius. surditas derepente, aut grauis auditus. Sepe ve-
 rò in summo capite extra caluam, sub cute ver-
 ticis, humor serosus multus colligitur, qui præ
 cutis densitate foras vaporare & diffilari non
 potest. Hic à vertice per summa corporis, sub
 cute laxa modo *ῥέματα*, modo *ἀδρόως* in partes
 subiectas, dentes, ceruicem, scapulas & brachia,
 digitos, coxendicem, spinam, denique in om-
 nes articulos. Sunt qui etiam existimant humo-
 res & excrementa defluere à capite per ocul-
 tos cæcosque ductus in partes dictas. Corpus
 enim est confluxile. Hoc loco illud quoque at-
 texam, destillationem ac rheumatismum pro-
 priè verèque dici de excrementis cerebri de-
 fluentibus in loca supposita per vias amplas &
 laxas, vt per infundibulum ad foramen palati,
 per œsophagum in ventriculum, arteriam aspe-
 ram, in pulmones: aut per vias subcutaneas, aut
 cæcos meatus in articulos. Atque eiusmodi ex-
 crementa cerebri serosa, aut pituitosa, liquida,
 materiam scilicet destillationum, rarò aut nun-
 quam gignere tumores, præsertim qui suppu-
 rentur vt ex podagra, chyragra, aliisque arthri-
 tidibus

tidibus intelligere licet. At fluxiones succorum & sanguinis, quæ fiunt per venas & arterias in partem imbecilliorē, faciuntque phlegmonas, & alios tumores præter naturam, non dicuntur rectè catarrhi nec rheumatismi, vt initio diximus, sed nomine cōmuni fluxiones: quæ differunt à rheumatismis, materia, loco & ortu, ac via, qua decurrunt. Galenus enim 13. methodi tumores omnes præter naturam fieri à fluxione sanguinis per vasa in particulas imbecilliores scriptum reliquit: at sexto sanit. tuendæ, fluxionem capit pro destillatione excrementorum à capite in partes subiectas.

Excrementa tenuia & fuliginosa cum sua leuitate superiora petāt, per meninges, craniū & cutim expirant: per meninges quidē & cutim non aspectabili, sed insensili ductu, est enim earum corpus in viuente multis foraminulis peruium. At ossis crassitiem & densitatē cum permeare non possent fuligines, suturis distinctum est cranium & cauernulis diploë sinuatū. Crassiora autē excremeta cum naturali forma deorsum ferri debeant, cōspicuos canales habuerūt: de quib. non satis constat inter Medicos. Hipp. libro de locis in homine, & libello de glādulis, septē agnoscit ductus, per quos fluit è cerebro humor, per aures, oculos, nares, palatum, in guttur & gulā, per venas in medullam spinalem & in sanguinē. Galenus c. 13. Artis paruæ quatuor statuit canales, palatū, nares, aures, oculos. Idem sentit ca. 3. lib. 2. de loc. affect. & primo de sanit. tuenda. Sed commētariis in Aphor. 21. sect. 1. pa-

Tenuia excrementa, quomodo & per quos ductus expirant.

Crassiora per quos ductus expurgantur.

Septem ductus apud Hipp.

Galenus varia sentit.

latum & nares numerat tantum, vt & c. l. lib. 9. de vsu part. Declines, inquit, cerebri meatus cum per palatum in os, tum per corpus narium conspicuis ac magis orificiis, crassa eruant excrementa. Primo de sympt. causis & 8. de vsu part. solum palatum vult esse idoneum expurgationis locum, dum animal bellè coquit: nares autem ob aeris & odorum spirationem tantum. Com. ad Aphor. 24. sect. 3. expurgationem per aures alienam à natura scripsit, puerulis exceptis, quibus per aures cerebrum expurgatur com. ad Prog. 20. sect. 1. expurgationem per oculos non vult esse naturalem. Ita varia videtur sensisse Galen. de ductib.

Conciliatur Galeni loci.

excrementorum cerebri. Nos vt dissentientes locos conciliemus, & quid verè statuendum sit liberè profiteamur, existimamus varia cerebri excrementa pituitosa, biliosa, melancholica, per varios ductus expurgari: eorum autem alios esse ordinarios, naturæ maximè familiares & consuetos, alios extraordinarios, nec ita conuenientes. Ordina-

Ductuum alij ordinarij, alij extraordinarij.

rii ductus pituitæ expurgandè dicati, sunt palatum & nares, magis tamè palatum quia nares primario ad odoratum constructæ sunt. Docet Anatomæ à tertio cerebri sinu ductum ferri conspicuum ad anteriorem cerebri basin, in cuius extremo tenuis membranae portiuncula quedam primum latior, deinde angustior, infundibuli instar, conspicitur, *πυελὸν καὶ χοάνην* Græci, Latini peluim & infundibulum vocant, per quod sensim pituitosus humor, tãquam per Hippocratis manicam colatur: aqueum hunc humorem excipit glandula pituitaria spongiæ instar, quem tandem per eunei foramina pedetètim in palatum & os instil-

Pituitæ ductus.

lat. Quod si aliquādo superiores cerebri ventriculi mucosa illuue affluāt, stillat per tubercula māmārū papillis simillima in ossa cribri forma & nares. Biliosa per aures expurgāt cōtinuò. *Biliosa per aures.* Philosophatur aut quidā idēdē reiici biliosa per aures, vt calore & siccitate tueātur auriū ossa p siccitate sonora, pituitosa verò p os & nares expurgari, vt patuli illi meat⁹ ea humiditate phibeātur sicari. Hi ergo canales sūt ordinarij & familiares, p quos cerebri excremēta naturaliter expurgant. Sūt alij duct⁹ extraordinarij, per quos *Ductus extraordinarij.* cerebrū humoris copia oppressum interdū sese exonerat: eiusmodi sunt oculi, spinalis medulla, & nerui, vnde paralytis: fit nōnunquā per venas & arterias humorū decubitus in parotidas. Verū nō sunt hęc peculiaria cerebri, i. medullaris substātiæ & ventriculorū excremēta, sed vasorū potius, vt venarū & arteriarū, à quib. glandularū tumores, ophthalmiæ, auriūmq. inflāmationes. Cæterū excremēta hęc in cerebro tēperato moderatē se habēt in substātia, quātitate, qualitate & excretionis tēpore. In substantia, quia nec nimīū crassa, nec nimis fluida sunt: in quantitate, quia sua copia nō luxuriant: in qualitate, nec acris nec salsa: in tēpore, si à coctione excernāt. Vnicus superest nunc eximēdus scrupulus, per quos ductus cerebelli & quarti sinus superflua expurgentur. Dicamus quarti sinus & cerebelli *Per quos ductus cerebelli & quarti sinus superflua expurgentur.* pauca esse excremēta, tum ob cerebelli duritiē, tum quia in eo sinu spiritus tenuissimi, sinceri & omnino expurgati continentur. Itaque pauca quæ congeruntur superflua, facilē digeruntur. Anterius autem cerebrum quantitate

maximum & temperie humidissimum superuacua multa congerit, quæ per conspicuos canales expurgari debent.

Differentiæ Catarrhi.

CAP. XII.

*Differentia
à causa.*

*A copia,
materia.*

*A qualitate
materiae.*

*A modo
sectionis.*

*A modo
generationis.*

SEquuntur differentiae catarrhi, inter quas illæ sunt notandæ, quæ sumuntur ex causis unde catarrhus calidus vel frigidus, secundo à copia & quantitate materiæ, etenim quædam est pauca, quædam mediocris, quædam multa, adeo ut quandoque periculum immineat suffocationis. Tertio sunt differentiae ex qualitate destillantis materiæ, quæ multis modis potest considerari, nam alia est calida, alia est frigida, alia tenuis, alia crassa: ex colore alba, flaua, liuida, nigra, ex odore quædam foetet, quædam caret odore: ex sapore alia est dulcis, alia amara, alia salsa, alia nullum refert saporem: ex forma, alia rotunda, alia liquida. Quarto sunt differentiae ex modo quo materia eiicitur: namque alia cum tussi, alia cum vomitu, alia cum sreatu, alia cum simplici expuitione: qui quidem varius modus manifestè varios locos indicat, in quos cadit destillatio: siquidem quæcunque ore exeunt vomitione, ex gula & ventriculo, tussi ex partibus respirationi seruientibus: sreatu ex faucibus & gurgulione, simplici expuitione, ex ore solent deduci, ut docet Gal. 4. de locis affect. 7. Quinto sunt differentiae à modo generationis,

DIFFERENTIÆ CATARRHI. 4.

tionis, destillatio alia fit cerebro primum laborante, alia per consensum aliarum partium. Cerebrum primario laborat intemperie sicut diximus, per consensum autem vel totius corporis, in quo sanguis vniuersus vitiosus continetur, vel per consensum determinatæ partis, ac potissimum ventriculi, iecoris, vteri in mulieribus, ex quibus frequenter plurimi humores & vapores in caput feruntur, & destillationes contingunt. Sexto sunt differentiæ à tempore. Catarrhus alius recens, alius antiquus. Postremo sunt differentiæ à coniunctis, destillatio vel est cum febre, vel sine febre, in corpore vel boni habitus & robusto, vel extenuato & debili: in seniore, vel iuvene, & sic de cæteris, vel catarrhus est multiplex, materia quidem subtilis, crassus vel mediocris: qualitate acidus, acris, effusus, præstiffocans, vel mitis: temperamento calidus vel frigidus. Substantia simplex, vel mixtus, pro qua varietate, varios quoque & omnis generis morbos catarrhi pariunt. Quo loco notandum est, huiusmodi omnes differentias vel ad cognitionem vel ad prognosticum, vel ad curationem esse quàm maximè vtilis. Exempli gratia, si materia destillans fuerit tenuis & falsa, calidam cerebri intemperiem indicat, neque magno caret periculo: contra si ea crassa fuerit, insipida, intemperiem frigidam & longè minus periculum significat. Si catarrhus fuerit in valdè senibus, ex 2. Aphor. 40. nullā recipit curationem. Si fuerit cum febre, omnes secant venam: quod item de cæteris differentiis facile est

A tempore.

A coniunctis.

Catarrhus multiplex.

colligere & demonstrare.

Signa Catarrhi.

C A P. X I I I.

Signa catarrhum demonstrantia sunt patientis dispositio, sternutationes sæpius reiteratæ, pruritus & quædam titillatio sensata in naribus, vel gutture, secundum quod materia fluit ad vnâ, vel ad aliam partem.

Signa catarrhi calidi sunt, quia membra, quæ fluxionem suscipiunt, incalescunt: acris, tenuis-que humor destillat & per nares, & per os: facies rubescit & nasus, intumescitque (vt Paulus refert) interius etiam quandoque exulceratur simul cum reliquis partibus ad quas calidior & acrior fluxio decumbit, patientem ferè semper febris comitatur, & ea minimè iuuatur: quod si fronti, capitique manum admoucas manifestum, extraneumque calorem senties, quare si ætas temperamentum, habitus, anni tempus, regio, aëris constitutio calidæ fuerint, tertium catarrhum esse calidum significabunt.

Signa catarrhi frigidi sunt capitis grauitas, extensio citra calorem, ac mordacitatem, citra oculorum, & faciei rubedinem.

Item præcessere nonnulla à quibus facilè caput repleti frigidis humoribus potuit, vt nimia repletio, & præsertim frigidorum alimentorum, ac potuum, aut frequentes cruditates assumptorum ciborum, qui dum in ventre indi-

gesti

gesti perseverant, malos ad caput mittunt vapores. Pariter signa sumuntur à sapore & odore ipsius catarrhi, nam si fuerit saporis amari, acuti, aut salsi, si fuerit fœtentis & mali odoris significat caliditatem. Si fuerit saporis acidi, insipidi, ac subdulcis significat frigiditatem. Item signa sumuntur à iuuantibus & nocentibus, ut si febris superueniens, & calida adhibita iuuant, est frigidus: sin contra est calidus.

Item à colore, nam si quod fluit, fuerit coloris lutei, aut subrubei arguit caliditatem, si verò albi absque falsedine aliqua, frigiditatem, si fuerit coloris nigri sine dolore frigiditatem, si cum dolore caliditatem, verum nigredo à frigiditate est opaca, à caliditate est lucida.

Vel catarrhus frigidus dignoscitur tum ex antecedentibus, temperie, ætate, regione, cæli constitutione, & viuendi ratione frigidioribus & humidioribus, tum ex consequentibus capitis grauitate, distentione & frigiditate, faciei pallore, sopore, ad motus voluntarios, pigritia, mentis torpore, visu solito caliginosiore, auditu hebetiore, voce obmurmurante, & vrinis crudioribus.

Calidum contrà catarrhum arguunt calida temperies, ætas, regio, cæli constitutio, victusque ratio: tum capitis calor & dolor, facies, oculique rubentes, decumbens humor acer fauces exasperans, ac interiores oris partes, naræque exulcerans, salsus sapor, inappetentia, sitis, febris & vrinæ magis coloratæ.

Signa catarrhi idiopathici seu primitiui, vel

per propriam essentiam in capite sunt, quia continuò infestatur, neque cæterorum membrorum adsunt ægritudines, à quibus fomitem habere possit.

Signa catarrhi per sympathiam, vel per deuteropathiam, seu per consensum à toto, sunt totius nocumenta vt febres, in quarum paroxysmis catarrhus augetur, ipsis recedentibus minuitur, ipsis ablatis remouetur. Per consensum à membro particulari, vt ventriculo, hepate, splene, matrice, signa sunt, quia talis membri aucta læsione, augetur catarrhus, diminuta diminuitur, & ablata aufertur.

De Catarrhi prognosi.

C A P. X I I I I.

SI ex capite in nares destillet humor, leue est malum: si in fauces peius: si verò in pulmones pessimum, nam exulceratio pulmonum periculosa est.

Celsus. Cunctæ destillationes breues si neglectæ fuerint, longæ esse consueuerunt, nihilque pestiferum, nisi si quando pulmonem exulcerarint. Inde enim tabes, corporisque consumptio.

Rauedines & grauedines in valdè senibus coctionem non admittunt: ac propterea ipsos senes ferè comitantur ad mortem, vt alia morborum genera quæ ex frigidis humoribus ortum habent, quoddam facultas eorum imbecilla materiam concoquere non valeat. Hipp. Aph.

40. lib. 2. & Gal. Grauedini & rauedini febris superueniens, ad earum concoctionem non inutilis. Hipp. 6. epid.

Catarrhum sæpius incurrentes à periculo tuti non sunt. Variis enim obnoxij sunt ægritudinibus magna ex parte funestis. Destillatio quippe in neruorum originem affatim irruēs, minatur apoplexiam, & paralyfim aut conuulsionem, in neruos opticos & auditorios cecitatem & surditatem, in articulos arthritidem, ischiadem, chiragram, gonagram, podagram, in pulmones peripneumoniam, phthisim, asthma, dyspnoian, orthopnoian, suffocationem, in ventriculum cruditatem, lienteriam, dysenteriam, præsertim si falsa sit, in laryngem anginam, repentinamque suffocationem, in pleuram per venas affluens pleuritidem, in maiores venas putridam febrem. In dentes, scapulas, renes, vesicam, aliásque internas externásque partes decumbens ingentes sæpè illic dolores excitat.

Destillationibus ij magis expositi sunt, quibus cum iecore calidiori cerebrum, nimio perè frigidum, humidum, imbecillúmque est.

Graciles destillationibus magis obnoxios esse constat, & frequentem destillationem in corpore gracili & procero, tabem minari: nam post maximas destillationes tabes oritur, vt Celsus annotat.

Autumnale tempus destillationibus valde opportunum est, propter frequentes cæli mutationes.

Si æstas sicca fuerit, & aquilonia, autumnus

verò pluuiosus & australis, tussēs, rauedines,
atque grauedines, quibusdam autem tabes
fiunt. Hipp. lib. 3. Aphor. 13.

*Curatio vniuersalis Catarrhi, Rheumatismi ac
defluxionis.*

CAP. X V.

Curaturus Rheumatismum debet prius tol-
lere morbum & causam, quam symptoma,
nempe intemperiem, imbecillitatem, & reple-
tionem cerebri & capitis, deinde ipsum humo-
ris defluxum, ac excrementorum destillationem,
tandem fluxionis symptomata. Nam sympto-
ma, plerumque est causa alterius symptomatis
vel morbi. Præterea antequam manum admo-
ueat rheumatismo, multa animo voluere de-
bet. An sensim καὶ ἡρέμα defluxio fiat, an ἀσπόμε-
& affatim, magnoque impetu feratur & ruat
humorum decursus? An grauis quædam noxa,
& vitæ periculum immineat ei, qui rheumatif-
mo conflictatur? vt in catarrho suffocante, in
asthmate, aut orthopnoea, in paraplegia repen-
te inuadente. An defluxio sensim & leuiter fiat,
idque in partem ignobilem, vt in articulos? An
causæ omnes, præsertim euident & interna qua-
litate agente conueniant: id est, an vtraque ca-
lida, vel vtraque frigida, An potius inter se pu-
gnent. Nam si humor destillans sit frigidus, &
causa externa frigida, veluti Aquilo vel aër fri-
gidior, tunc audacter causis salubribus calefa-
cien-

cientibus vtendum: & si humor decurrens sit acris & mordax, causâque sit insolatio, vel æstus, confidenter refrigerantibus: at si causarum sit pugna & contrarietas, attentius videndum vtri maior cura sit adhibenda. Nam fit sæpè, vt destillatio calida ab Aquilone frigido excutetur: & frigidus humor à capite decurrat, qui ab æstu & sole meridiano, fluxionis initia acceperit.

His ita suppositis & perpense consideratis, causâque externa sublata medicus, studeat tollere causam internam antecedentem, & continentem, materiâque rheumatismi, quatenus est in fluxu, vel breui fluxura.

*Curationis Rheumatismi & Catarrhi Serioxi
& summa.*

Primum, euacuare corpus vniuersum oportet,

Dein particulatim vacuare caput. Id fiet

Reuulsione ad longinqua: Deriuatione ad propinqua & viciniora:

Adpositione topicorum, quæ exhauriant reliquias causæ continentis.

Cursus humoris destillantis sistatur, reprimaturque

Imbecillitas à longo morbo relicta, quæ facit vt fluxio perseueret, vel citò recurrat, emendetur, corrigatur.

Caput & cerebrum siccantur, & firmentur topicis.

Partes subiectæ fluxionem recipientes, roborantur.

Explicatio §. 1. & summa agendorum.

Curationem methodicā medicus auspiciabitur ab euacuatione totius corporis, primū à missione sanguinis, si febris adsit, si corpus præcalidum, sanguine abundans, aut si metus adsit, ne fluxio ruat in partem nobilem, & faciat metum inflammationis, ut pleuritidos, peripneumoniæ, anginæ, aut grauioris alicuius alterius morbi.

Amissione sanguinis, aut ea amissa, si non videatur necessaria, purgetur conueniente medicamento, idque statim initio. Nec enim valde probo in hoc affectu, zulapia, syrupos, decocta Mauritanorum, recentiorumque penè omnium medicorum, quibus putant se multis diebus præparare, coquere, adæquare (sic enim loquuntur) materiam rheumatismi. Cum enim destillationis & Rheumatismi causa continens, & materia sit ferè pituita, serosa, liquida, tenuis, aquosa, vel acris, biliosa: humôrque sit fluxilis & turgens, è loco in alium decurrens, ac metus sit periculūque, ne in partem aliquam nobilem ruat ac prolabatur, quis medicus non videt ex sententia Hippocratis & Galeni huiusmodi humores tenues & turgentes statim è corpore vacuandos? Loquor hîc de purgatione materiæ rheumatismi habita ratione fluxionis, & materiæ fluxilis, & turgentis.

Agimus

*Humores
serosi, biliosi
turgentes non
debent
præparari.*

Agimus enim hîc de destillationibus quæ vacuari debent per aluum ope medicamenti cathartici. Nec enim existimant materiam & causam proximam rheumatismi esse pituitam, lentam, crassam, viscidam, quæ hæret in bronchiis pulmonû, cum hæc sit potius symptoma rheumatismi. Symptoma enim, aliquando causa est morbi vel alterius symptomatis. Scimus autem hanc pituitam viscidam, hærentem debere apparari, attenuari, incidî ad faciliorem expectorationem. At cum nunc agatur de purgatione totius corporis, in rheumatismo, ad humoris serosi & tenuis educationem, nulla præparatione, attenuatione, aut incrassatione, vt per aluû educatur, opus esse putamus. Purgabitur itaque humor, qui rheumatismi est causa, medicamento consentaneo, habita semper ratione temperamenti, habitus corporis, copię humoris & eius qualitatis, cœli & consuetudinis, & virium, quæ omnia perpendenda medici prudentiæ relinquo, qui pharmacum concinnabit formæ potionis, apozematis, opiatæ, vel pilularum, indicationibus sumptis à rebus paulò antè commemoratis.

Reuulsio à capite ad longinquas partes fiet frictione valenti partium inferiorum, supernè deorsum ductis frictionibus, vt ab inguinibus ad imos pedes, à ceruice & dorso ad nates. Vinculis & ligaturis extremorum dolorificis: Cucurbitulis ad motis dorso; natibus, cruribus: lotionem pedum decocto rosmarini, lauri, pulegij, floris anethi, & similium. Clystere acriori mul-

tiplici. Prouocatione vrinarum. Nam materia est serosa & tenuis, atque ita per vrinas potest reuelli & vacuari. Prouocatione sudoris, & cutanea transpiratione per diaphoresim & insensibilem transpirationem, qua materia rheumatismi ad circumferentiam renellitur. Prouocatione hæmorrhoidum, & mensium.

Deriuatur humor excrementitius à capite ad loca viciniora & propinqua errhinis, hæc trahunt excrementa cerebri, & per nares expurgant. Hæc conferunt, si destillatio fluat in fauces, & pulmones. Gargarismatis, apophlegmatismis, hæc varia instituuntur pro scopis & indicationibus diuersis. In quatuor casibus tamen suspecta sunt in rheumatismis, vide Scholiast. in Rhasim. Cucurbitulis ceruici & scapulis admotis. Prouocatione lachrymarum cepa, oleo, aceto, vino, corpore tamen prius exquisitè purgato. Sternutatione, corpore accuratè prius vacuato: alioqui sternutationes in rheumatismo, præsertim initio sunt suspectæ, vt signum, & vt causa. Sectione venarum sub lingua, vt in paralyti linguæ, angina. Sectione venarum, temporum, frontis, post aures, in affectu inueterato capitis. Appositione sanguisugarum, capiti raso, fronti, post aures.

Reliquiæ humoris à capite extrahuntur, & à loco discutiuntur per diaphoresim seu insensibilem transpirationem lotionem capitis tonfi, ex decocto cephalicorum, vt maioranæ, rorismarini, florum anthos, stæchados, agarici, addito pauco vino albo. Puluere cephalico discutiète,

*Ad tabem
asthma,
peripneumonia,
catarrhū,
morbos
pulmonū.
Ergo visitanda sūt
in dispositis ad prædictos morbos.*

ex maiorana, melissa, bethonic. cort. citri, florum stœchad. anthos, saluïæ, gran. kermes, garyophillis, macis, nuce moschata, santal. licebit & addere puluerem capiti tonso, vel raso superaddita cannabe molli, carpta & siccata. Poterit hic puluis etiam concinnari in cucuffam vocatam. Suffitu & hypothymiamate, ex thure, gummi, iuniperi, styrace, gummi hederæ, calamo aromatico, caryophillis, sem. nigellæ, puluerantur omnia, puluis aspergitur cineribus calidis, suffiuntur ornamenta capitis.

Dropace ℞. Picis ℥iij. piperis, nucis mosc. an. *Dropax.*
 ʒj. olei chamæm. parum fiat dropax, super pannum lineum, admoueatur capiti raso, vel

℞. Semin. sinapis pulu. ʒij. stercoris colum- *Sinapif-*
 bini, gummi, rutæ ana ʒ. j. β. castorei ʒ. β. olei *mus.*
 rutæ q. s. fac vnguentum, capiti raso admoue. Phœnigmo, rubrificante medicamento, quod ruborem in cute facit, bullas excitat, pustulas ciet, & exulcerat. Porro materia ex qua fiunt phœnigmi, (vesicatoria vocant) sunt lepidium, sinapi, flammula, nasturtium hortense, fimus columbinus frequens Galeno, stercus palumbinum & caprillum, stercorea diluuntur aceto & admouentur capiti raso, trahunt calore & acrimonia, à putredine ortis, vrtica ranunculorum genera, thapsia, euphorbium, fex vsta, cantharides. Ex his quædam trahunt ferè ex albo, alia ruborem in cute faciunt, alia bullas excitant, alia vlcerant.

Qui medicinam faciunt radunt caput ad suturam coronalem, qua parte iungitur cum sa-

gittali: dein fricant pāno aspero, vel capā: mox admovent, emplastrum de sinapi, scriptum à Mesue ex Democrito, hic sinapismus, breui fit phœnigmos & rubrificatio, tādē ampullas & bullas excitat, præsertim si sinapi augeas, aut addas seminis nasturtij quantitatem, aut ster-
Galen. 3. cus columborum agrestium. Sinapi tritum &
temp. per se admotum, valentius vlcerat.

Phœnig-
mus.

℥. Cantharidum duas vel tres, pro quantita-
 te pyrotici, phœnigmi, excipe fermento & ace-
 to acri, imponatur capiti ad futuram corona-
 lem. Breui mora rubor fiet, horis decem bullæ
 excitabuntur, vlcus etiā, si valens sit phœni-
 gmus, ampullæ configuntur, relinquitur vlcus
 diutius manare, quod vt felicius fiat admoventur
 folia brassicæ modicè calfactæ vlceri, vt ad
 multos dies sit apertile & fluens. Sunt qui quin-
 to quoque die renouant phœnigmm, vsque
 ad dies quadraginta.

Vesicato-
rium.

℥. Folia lepidij vel ranunculi cuiuslibet, vel
 vrticæ, vel nasturtij hortensis, aut alterius simi-
 lis facultatis igneæ, contundantur, imponan-
 tur loco dicto, cum ligatura premente, tribus,
 aut quatuor hōris ampullas excitabit, vlcera-
 bitque vel saltem breui mora.

Matthæus
Gradenfis

Sunt qui admovent non supra futuram co-
 ronalem, sed post aures infra tuberculum ossis
 occipitij, ea parte, quæ magis excarnis est, &
 libera à musculorum insertionibus & exor-
 tibus.

Sunt qui reformidant vsum phœnigmi, in
 quo cantharidum est quantitas magna, si vten-
 tur

tur sequenti.

℞. Pulueris piperis, euphorbij, pyrethri, sinapi an. ʒ.β. cantharidum ʒj. excipiantur fermento & aceto acri. *Phœnigmus.*

Oportet accuratè obseruare phœnigmi affectum, ne plus quàm expedit, in partem agat. Corpora enim mollia, delictiora, vt puerorum, fœminarum citò pyroticis offenduntur.

Si horum vsu Rheumatismus non curetur, sunt qui in catarrho & destillationibus perti-
nacibus, periculosisque minantibus tabem, fo-
uentibusque asthma & orthopnœam, adhi-
bent cauterium ignitum, & vstionem, in loco,
vbi sagittalis corona copulatur cum coronali:
imprimuntque cauterium vsque ad ipsum os,
vt excrementa cerebri, præsertim vapores a-
cres & fuliginosi, per has futuras euocentur,
foras exhalent. Parabuntur globuli ex elleboro
vt attrahatur humor melancholicus. *Hæc magis conueniunt in destillationibus ac intemperaturis cerebri frigidis. Gal. 9. de vsu part.*

℞. Ellebori nigri ʒj. excipiatur ceræ nouæ
ʒj. fiant globuli pro cauterio, vel ex her-
modactyl. turbith, mechoac. brion
radice, vel hederæ ad attrahen-
dam pituitam, vel ex rheo
ad bilem. *Globuli pro cauterio.*

Rationes eorum, qui in Rheumatismis & destillationibus periculosis, ut in infantibus & dolo & tabem, & asthma terrificum, cauterio ferroque candenti utendum censent.

CAP. XVI.

In destillationibus longis & periculosis an cauterium capiti admodum uendum.
Hipp. lib. de acie & visu.
Hippocrates in arte medica, citra contro- uersionem primas tenens, & de quo dicere licet, αὐτὸς ἐπεὶ, in destillationibus & Rheumatismo ad pulmones decurrentibus, ut humor in contrarium auertatur, & foras per suturas trahatur, consulit usionem usque ad os. Idem 4. de morbis in catarrhis & defluxionibus censet tutum & salubre esse vrere caput, antequam febris, & vlcus, & pus accedant. Idemque censent Mauritanii medici, praesertim antiquiores, ut Rhasis, Halyabas, Mesues. capite de catarrho.

A frigida fluxione.
 Trallianus etiam capite de spati cruenti reiectione, ob destillationem in pectus, cauterium ignitum capiti inurit.

Ex recentioribus, Herculanus, & Montagnana in actiuosa medicina exercitatissimi, locum bregmatis, in quo committuntur coronalis & sagittalis rubrificant, & ferro candenti inurunt: ut euocent foras excrementa à cerebro, siccent, & robovent caput, fluxionis impetum retineant.

Præter sanguinis missionem, sunt cucurbitulae scarificatae, quæ in magnis destillationibus solent esse utilissimæ, sed præ cæteris in genere chirurgicis.

chirurgorum auxiliorum solemus maximè cogitare de cauteriis faciendis, & si vllus est morbus, in quo hoc auxilium requiratur, certè destillatio est. Solumus autem parare plerunque in brachiis, quod & citius & tutius deflectatur materia à capite. Sed aliis non conferentibus in graui destillatione solemus quoque deuenire ad cauteria, vel super commissuram coronalem, vel in occipite, inter primam & secundam vertebra. Mercurial. libr. i. cap. de catarrho.

Albucasis lib. i. membrum patiens, & caput longis & pertinacibus fluxionibus molestatum cauterio inurit, ad euocandos & reuocandos humores sensim & perpetuò destillantes, & ad roborandam partem affectam.

Rhasis vbi agit de cauteriis, hoc generale axioma ponit, vt in omni loco fontium, id est à quo fluxus humorum oritur, decurrítque ad alias partes, cauterium adhibeatur ad intercipiendum, & à centro ad circumferentiam euocandum, roborandúmque.

Rationes quorundam, qui damnant omnino vsum πυρτιζών, φεινιζών, cauteriorúmque in capite, & circa vicina capiti.

CAP. XVII.

Galenus nono de vsu partium, duplicia facit excrementa cerebri, alia vaporosa & fuliginosa, quæ quotidie per futuras vacuantur

fuo impetu, expultrice adiuuante, alia aquosa, ferosa, mucosa, pituitosa: quæ per choanem, infundibulumque & palatum, per os, nares, oculos, emissaria à natura destinata assidue vacuantur tanquam per regiones conuenientes. Quamobrem cum ipsa excrementa tot habeant meatus & canales, quibus commodè expurgentur, quorsum, opus uti cauteriis ferroque ignito, in parte nobili, & maximè sensili, magno egrimetu & dolore acerbissimo?

Deinde cum venæ à pericranio excidant per futuras in interiora periculum ne cauterio loco futurarum admoto fiat læsio duræ meningis.

Satius est & tutius vacuare materiam rheumatismi medicamentis, ac reuellere, deriuare, intercipere remediis supra numeratis, quàm causticis, phœnigmis, pyroticis, & ferro ardenti parti nobilissimæ admotis, ægros languentes cum periculo excarnificare.

Matthæus de Gradi medicus, improbat cauteriorum usum ad futuras quod periculum sit, ne calore & dolore excrementa à corpore vniuerso euocentur, ruantque ad cerebrum, impendeatque metus læsionis membranæ, vel spasmi. Sunt alij recentiores, inter quos Baptista Montanus Veronensis medicus doctrina & experimentis clarus, à cauteriis bregmati adhibendis abhorret. Nam rarò commodè fieri posse scribit, & ut bellè fiant, magnum semper afferre periculum, & Galenum in curandis catarthis & rheumatismis, nunquam uti ferro igni.

s. Mesb.

ignito, aut cauterio, sed phœnigmis ex stercore columbino aut thapsia cum cerato. Idem Montanus ridet Arabas, & Mauritanos, ut ignaros anatomes, & proinde audaciores in cauteriis adhibendis bregmati, & commissuris futurarum. Horum loco mauult uti phœnigmis, aut helcoticis vesicas excitantibus sub osse petroso, in ceruice, in brachij musculo deltoide, inter radiū & cubitum ad brachiale, vitatis venis & neruo, quo opere chirurgico aiūt se uti in reuulsione diuturna, ad longinqua. Sed ut controuersie virorum celebrium componantur, dicemus in rheumatismo & defluxione periculosa, ut quæ minatur tabem, & quæ gignit asthma, frequens & terroris plenum, utilem esse ac salubrem phœnigmi & cauterij vsum, si commodè & tempestiuè in bregmate adhibeantur. Commodè dixi, id est, ut per chirurgum anatomes peritum, & in artis operibus exercitatissimum. Tempestiuè etiam ut priusquam pul-

mones vitium in substantia senserint, febrisque hectica & vlcus adsint adhibeantur. Alioqui v-

bi salus desperata est, imprudentis consilij foret apud vulgus infamare remedia præclara à diuino Hippocrate celebrata, Siquidem deplo-

ratos non oportet aggredi curare, sed relinquere, & morbi finem tantum modò prænunciare. In quo enim deplorata omnino salus est, imprudentis consilij fuerit apud vulgum infamare præsidia, quæ multis fuere saluti. Est igitur prudentis hominis cum qui seruare non potest, non attingere, ne videatur occidisse, quem

Si vstio in capite tardius fiat infamat artificem non confert.

fors ipsius peremit. Vbi verò grauis metus est, sine tamen desperatione, indicare necessarium periclitantis in difficili rem esse, ut si victa ars malo fuerit, vel ignorasse vel fefellisse non videatur. Quocirca ad medicinam recta via & ratione faciendam, affectus qui proponitur, Diagnosim imprimis habenda, dein exitus prognosim assidentibus prædicenda, tum aggredienda eius therapia est. Scio enim hominem illustrissimum nostra memoria præstantissimum, defluxione in pulmone sentim tabescentem, vitione & cauterio in bregmate adhibito conualuisse. Illud obiter dicam quosdam esse, qui cauterium ardens abhorrentes, malint pati ἐλκωτικά, φονιγμὲς, & ἐσχαρωτικά. Sed ferrum & ignis citiusque & melius operatur.

Ceterum Trallianus reprehendit Galenum, quoddam etiam in destillatione calida vesicatorium admouerit capiti, quia calefaciunt quæcunque vesicas excitant, augentque intemperiem calidam. Verum Galenus non ut alterans præscribit, sed ut vacuans. Nos & vesicatoria & cauteria iuxta futuras ad eundem finem applicamus. Recentiores annotarunt, quando iecur est primus fons catarrhi, aut ventriculus malè coquens, ad reuulsionem, vtiliter admoueri cauterium cruribus, ut fontanelle ad vacuationem: brachiis ad diuersionem quoties à cerebro originem habet.

*Catarrhum sistentia, id est impetum humoris fluentis
& ruentis retinentia, incrassantia,
intercipientia.*

CAP. XVIII.

INitio Rheumatismi, non est tutum aggredi
curationem per ea quæ sistunt humoris de-
stillantis cursum & impetum. Nam horum usu
materia catarrhi repulsa & retenta, caput ma-
gis impleret: quæ sua copia turgescens, ἀσπόμενος
& magno impetu in partes subiectas & forsan
nobiles præcipitaretur. Ergo incipiendum est
à sanguinis missione, si catarrhus calidus sit. At
in frigido, & pituitoso catarrho, abstinendum
missione sanguinis, nisi, aut febris fuerit con-
iuncta, aut insignis plenitudo, purgandum fre-
quenter phlegmagogis quæ materiam catar-
rhi vacuent, ut pilulis cocciis, de agarico. In
materia calida ad ℥.j. cassiæ adde rhabarbari
℥.iiij. Purgabis enim astringendo. Deinde in-
stituendæ sunt reuulsiones. At corpore pri-
mum commodè purgato, materiâque per re-
uulsiones & deriuationes auersa, tandem reli-
quus humor adhuc defluens sistetur, & incras-
sabitur, ut commodius periculum suffocatio-
nis, aut erosionis pulmonum & aliarum par-
tium vitetur: tussisque ac vigilæ minùs mole-
stent. Porro humor defluens sistetur, gargaris-
matis, vel ore contentis, pilulis (hypoglottidas vo-
cant) medicamentis quæ deglutiuntur, & sen-
sim lambuntur. His quæ odorantur, vel suf-

fiuntur. Gargarismata retinentia fluxum fiant ex adstringentibus modo. Calidis, modo frigidis, pro natura humoris destillantis : Calidis quidem, vt cypero, calamo aromatico, myrtis, vt

Gargarif- ℞. Cyperi, calami aromatici, liquirit. an. ʒ ij.
mus. folior. lentisci, vel myrtillorum an. m. s. cortic. thuris ʒ. s. fiat decoctio in lb. j. colat. dissolue diamoroni ʒ ij. mellis rosati colati ʒ s. fiat gargarismus, teneat in ore frequenter calidiusculè sine vlla agitatione. Frigidis, vt rosis, plantagine, foliis rubi, foliis arborum adstringentium, vt pyri, quercus, corni, &c.

Gargarif- ℞. Aquæ rosarum & plantaginis an. lb. s. sy-
mus. rupi de papauere ʒ iij. fiat gargarismus, vel

Gargar. ℞. Cydoniorum, malorum granatorum, & rosarum rubr. an. ʒ j. semin. papau. albi ʒ j. fiat decoctio ad lb. j. in qua dissolue syrupi de papauere ʒ iij. fiat gargarismus. Gargarismata, quæ fiunt cum multa agitatione, ac gargarizatu, sunt suspecta in quatuor casibus scriptis, à Mesue & Arculano, cap. de Catarrho, scilicet ad ʒ d e l w, tabem, asthma, & morbos pulmonum. Ergo vitanda sunt in præparatis ad prædictos morbos.

Ad sistendas fluxiones quod fiet patientiores vias claudendo, & tenuiorem humorem incrassando datur quotidie hora somni cochlearia duo, plus minus syrupi rosarum siccarum, & iuiubini. Prior adstringit, posterior incrassat, aut præscribe tantundem diacodij. Si placet yeterem, & liquidam, conseruam rosarum: ad-

AD SISTENDVM CATARRHV. 67

de boli, terræ sigillatæ, vel coralli rubri præp.
 tantillum, de qua capiat quantitatem nucis iu-
 glandis hora somni, quo tempore catarrhus
 solet commoueri. Formulæ vel trochisci de
 bolo continentur etiam in ore ad retinendum
 rheumatismum, electuariū diapapauer, ecleg-
 ma, linctus papauerinus in catarrho acri, te-
 nuī, salso, est efficax, vel syr. de papau. erratic. ad
 ℥ j. aut ℥ ij. vel aqua papau. erratic. Diacodium
 Galeni datur dormituri in catarrho acri & te-
 nuī. Ad eodē vsus, dantur omnia verè narcoti-
 ca, quæ scil. opiū recipiunt. Nam hæc fluxiones
 sistunt duplici ratione, quod scilicet increassent
 humores, qui eludunt tusses, & quod somnos
 concilient, cuiusmodi sunt theriaca recens,
 ante sex menses, hæc enim sistit, increassat rheu-
 matismos, & somnum conciliat. Philonium
 Romanum ante annum sistit destillationes.
 Syrupus papaueris increassat, & somnum con-
 ciliat. Syrupus iuiubinus increassat, lenit. Syru-
 pus violaceus refrigerando, humorem acrem
 frænat & lenit. Syrupus de rosis siccis. Thus,
 myrrha per se deglutita rheumatismum frigi-
 dum sistunt. Pilulæ bechicæ ad tussim ex catar-
 rho acri. Paratur autem ex gummi tra-
 gacanthæ albiss. in aqua rosa-
 rum soluto, & saccha-
 ro albo.

*Narcotica
 duplici no-
 mine, si-
 stunt flu-
 xiones a-
 cres.*

*Narcotica
 non debent
 exhiberi
 fractis vi-
 ribus.*

*Formule variae hypoglottidon sistentium humores
destillantes quæ lupini figura ef-
formantur.*

Formula. ℞. Amyli ʒ.ß. seminis papaueris albi, boli ar-
meni ʒj. penidiarum ʒ vij. incorporentur cum
mucagine tragacanthæ, vel seminis cydonior.
& fiant formulæ, contineatur vna in ore assi-
duè, vel

*Hypoglot-
tides.* ℞. Mastich. thuris ana ʒ.ß. opij ʒ ij. peni-
diarum ʒ.ß. fiant pilulæ hypoglottides, for-
ma lupinari, contineatur vna in ore assidue,
vel

Opinata. ℞. Conseruæ rosar. & symphyti maior. ana
ʒj. coralli rubr. boli armeni, terræ sigillatæ
ana ʒj. cum syrupo rosarum siccarum fiat o-
piata, de qua capiat dormiturus ʒj. pro dosi,
vel

Tabella. ℞. Coralli rubr. terræ sigillat. boli armeni an.
ʒj. excipiantur saccharo in aqua rosar. soluto,
fiant parvæ tabellæ, quarum vnam sæpè conti-
neat in ore, vel

℞. Seminis papauer. albi, lactuc. & portula-
cæ, sacchari candi, penidior. diatragacanthi an.
ʒ.ß. opij ʒ. ij. cum syrupo iuiubino fiant pilulæ
tenendæ sub lingua, quæ inde hypoglottides,
seu epiglottia nominantur, vel

Formula. ℞. Pul. diapap. albi ʒj. semin. papau. leuiter
conquassati ʒ.ß. boli arm. terræ sigillat. an. ʒ ij.
sacchari candi, penidiar. an. ʒ iij. succi glycyrr.
ʒj. fiant formulæ cum syr. iuiubar. vel cum a-
qua infusionis gummi tragacant. teneat in ore.

In

In catarrho perseverante optimum est dare pi- *In catarrho perse-*
lulas de styrace ad sistendum fluxum quæ tam- *verante*
etsi opium recipiunt, non sunt vituperandæ. *quid agen-*
Recipiunt enim styracem, & alia quæ frigidi- *dum.*
tatem eius reprimunt. Pilulæ Mesuæ vel de arna-
glossa, vulgò cynoglossa ad omnes catarrhos
magis conueniunt in materia calida, quàm fri-
gida. Nam opium & hyoscyamus superant. Pi-
lulæ ad omnes catarrhos & Scribonio & Mau-
ritanis, & Gal. *κατὰ τόπους* sic scribunt.

℞. Thuris, mastich. styrac. calamitæ, myrrhæ, *Pilula nar-*
opij, croci an. ʒ j. fiat massa ex qua formentur *cotica.*
pilulæ sex pro 3. sumat vnam, vel duas hora so-
mni. Laudanum ad eandem intentionē præstan-
tissimum est remedium & præsentaneum.

Ad eundem finem excipiat naribus (si coryza *De sufficia*
molesta fuerit) vel ore si brachus, vel catarrhus *pro catarrho cali-*
calidus, vaporem aceti proiecti in tegulam ar- *do.*
dentem, vt

℞. Fumigij aceti demissi supra lapidem igni- *Sufficiens*
tum, vel ferrum, vel tegulam ardentem, vel pul-
ueris sequentis

℞. Rosarum rubr. mastich. succini an. ʒ ij. fiat
puluis ad eundem vsum. Auicenna sandaracæ
seu vernici magnam vim tribuit in sistendis o-
mnibus destillationibus: est autem sandaraca
Arabum vernix vulgaris, cuius poteris addere
ʒ ij. superiori pulueri, vel

℞. Rosar. rubr. coriandri præparati an. ʒ j.
gummi hedere, sandaracæ, mastich. olibani an.
ʒ ij. trochiscor. de caphura ʒ. ʒ. seminis *per-*
albi ʒ ij. conquassentur. & fiat *suffimigium*

70 AD SISTENDVM CATARRHV M.

quo suffimigantur coexperimenta capitis, & recipiat aliquem fumum.

*Odorata
omnia
fiunt à ca-
lore.*

Rheumatismus calidus rarò & difficilior si-
statur per suffitus, quod scilicet odor & odora-
ta omnia, quibus fiunt hypothymiamata, gi-
gnantur à calore agente in substantia sicca, di-
luta humore aëreo vel aqueo: nisi fortè dicas
coryzas & grauedines curari suffitu & vapore
aceti aspersi, super laminam ferream igni can-
dentem, sed hæc vaporatio ratione ferri & ace-
ti siccatur & sistit fluxionem sine calore.

In catarrho frigido.

*In catar-
rho frigi-
do.*

℞. Thuris mastiches, cyperi an. ʒ. j. succi li-
quiritiæ, boli armeni præp. ʒ. ij. sacchari can-
di, penidiar. an. ʒ. iiij. gummi tragacanthi, ara-
bici an. ʒ. ij. carnis passerum cum aliis contu-
sarum ʒ. ʒ. formentur cum syrupo violato vel
de iuiub. formulæ instar lupinorum, contineat-
ur vna in ore assidue. Suffimigium

*Suffitus in
catarrho
frigido.*

℞. Nigellæ Romanæ, gummi iuniperi, thu-
ris, mastiches, gummi hederæ, granorum myr-
thi an. ʒ. ʒ. fiat pulvis pro suffitu, vel

℞. Rosarum rubrarum, nigellæ torrefactæ,
gummi hederæ, borracis an. ʒ. j. coriandri ʒ. ij.
auripigmenti cuiuslibet ʒ. j. contendantur, fiat
fumigium, quo fumigentur panni, & cooperi-
menta capitis. Et si tussis non adsit, potest ali-
quid fumi per os recipere. Possunt adhiberi li-
beræ an. ʒ. iii. galliæ & aliptæ moschata, sty-
rac. calamit. an. ʒ. iij. pro ditioribus, vel ad ca-
tarrhos

tarrhos sistendos, & siccandos sic paramus,

℞. Coriandri præp. rosar. rubr. gummi hederæ torrefactæ an. ʒ i. nigellæ torrefactæ in aceto ʒ. j. s. mastiches, thuris, corticis thuris an. ʒ iij. gummi iuniperi ʒ ij. fiat puluis non admodum tenuis, quo supra carbones imposito suffimigentur capitis operimenta. Potest etiam excipi muccagine gummi tragacanthi & fiant formulæ lupinares pro suffitu.

Remedia alia firmantia ac roborantia caput.

L Otio capitis decocto cephalicorum, ^{Exorib. ear. pitis sic car & roborat.} ut ℞. Melissæ, maior. bethonic. rorismarini, serpilli an. M. j. florum chamæmeli P. ij. rosar. rubr. P. j. bulliant in lixiuio cineris sarmento- ^{Hac lotio conuenit frigidis & humidis.} rum vel quercus addendo in fine coctionis vini ʒ. v. lauetur caput ante prandium vel duabus horis ante cœnam, bis aut ter in mense capite sollicitè exiccato. Videndum tamen ne nimia frictio dolorem capitis adferat.

Si calida intemperies imbecillitatem capiti ^{Gal. sexto} adfert, expedit balneo aquæ dulcis frequenter ^{sanitat.} uti, ut capitis temperamentum emendes & ro- ^{tuend.} bores, & caput æstuans, oleo rosaceo perunge, ^{Balnea} eoque crudo, & omphacino.

Facies abluatur vino albo, in quo bullierint ^{Facies a-} rosmarinus, saluia, rosæ, nec facies vnquam ab- ^{bluenda.} luatur frigida.

Teneantur in auribus guttulæ olei terebin- ^{Qua au-} thinæ, vel de ladano, vel rosarum pro intempe- ^{ribus in-} rie relictæ in cerebro, & occludantur aures ^{stillandæ.}

bombace, vel xylo, quod diu asseruarit amborum. In frigida intemperie ol. salu. rosmar. maior. arte chymica extract.

*In frigida
destillatio
ne qua ore
continen-
da.*

Destillationibus frigidis obnoxij contineant sæpe in ore mane ieiuni & sero dormituri, conseruam florum rosmarini, saluię, corticem citri & arantij conditum, conseruam stœchados, nucem moschatam conditam.

In calida.

In calidis temperamentis & defluxionib. magis conuenit conserua rosarum humida, vel sicca, & manna christi cum perlis.

*Qua na-
ribus ad-
mouenda
in calido
rheumatis-
mo.*

Admoueatur sæpe naribus ea, quę suauem & iucundum spirant odorem, vt rosę recentes, bethonicum altile, mala cydonea vtrąque benè matura, mala omnia suaueolentia, vt curtipendula vocata, santala etiam & violę recentes.

Si cerebrum imbecillum à frigido humido, etiam calidiora iucundè spirantia naribus admouenda, modò non impleant, aut feriant caput, vt maiorana, origanum, hyssopum, saluia, botrys tota herba suaueolens, radix iridis siccata, radix cyperi, aromatum suauiora, & quę minùs tentant caput odore, vt cinnamomum, calamus aromaticus, agallochum seu lignum aloës.

*Suavis o-
dorus pul-
uis.*

Puluis odoratus, vt violaceus dictus cypri Mòs-pellienensis includitur sacculis, & ita naribus sæpè admoueatur, vel

℞. Maioranæ siccę & rosarum rubr. ana ʒ ij. garyophyllor. & nucis moschatę an. ʒ j. ambrę griseę ʒ. iij. inuoluantur nodulo quem frequenter odoretur.

Poma,

Poma, aut pile instar pomum arte parate, o- *In frigid.*
dorate, sæpè olfactandè, vt *destilat.*

℞. Benjoni, styrac. calamit. an. ʒ. s. pulu. ma- *Pomum o-*
ior. siccæ ʒ ij. nucis moschat. garyophillorum, *doratum*
ligni aloës an. ʒ j. ambre griseæ ʒ. vj. moschi *pro cere-*
ʒ. iij. excipiantur ladano agitato in mortario *bro.*
cum oleo de spica, vel costino, & fiat pomum
odoriferum, ad sistendum catarrhum post eua-
cuationem & reuulsionem humorum, vel

℞. Nigellæ torrefactæ ʒ ij. nucis cupressi, ga-
ryophillor. sampsuci sicci an. ʒ j. ligni aloës,
galliæ moschatæ an. ʒ ij. ladani ʒ iij. cum cera
fiat pomum odoriferum, vel

℞. Styrac. calamitæ, ladani puriss. an. ʒ. s. san- *Pomum o-*
tali moscatelini, ligni aloës, ligni Rodij an. ʒ s. *dorum.*
garyophillor. myrrhæ, thuris an. ʒ j. ambre o-
doratæ pro ditioribus ʒ j. Excipiantur omnia
aqua melissæ, & ex arte formetur globulus ma-
nu gestandus, & sæpè naribus admouendus, vel
fiat byretrum sequens

℞. Meliss. bethonic. ocymi, sampsuci ana M. *Byretrum*
s. salis torrefacti, thuris, mastiches ana ʒ iij. ra- *seu cucuf-*
dic. cyperi ʒ ij. nucis moschat. garyophillor. *sa.*
styracis calamit. ladani ana ʒ. j. s. ros. rubr. p. s.
cum syndone rubro fiat byretrum.

Pilea, ex tela serica, fiunt intertexta, additis *Pileus.*
pulueribus cephalicis odoratis, cucuffas vo-
cant, qui medicinam quotidie factitant,
vt

℞. Maioranæ siccæ, florum bethonicæ, an- *Cucuffa.*
thos, stœchad. arab. an. p. j. nucis mosch. garyo-

phillor. pul. iridis Florent. an. ʒj. ambr. griseæ
 ḡ. iij. fiat puluis cuius ʒij. excipiantur cotone,
 inuoluantur syndone, vel duplici linteo inter-
 suatur, fiat cucufa ad formam datam. Possis
 eodem puluere caput detonsum conspergere,
 absterfo priore subinde nouus aspergatur. Fa-
 miliaris est in longis, præsertim morbis quales
 solent esse frigidi, vt resoluas simul & robores.
 Puluis paratur ex maiorana sicca, floribus be-
 thonica, anthos, stœchados, nuce moschata,
 garyophillis, ambra grisea, qui excipitur coto-
 ne, tegitur linteo, & intersuitur, fit byretum,
 ad formam datam, puluis non excedat ʒij.

Variant.
pro natu-
ra humo-
rum destil-
lantis.

Pulueres ex sylua simplicium cephalicorum
 admoueantur capiti tonso vel raso, calidi aut
 frigidi, pro natura humoris destillationes fa-
 cientis, & intemperatura cerebri vitiosa, vt in
 frigida destillatione.

Puluis in
frigido ca-
tarrho.

℞. Cyperi, cortic. citri sicci ana ʒj. garyo-
 phillor. cardamomi an. ʒj. ḡ. nigellæ torrefa-
 ctæ, granorum tinctorum, coriandri præp. ana
 ʒiij. macis ʒj. melissæ siccæ, sampsiuci ana
 ʒij. ḡ. stœchados arab. ros. rub. an. ʒij. fiat pul-
 uis, quo sinapizetur pars anterior capitis sero
 in lecti ingressu, & manè.

Vulgare est topicum, sacculus plenus milio
 & sale pro frictione capitis matutina, quibus
 addi possunt pulueres cephalici, ex maiorana,
 saluia, rosmarino, stœchade, vel

Sacculi.

℞. Milij vel auenæ M. ij. salis M. ḡ. frigrantur
 in sartagine, deinde impleantur sacculi, quo
 caput perfricetur. Notabis non esse vtendum
 frictio-

frictionibus capitis nisi abundè corpus fuerit repurgatum, ne frictiones attrahant vapores ad caput, & morbum augeant.

Fit etiam capitis ex decocto cephalico in ca- *Fotus.*
tarrhō frigido. Agaricum aut sennam inco-
quendo, hoc modo

℞. Bethonic. serpilli, verbenæ an. M. j. s. flo- *Lorio capi*
rum chamomillæ, anthos, stœchados an. Pug. j. *ris.*
semin. anisi & fœniculi contusor. ana ʒ ij. fo-
lior. sennæ mundat. ʒ vj. aut agarici tantun-
dem, fiat decoctio, addendo sub finem vini
quartam partem, hoc decocto manè caput fo-
ueatur, & lauetur cum spongia noua. Areteus
caput fouet tepida, vt cerebrum liberius per-
spiret.

Emplastrum ex tacamahaca est etiam singu- *Tacama-*
lare topicum pro roborando cerebro, vel em- *haca.*
plastrum de bethonica.

℞. Tacamahaca, vel emplastri de bethonica *Empla-*
ʒ ij. remolliatur cum aliquo oleo cephalico, vt *strum.*
lauri, anethi, extendatur super aluta, & applice-
tur in modum pileoli.

Huc pertinet dropax, emplastrum ex pice:
foras enim attrahit humorem noxium.

℞. Picis naualis ʒ ij. extendatur super aluta, *Dropax.*
& applicetur capiti raso.

Vesicatorium etiam in topicis remediis nu-
merari potest, præsentius sanè remedium, quin
etiam cauterio longè præsentius

℞. Fermenti aeris ʒ ij. cantharidar. & euphor *Vesicato-*
bij ana ʒ j. fiat vesicatorium: obseruabis sæpè, *rium.*
num excitatæ sint vesicæ, vt remoueas, alio-

quin exulceraret. Subortæ verò vesicæ traiciantur filo, superponatur folium brassicę, cūm ficcare voles, vtere vnguento albo rhasis caphurato, potest parari pauperibus vesicatorium quacunque in parte ex aliis mediocriter contusis.

Frontalia Frontalia sunt in vsu frequenti: calidis verò ad frigidos, frigidis ad calidos affectus vtimur. Parantur ex conseruis, aut herbis contusis, aut ex pulueribus, hæc anacolemata sicca nominantur, illa humida: calidi sit hoc vnum pro multis exemplum.

Calfaciēs. humidum. ℞. Conseruæ bethonic. anthos, stæchados, a-
cori, cuiusuis ℥ ij. mithridatij, vel theriac. veteris ℥. ss. misce, inuoluantur duplici linteo fiat frontale adinouendum fronti & temporibus hora somni.

Siccum calfaciēs. ℞. Maioranæ siccæ, florum anthos, stæchados arab. bethonic. ana p. j. anisi, fœniculi, coriandri, granor. kermes an. ℥ ij. fiat puluis, qui excipiat cotone, tegatur duplici linteo, fiat frontale interpunctum.

Refrigerans verò hoc exemplar esto

Refrigerans humidum. ℞. Conseruæ violar. rosar. nenupharis cuiusuis ℥. j. ss. populei ℥. ss. fiat frontale. Possis prædictas conseruas permiscere dummodò totum vncias duas non excedat. Humidum delicatiores, præsertim nobiles mulierculę refugiunt, proinde sicci frontalis subiiciam exempla pro affectibus calidis.

Frontale siccum refrigerans. ℞. Florum viol. rosar. nenuphar. an. p. j. semin. lact. & papauer. albi an. ℥ ij. fiat puluis, ex quo frontale.

In catarrho frigido ℞. Piperis & castorei an. *Sternutatoria.*
 ʒ j. fiat puluis: per arūdinem aut calamum in-
 suffletur. Si placet idem puluis excipiatu digi-
 to intincto in oleo irino, quo nares perfricen-
 tur: nocēt tamē vertiginosis & epilepticis, quia
 commouent cerebrum & paroxysmū excitant.

Calidis morbis cerebri errhyna non admodū *Errhyna*
 conueniunt, multò minùs sternutatoria, nisi pla- *nocent o-*
 ceat refrigerantia quibus exarsio contempere- *culis pro-*
 tur in errhinis recēdere: vt linteum aqua rosar. *pter sym-*
 capharata imbutū, quod æger subinde odore- *pachiam.*
 tur, aut ℞. Olei nenuph aut papauer. ʒ. ʒ. quo
 imbuatur digitus eoque nares fricētur. Si opta-
 res fortius, adderes granum vnum, aut duo o-
 pij, sicque conciliares somnum.

Masticatoria leuiora sūt mastiche, saluia, pas- *Mastica-*
 fulæ exacinate: vehemētiora radix pyrethri, cu- *toris, seu*
 bebe, staphis-agriæ. Radix pyrethri inciditur *Apophleg-*
 per tallecolas, maceratur in aceto, vt acrimoniā *matismi.*
 perdat, quotidie manē frustulum vnum masti-
 cerur. Si vis artificialiùs.

℞. Pyrethri, cubeb. & staphisagriæ an. ʒ j. ex-
 cipiantur mastiche & cera simul liquatis: fiant
 globuli masticatorij, vel puluis referatur in
 nodulos masticatorios, modò angina, aut tabes
 non sint in metu.

Gargar. parentur ex syrupis incidentibus, iis- *Gargaris-*
 que acrib. vt pituita crassior incidatur, eadē- *mi.*
 que opera excretrix stimuletur, eiusmodi sunt
 syrupi capilli veneris, de bizantiis, de marru-
 bio, de duab. radicibus, vel de quinque, oxymel
 simplex, dyureticū, scylliticum, quę diluuntur a-
 quis cephal. vt bethonice, saluie, calendule, aut

eorum decocto: poterunt incoqui turbith, sen-
na, agaricus, non colocynthis, quia est ingrati
admodum saporis.

*Gargaris-
mus.*

℞. Turbith ℥.ss. bulliat in aquis stillatitiis,
bethonica, vel calendula. Si malis in eorum
decocto, vel in decocto hyssopi, thymi, origa-
ni, calamenti, pulegij. In ℔.ss. colat. dissol. syr.
capilli veneris, vel oxymellitis Galeni ℥ ij. fiat
gargarismus, quo tepidè quotidie vtatur ieiun-
us, vide tamen ne æger sit obnoxius destilla-
tioni in pulmones, quandoquidem attractus
humor, impetu eò rueret, grauissimūque a-
liquem morbum induceret, neque bonum est
illis assuescere, ne nobis dormientibus destilla-
tio ruat in pectus.

Clysteres.

Clysteres in morbis cerebri nunquam sunt
prætermittendi ante omnia, quia non tantum
fumos reuellunt, sed etiam de cerebro ipso con-
secutione attrahunt, primus clyster sit com-
munis ad feces deturbandas, reliqui constent
decocto cephalico, hoc modo

Clyster.

℞. Bethonic. saluæ, maioranæ, serpilli, cha-
mæm. melil. an. M. j. seminum anisi & fœniculi
ana ℥ ij. fiat decoctio. In colaturæ ℔. j. dissolue
benedictæ laxatiuæ, aut hyeræ colocynthidos
℥.ss. vel ℥ vj. mellis anthos ℥ j. fiat clyster sine o-
leis: nam pingua retundunt vim purgatricem,
alioquin possis addere oleum aliquod cepha-
licum, vt chamæmeli, liliorum, anethi, lau-
rini.

Pilula.

In morbis à bile præscribes pilulas aureas,
vel sine quibus, vel diapruni solutiui ℥ vi. aut
confe-

confectionis hamech cum ꝑiij. aquæ bethonica, vel

℞. Rhubarb. elect. ꝑij. santali citrini ꝑij. in- *Purgatio*
funde in ꝑiij. aquæ cichorij & bethonica, in *in tatar-*
expressione dissolue syr. ros. solut. ꝑj. diapruni *rho cali-*
solutiui ꝑij. aut iij. fiat potio, vel *do.*

℞. Diaphœnici, diapruni, vel conf. hamech
ꝑ. s. vel diacarth. vel elect. de succo rosar. tan-
tundem cum saccharo fiat bolus, vel cum ꝑiij.
aquæ beth. potio.

In catarrho frigido.

℞. Mass. interior. pilul. coclear. & indarum *In catar-*
ana ꝑ. s. cum syrupo de stœch. fiant pilulæ v. *rho frigido*
quas deglutiat post primum somnum, vel *pilula.*

℞. Pilul. de agarico & aurearum an. ꝑij. cum *Pilula.*
aqua bethonica, vel saluiæ, infusionistrium
granorum diacridij, fiant pilulæ sex molles,
deurentur, sumendæ hora somni, vel diaphœ-
nici ꝑ. vj. cum aqua saluiæ, vel calendulæ, vel

℞. Quinque radic. aperientium in aceto ma- *Apozema*
cerat. an. ꝑiij. bethonic. saluiæ, maioranæ, ser-
pilli an. M. s. florum anthos, stœch. ana ꝑ. j. se-
min. anisi & scenic. an. ꝑ. j. folior. sennæ mun-
dat. ꝑ. j. s. fiat decoctio. In colaturæ ꝑ. viij. dis-
solue syr. rosar. pallidar. compositi cum agari-
co ꝑ. ij. syrapi de stœchade ꝑ. j. fiat apozema in
duas doses aromatizetur cinnamomo. Ex ea- *Syrupus*
dem materia poteris comparare syrupum so- *magistris*
lemnem aucta dosi purgantium & alteran- *lis.*
tium, exempli loco.

℞. Quinque radic. aperientium, radic. & se-
minis prœonię an. ʒ. β. beth. verb. serpilli, saluię,
maioranę an. M. j. flor. anth. stœch. an. p. ij. sem.
anisi & fœnic. an. ʒ ij. folior. fennę mundator.
ʒ iiij. turbith electi gummosi & agarici ana
ʒ j. zinziber. ʒ j. fiat decoctio. In colaturâ ʒ. j.
dissolu. sacchari q. s. fiat syrupus mediocriter
coctus, quo vtatur bis in mense cum aqua be-
thonicâ, aut saluiâ, dosi ʒ. j. β. Quod si prima
non satis purgarit, augeantur reliquæ ad ʒ ij.
aut infunde ʒ j. rhabarb. in aqua beth. in expres-
sione dissolue syrupi præscripti ʒ. i. β. Si placet
ex eodem syrupo conficies opiatam laxatiuam
addendo trochiscor. alandaal, lapidis lazuli, aut
diacridij ʒ ij. conferuæ alicuius cephalicæ ʒ ij.
*Opiatæ
laxatiua.* diamoschi dulcis, vel diambra, vel lætificantis
Galenij ʒ j. fiat opiata, de qua capiat semel, aut
bis in mense ʒ j. pro dosi, adde vt ista catharti-
ca indefinita respiciant partem affectam, atque
etiam vt sint gratiora conferuę alicuius cepha-
licæ, vt bethonicæ, acori, anthos, stœchados
duas, aut iiij. drachmas pro dosi. Diamoschi, aut
diambra ʒ j. cum syrupo conseruationis citri,
fiat bolus.

*Roboran-
tia in fri-
gida de-
stillatio-
ne.*

Antidota exiccantia & roborantia cerebrum
vt theriaca, mithridatum, aurea Alexandrina
in frigido rheumatismo. Electuaria recreantia
cerebrum, vt diambra, diamoschi dulcis. Aqua
theriacalis dicta, sumpta & capiti admota, ex-
crementa cerebri siccat & partem roborat, in
destillatione frigida, vel confect. alkermes &
de hyacintho, vel,

℞. Aquæ

℞. Aquæ vitæ rectificat. q. s. infunde florum *Aqua im-*
 & summit. rorismar. ʒ vj. cinnam. elect. ʒ j. nu- *perialis.*
 cis moschat. garyophillor. granorum iuniperi,
 corticis citri, florum saluiæ ana ʒ. j. ʒ. radic. an-
 gelic. & imperator. ana ʒ ij. theriac. vel mithri-
 datij an. ʒ. j. confect. alkermes ʒ. ʒ. radic. pæo-
 niæ ʒ j. distillentur lento igne baln. Mariæ, &
 feruetur aqua in vase vitreo bene obturato tan-
 quam pretiosa, quæ sumpta semel, aut bis in
 hebdomada ieiuno stomacho ad cochlear j.
 per se, vel cum iusculo horis tribus ante pran-
 dium confert ad imbecillitatem cerebri & ven-
 triculi, refocillat spiritus, auget memoriam, &
 colico dolori à flatibus mirificè confert nec nō
 omnibus affectibus à causa frigida ortis. Se-
 quens aqua Imperialis iisdem pollet viribus,
 paratur tamen facilius.

℞. Folior. saluiæ, maioranæ, pulegij, summit. *Alia.*
 rorismar. thymi, fœniculi, & lauendul. an. M. j.
 cinnamomi, nucis moschatæ an. ʒ j. garyophil-
 lor. contusor. ʒ j. pomum granatorum ponde-
 ris ʒ iiij. radic. imperator. & gentianæ an. ʒ j.
 angelic. ʒ. ʒ. ligni aloës ʒ j. sacchari ʒ iiij. mellis
 lb. ʒ. aquæ vitæ lb. j. vini albi lb. ij. distillentur
 in balneo Mariæ, aqua feruetur in vase vitreo
 ad vsum supradictum. Ad idem laudatur & ef-
 ficacissimus est liquor quem balsamum vitæ
 vocant, magnatibus familiaris, descript.

℞. Flor. saluiæ exsiccat. lb. j. cinnamomi ele- *Balsamum*
 ctī, garyophillorum, nucis moschatæ, piperis, *vica.*
 zinziberis, cubebæ, cardamomi ana ʒ iiij.
 puluerētur omnia & simul misceātur in alem-

bico vitreo cæco, affundendo aquam vitæ vt quatuor digitos superemineat, & alembici pileus cum bocia exactè lutetur ne quid expiret aut exhalet, digerantur octo diebus in fimo equino, vel balneo Mariæ, deinde ablato pileo cæco, adhibeatur bocia pileus seu operculum rostratum, distillentur super cineres moderatè calidos ad siccitatem vsque: serua aquam primam tanquam pretiosam, secibus superaffunde aquam pluuialem, digerantur vt supra, duorum dierum spatio, deinde iterum distillentur igne lento cineribus calidis, inuenies oleum paucissimum cum aqua: oleum confert paralyticis, apoplecticis, lethargicis, catarrho suffocante, oppressis ad guttam j. aut duas ex paucio iusculo, aut aqua accommodata exhibitum: a qua verò prima confert mulieribus difficilè & laboriosè parientibus, ad cochlear j. vel dimidium sumpta, cruditatibus ventriculi, & colicis affectibus. Ex capite mortuo sal extrahi potest, vel

Opiata roborans. ℞. Conseruæ florum saluiæ, anthos, acori, stæchados an. ʒvj. mythrid. veteris, vel theriac. veter. an. ʒij. diambra, vel diamoschi ʒij. cum syr. de stæch. fiat opiata, de qua capiat manè & serò, quantitatem auellanae superbibendo parum aque saluiæ.

Deambulatio per viridaria & hortos blandè flagrant. Roborat etiam caput & cerebrum deambulatio per loca amœna, vt viridaria, hortos, in quibus flores varij longè, latèque blandos & fragrantibus habitus spirant, qui spiritus animales & cerebrum refocillant.

Iuuat

Iuuabit quoque audire sonos ac concentus
fauces fistulæ, tibiæ, testudinis & puerorū con-
cinnentium symphonias, quia lætitia animi est
mater sanitatis corporis.

Roboratio cerebri & capitis per victus rationem.

C A P. X I X.

VLtimus scopus curationis rheumatismi,
erit firmare caput, daréque operam, vt
ἀσθένεια, imbecillitas, ac habilitas quædam, &
procliuitas ad patiendum, tollatur, vel sic e-
mendetur, vt in posterum, caput non tam faci-
lè excrementa colligat. Et sanè capitis infirmi-
tas gignit, fouet, rediuiuósque facit rheumatif-
mos. Porro caput imbecillum est, vel statim à
prima origine, vitio, intemperaturæ nativæ, vel
malæ conformationis, vel ex accidēti, vt, quum
studio intempestiuo cerebrū est defatigatum:
laboribúsque immodicis spiritus & facultas
animalis exhausta. Nam in actionibus vehe-
mentioribus, pars illa, quæ diutius quàm par
fit laborat, tandem imbecillior redditur ac in-
ualida fatiscit. Hinc sequitur huiusmodi ho-
mines excrementoso esse cerebro, humorésque
crudiores ac putrescentes accumulare. Quos
haud dubiè accurata *προφυλακτικῇ* ac precau-
tione, vincere oportet. Alioqui si illis nulla vi-
ctus sui cura adfuerit, assidua capitis destilla-
tione conflictabuntur.

*Pars quæ
vehemen-
tius &
diutius
laborauit
fit imbecil-
lior.*

Firmabitur itaque caput & cerebrum opti-

ma castigatâque viuendi formula sequens.

Aër.

Aër & cubiculum in omni rheumatismo, ad sicum vergat. Vitetur aër ventosus, fumosus, pluuiosus, flatus aquilonius, præsertim qui per rimas aut loca angusta spirat.

Vitetur etiam statio longa sub æstu, radiis solis & lunæ. Manè antequam à lecto surgat, vitatur frictionibus apotherapeuticis, hæ enim reuellunt à capite, & excrementa vacuant per cutim, & partes firmant.

*An caput
imbecillū
fricandum
& quomo-
do.*

Si caput est valde imbecillum, præstat partes inferiores à superioribus, deorsum versus, fricare. Caput autem postremum leuiter tantum fricabitur, & peccetur sine curiosa & valida longâque frictione, molles enim frictiones & blandæ roborant, modò imbecillitas sola absit sine dolore.

Manè qui destillationes vitare volet, procurabit omnes superfluitates noctu collectas excernere per ductus naturales & emissaria cōsuetæ.

*Exercita-
tio.*

Exercitatio quotidiana cibum præcedat, ab exercitatione euitabit aëris excessum iniuriâsque, præsertim flatus Aquilonios, mutabitque indusia, si sudore inadescant.

*Victus ra-
tio.*

Victus sit tenuis, quia repletio est nutritrix catarrhi, cœnandum parcè ut sis noctu leuis, sit tibi cœna breuis, quia copiosiori alimenti vapores suggerunt pabulum catarrho, & distrahitur calor à coctione catarrhi occupatus in alimento concoquendo, esuriant, sitiant, vigilent, qui rheumata curant. Abstinentum vino,

*Vinum
napæ Capnæ.*

saltem mero, quia vinum carebaricon est seu grauan-

grauans caput, & si vtatur, modico vtendum est. Profuerit etiam loco vini in epulis exhibere decoctum zarzæ parillæ vel chynæ,

Declinabit frequentiore vsum iusculorum & iurulentorum, victumque humidiorē. Cum enim causa catarrhi & destillationis sit humor ferofus, aquosus & tenuis, fluxilis, ad causæ ablationem opus est victu siccante. Hac etiam ratione vitabuntur fructus horæi, cucumeres, mora, pruna, mala, acetaria, imò & piscium frequentior vsum, quæ omnia etsi pichrocholis & biliosis conferant: tamen quia superuacanea & excrementa frigida humida copiosè gignunt, scilicet materiam & causam continentem destillationis, fugienda sunt. Vitabuntur etiam alimenta omnia excrementosa, dura, pertinacia coctu, vaporosa quoque, vt legumina, radices, allia, cepæ, fungi.

*Defluxio-
nibus ob-
noxij vi-
tabunt se-
rosa, humi-
diora.
Assa elixis
meliora:
quia plus
habent sic-
ci alibilis,
minus fio-
peruaca-
nei humo-
ris.
Excremen-
tosa.
Vaporosa.*

Tempore rheumatismi potus erit decoctio hordei, addito pauco aniso vel cinnamomo, saccharata aqua, hydromeli cum cinnamomo, nisi stomachus, vel consuetudo, viriumque imbecillitas reclamant. Tum enim modico vino vtendum, vt diximus.

*Et si hu-
metet, ta-
mē minus
implet ca-
put quam
vinum.*

Vitabit potum aquæ frigidæ, imò omnem potionem frigidam, nisi fortè catarrhus & eius causæ sint calidiora. Bibere statim primis epulis, vel inchoare cœnam aut prandium à potu multo, ciet rheumatismum, & auget.

Potus.

In fine mensæ sumantur bellaria claudentia os ventriculi, vt cydoniatum, pyrum accitratum coctum cum saccharo, vel puluis pepticus roborans.

*In destillationibus
cæna sit
leuior præ
dio.* Cæna sit leuior, & minor prandio in rheumatismo, præsertim frigido quanquam in bene valentibus Galenus & Veteres cænam prandio largiorem esse velint. Nam alimenta copiosa in cæna sumpta augent rheumatismum in propensis ad destillationes, non solum quod multum euaporent ob cruditatem stomachi, sed etiam quod plus alimenti transmittant ad cerebrum, quàm sit ex usu.

A cibo vitanda animi vehemens contentio. A cibo multa cogitatio & vehemens animi contentio debilitat cerebrum: atque ita causæ sunt copię & aggregationis excrementorum in cerebro, infirmantque coctricem & retentricem, excrementa liquant, agitant, & deturbant, adde etiam quod vapores à visceribus ad superiora rapiunt.

Somnus. Somnus meridianus statim à cibo copioso, & præter consuetudinem, caput implet & graue reddit, coctionemque alimentorum magis turbat, & corrumpit, quàm iuuat: solis enim senibus conceditur: Ita enim Homerus de Nectore

*Vt lauit sumpsitque cibum dat membra sopori,
Namque hæc iusta seni.*

Somnus etiam matutinus nimius & in altum diem productus caput implet, ita non assuetis, fugiat aërem frigidum & humidum, ne diu dormiat, quia longior somnus humectat, & fumis replet caput. Vigiliæ verò desiccant.

Nocet supinus decubitus, quia calefacit renes, unde & finam multi vapores assurgunt ad cerebrum, dormiant erecto capite, præsertim

tim qui sunt obnoxij destillationi in pulmones. Dormiant capite eleuato in latus alterum declinante.

A cœna, qui sunt obnoxij destillationibus, vitabunt somnum duabus aut tribus horis. Fallent tempus molli deambulatione, & colloquiis iucundis. Vitabunt meditationes longas & peruigilia nocturna, lucubrationes, nam caput implent.

Nihil pestilentius rheumatismo quàm si dormituri bibant.

Profunt etiam laconicum & stuphe sicce, nisi catarrhus manifestè sit calidus, & iecur plus satis incaluerit, benefacit hydroticum guayacum, chyna, sarsaparilla, quinetiam pro ordinario potu vtantur per aliquot dies secundo decocto in catarrho frigido.

Gestandus pilleolus (vt sis diu senex, sis citò senex) qui caput frigidum defendat ab aëris iniuriis, poterit infarciri puluere cephalico. Caput operiatur ita, vt non nimis æstuet, nec frigeat: cauendumque ne operimentum capitis arctius stringat caput, quia hoc implet calfaciendo & trahendo, aut laxius, mobiléque fluitet, vtile tamen fuerit procurare, vt caput noctu calidius paulò habeatur, vt vapores transpiret, præsertim spirante Aquilone.

Quemadmodum cùm retentricis imbecillitate, aut excretrice à causa morbifica laceffita, exeunt de cerebro, retinenda, quia intempestiuè fluunt & maiore impetu: infiniti morbi in toto, & in subiectis partibus oriuntur: Ita

quando in cerebro ipso retinentur excernenda, in ipsomet cerebro tanquam in subiecto nascuntur iam commemorati affectus, apoplexia, epilepsia, &c. Retinentur verò, vel obstructis viis, vel excreticis impotentia. Quibus causis opposuimus errhyna, & masticatoria, quæ vim haberent detergendi & aperiendi: Topica quoque resoluentia, quæ naturam onustam per futuras liberarent, cerebrumque ipsum roborarent, generalibus præmissis purgatione & venæ sectione. Sanè qui ex retentorum & excretorum ametria non tantum cerebri, sed omnium ferè morborum causas repetiuerit tanquam ex primo fonte, ille cum ratione fecerit: Nam à retentis fiunt in cerebro, in toto, vel in subiectis partibus ferè omnes morbi. Si cerebro humido sicca sunt nares, destillationes capitisque morbi ingruunt, quique foris splendent, intus sæpè sordent secundum Fernelium libr. 5. pathol. cap. 4.

Quib. exteriora nident, interiora sordent, & contra:

Quib. exteriora sordent, interiora nident.

De Coryza & Grauedine.

C A P. X X.

Coryza dictio equiuoca.

COryza, grauedo Latinis dicta, fuit Veteribus, etiam Hippocrati, ex autoritate Celsi, genus ad omnes destillationes: at post tempora Hippocratis cepit usurpari pro illa destillationis specie, quæ priuatim & particulari nomine, nobis grauedo dicitur. Ea est autem mucosa defluxio, in qua humor tenuis, crudior

αἰπόλις

ἀποῶν, & confertim per nares defluit. Catullus in suo epigrammate, Coryzam magis significare, quàm nominare videtur, dum scribit,

*A te sudor abest, abest saliva,
Mucûsque & mala pituita nasi.*

Signa Coryzæ & Grauedinis.

EMphraxis, & stipatio membranæ crassæ foraminulentæ, & ossis spongiosi adest. Meninx enim foraminulenta, prima fluxionem in coryza admittit: deinde ossa spongiosa, tandem nares à defluxione confertim irruente imbuuntur & tumescunt. Sed hic quærat fortassis aliquis, quî fiat, ut meatus dictæ meningis, & ossis spongiæ æmuli, stipentur & conniueant in grauedine, cum humor sit tenuis, & serosior. An quia humoris fluxio in coryza, ruat affatim in ossa spongiosa, unde obstructio? An quod spiritus flatuosi misceantur cum excrementis crudis? Videntur enim plerumque foramina alia reddi angustiora ab humorû fluxione, ut cum pupillæ foramen fit angustius à phlegmone, aut humorum decubitu; & fauces sic redduntur arctæ, & cōniuentes, ut cibus deuorari nequeat. *In angina* Idem quotidie obseruamus in panno aut tela: quæ sicca poros habent patêtes & permeabiles in madefactis verò meatus cōniuent, fiuntque arctiores. Aliud signum & symptoma coryzæ, *Noxa odoratus.* est noxa odoratus. Nam ob stipationem ossis spongiosi & membranæ foraminulentæ odores non feruntur ad organa olfactus.

*Vox insi-
scata per
nares eli-
ditur.*

Vox obtunditur, ex sententia Celsi, & quoti-
diana obseruatione, imò sermo ac loquela in-
fufcant, etiam magis quàm vox. Narium enim
foramina, sermoni magis quàm voci famulan-
tur, hoc symptoma (Nasitatem) Arabes medici
vocant, quod vox & sermo velut è cineribus sti-
patis, obscurior grauior elidatur.

Sonāt aures ex testimonio Celsi, etiam si ner-
uus, qui fertur ad organum auditus, non explā-
tetur à coniugatione, quæ mittit ramum ad
membranam internam narium. Globus nasi
ruber, rubet & crassescit cum calore & pruritu.

*crassescit,
prurit.*

Nares, ἀρρώς stillant tenuem ac liquidam,
crudamque pituitam, vt pueris contingit. Hyc-
lās in gra- me sæua aquilonēque flante.

medina.

Fluxiones in coryza affatim ruentes in nares,
ferè sunt serosæ, frigidæ, liquidiores, insipidæ,
interim tamen acres & salæ, idque initio flu-
xionis. In progressu tamen mali, materia cocta,
fit crassior, μύχωνες, & mucosa.

*Sternuta-
menta fre-
quentia.*

Sternutamenta frequentia, ob flatuosi spiri-
tus cum excrementis pituitosis commixtionē,
nam qui grauedine laborant, i multam humi-
ditatem, ac spiritum flatuosum, vaporēque
in cerebri sinibus, ac partibus cauis colligunt:
qui proritat facultatem expultricem, ad humi-
ditatis flatuosæ exclusionem. Hinc sternutamē-
tum de cuius ratione, causis, & natura, & quæ
sternutamenta mala sint, at quæ salubria, vide
Mercurial. Duret. Iacot. & Francisc. Alpin. in
prognosim Hippocrat.

Priusquam ad coryzē, grauedinisque cura-
tionem

tionem veniam, illud queri potest an in graue-
dine, pituita illa tenuis, confertim per nares
destillans, ab iisdem locis promanet, à qui-
bus mucus & excrementum *μυζώδες* in homi-
nibus sanis quotidie defluit. Galenus sanè &
Mauritanorum familia, recentioresque ferè o-
mnes existimant, & in sanis & laborantibus
grauedine, ab anterioribus cerebri ventriculis,
& tuberculis, papillarum mammarum æmu-
lis, ab anteriorique parte cerebri, & spatio in-
ter meninges & cerebrum, per meningem fo-
raminulentam, hinc per organa olfactus, ossa-
que spongoide excrementa cerebri transcolari
in nares: Sed in sanis ea excrementa esse pau-
ciora ac in transitu, longa mora coqui, incraf-
sari fierique myxode seu mucosa. At in labo-
rantibus grauedine à cerebro per eisdem mea-
tus, stillare affatim calidam & aquosam pitui-
tam, aut acrem, mordacemque, sed tenuem hu-
morem, huncque fluxum esse non naturalem,
quod scilicet sit symptoma morbi: intempera-
turæ cerebri, cum humore redundante, hanc-
que destillationem respondere lienterix ac
fluori alui.

Contra recentiorum nonnulli negant à ven-
triculis cerebri, excrementa per meningem fo-
ratam, aut ossa cribri, aut spongiæ æmula, pos-
se expurgari in nares: propterea quod à dictis
ventriculis via nulla pateat ad olfactus organa,
nec ad tubercula mammillaria quodque om-
nes cerebri ventriculi, per decliues meatus in
choanem, dein glandulam & subdita foramina

*Galenus &
Arabum
opinio im-
probatur.*

*Ratio &
anatomie
inducunt
Galenum
lucinatū
fuisse.*

stillent excrementa in palatum, tandem ad nares & os. At in laborantibus coryza & grauedine, quoniam cerebrum intemperie & subita refrigeratione ferè laborat, cum humore excrementitio, fit non sanè à ventriculis, sed vel à tuberculis mammillaribus, aut anteriori peripheria cerebri, aut spatiis inter cranium & membranas, per olfactus organa in ossa spongiæ æmula, tandem in nares, sed præter statum naturæ ordinem, & vi morbi. Nam in benè valentibus hi etiam negant excrementa mucosa à tuberculis mammillaribus transcolari per membranam foraminulentam & olfactus organa in nares: tantum abest, ut à ventriculis aliquid destillet per dictos meatus. Porro excrementa cerebri, quæ vacuationem per nares βλένας καὶ βλέννας antiqui, atque etiam Hippocrates vocat, scilicet humorem excrementitium pituitosum, lentum, album. Hinc homo μυζώδης, mucosus dicitur βλέννος, qui etiam allegoricè sumitur pro ignauo & stupido. Λήμνη pituita crassior eiusdem est naturæ cum βλέννα, sed de excremento pituitoso & sorde, quæ in oculis colligitur, ferè dicitur: Latinis autem lippitudo, id est pituita crassior, semicocta, circa oculorum membranas concrescens ob partium oculi imbecillitatem. Μύξα excrementum est illud naturale mucosum, quod in sanis quotidie vacuatur per nares, modò coctum, crassum, modò crudum, liquidum. Sumitur etiam sæpè pro muco vel mucore illo lento, albo, pituitoso: qui in partibus exanguibus colligitur, ut in articulis.

Λήμνη
pituita
crassior
in
ca
oculorum
membranas.

lis ossium circum ossa, cartilagine, membranas, omnesque partes nervaceas, præsertim cum alimentum suum nequeunt probè concoquere. *Μύξα* aliquando contra naturam est, ut *Μύξα*. cum in articulis nimium succrescens claudicationem & dolores creat, unde dictum ab Hippocrate, Quibuscunque à coxendicum dolore molestatis, excidit coxa, iis mucores superueniunt: fitque exarticulatio, & laxatio, ab articulorum immodica humectatione ac lentitia. Et in utero cum acetabula, quæ sunt ora vasorum, quibus secundæ alligantur utero, *μύξαι* mucoribusque opplentur, fit abortus.

Curatio Coryza & Grauedinis.

Curationem grauedinis auspicamur à vacuatione plenitudinis, aut cacochymie *Ordo in curandis morbis diligenter observandus.* totius corporis. Dein particulatim à vacuatione capitis & cerebri. Tandem veniendum ad expediendam obstructionem meatuum narium & meningis. Quod si primum velis inceptare curam recludentibus. *ἐμπραξιν* narium & ossium *απορροειδων*, coryzam & grauedinem auxeris geminabisque. Proinde ultimo loco humorem inhaerentem meatibus ossis spongiosi, & narium exhauries topicis remediis, per futuras capitis resolventibus, & siccantibus: per os diamassematis, per nares suffitu, per scapulas cucurbitulis admotis: victu siccante, capite firmato. Quorum remediorum materia, formulæ, & schemata, utendique ratio petenda, ab his, quæ paulò

ante sunt fusissimè prodita in methodo vniuersali. Purgatio autem in hoc affectu per infernas partes est facienda. Vomitus enim grauedini aduersissimus.

Remedia topica quæ faciendo medicinam efficacissima comperi, sunt suffitus vsu comprobatus, post corporis purgationem. Lamina ferrea igni subiiciatur, donec candescat, aut rutilet, mox calfacta aceto rosato irrigetur. Vaporemque ex ea sublatum per nares recipiat æger, hoc enim calfacit, siccatur, repellit, roborat. Aliud remedium.

Nodulus. ℞. Seminis nigellæ Romanæ ʒ j. seminis anili, cymini an. ʒ ij. conquassentur & nodulo includantur, naribusque sæpè apponantur olfactanda.

De Catarrho veterum particulatim, id est, destillatione in partes oris.

C A P. X X I.

A Quatuor cerebri ventriculis redundantibus nimia pituita, vel serosis excrementis, excrementa defluunt per decliues meatus ad infundibulum, quod Choane dicitur & *πύελος*, dein glândulam, quæ sub dura cerebri membrana in basi cranij, proprio sinu locatur, & glandula, excrementa decumbunt in palatum, per omnia foramina in caluariæ basi, venis, arteriis, nervisque transmittentibus aptata & exculpta, & à superna parte palati, vel feruntur in
oris

oris amplitudinem, vel in narium meatus. Itaque à ventriculis cerebri, si fluxio feratur ad oris partes, plerumque occupat antiades, quæ & paristhmia, Latinis tōsillæ, Arabibus amygdalæ. Sūt qui distingunt paristhmia à tonsillis, tamen sæpius pro re eadem vsurpantur. Potrò tonsillæ ac dictæ glandulæ tument inflanturque facilè, primum ratione substantiæ, quia glandulæ: & ratione muneris & vsus, quia trahunt, & facilè admittunt à vicinis partibus aquosa excrementa, vnde glandulæ, *βιλιαχοί*, id est salinatrices, quod pituitam linguæ, faucibus, & toti ori impertiuntur. De hoc vide infra in ptyelismo. Inflantur, inflammanturque etiam facilè tonsillæ, ratione loci: quia multis venis & arteriis obsitæ, velut in quadriuiro, vbi multa vasa concurrunt, locantur.

Tonsillæ tumentes aliquando celerrimè suppurantur, solo naturæ, & loci calentis beneficio, aliquando biduo, aut triduo, ob positionem & situm in loco calido, humido. Adnotatione dignum & illud, humorem qui à cerebri ventriculis aut locis aliis vicinis cerebri defluit in antiadas, si mediocris fuerit quantitate & qualitate, saliuam efficere, qua humectantur lingua, fauces, & aliæ corporis partes. Sin abundantior humor fluxerit, quam sit ex vsu, figaturque & inhæreat glandulis, tumorem generare pituitosum vel phlegmonodem, qui facilè suppurat aut in scyrrhosam duritiem degenerat. Vidi enim tonsillas aliquando sic intumuisse, ac induruisse, vt nullis remediis e-

molliri potuerint. Quod & contingit nonnunquam in testium scyrrhosa, saxeaeque duritie relictæ ob immodicam & intempestiuam resolutionem, vel refrigerationem per imperitos aut imprudentes chirurgos. Remedia tonsillarum tumentium aut inflammatarum mox videbis.

De destillatione in Gurgulionem & yuam.

C A P. X X I I.

GArgareon, Gurgulio, particula est oblonga, fungosa, carnea, propendula in fine palati, vbi narium foramina obliquè descendunt, latior, in basi, vbi palato continuatur, inferius verò acutior, pyramidis instar. Laxatur autem facilè, dum imbecillior imbuitur largiori pituita, & plerunque adeò laxatur, vt ad mediam linguam aut anteriores dentes protendatur, instar caudæ muris, aut pyramidis paruæ. Cum autem laxatur, superiorem œsophagi partem tangit, & nauscam parit: ægerque perpetuò aliquid deglutire velle videtur, & his notis potest id vitij cognosci etiam sine inspectione. Itaque si à defluxione frigida pituitæ laxatur sine inflammatione, corpore purgato, curabitur contactu piperis puluerati, & subleuatione per caudam cochlearis, aut specilli, in quo sit puluis calfaciens, siccans, adstringens, ex pipere, sidiis, balauistiis, alumine, rosis rubris, licebit etiam vti gargarismate admodum adstringente. Col-

te. Collutiones tamen oris fiant in hoc affectu sine multo gargarismate, collutione seu agitatione. Abstinendum à vino in omni viscerum & partium inflammatione in cephalalgica, catarri defluxu & in paralyfi, quia in hac potissimum accessit, & est κατὰ Capicόν.

Ad inflammationes columellæ, tonsillarum, & aliarum partium oris.

INflammationes omnium oris partium curantur, ut angina à missione sanguinis & purgatione. Utendum collutionibus & gargarismatis, deinde digerentibus. Et si ad suppurationem spectare videantur, suppurantibus, rupto tandem abscessu, tergentibus.

Porro collutiones, & gargarismata adstringentia ad fluxiones in os, trium sunt generum, nempe mitiorum, valentium & valentissimorum & summè adstringentium. Gargarismata sint sapore & odore non ingrata, ut quæ parantur ex succis fructuum acidorum & austeriorum, ut malorum puniceorum, oxyacathæ, id est *Succi mitiora reperiuntur.* berberis, ceraforum acidorum, sorborum, cotoneorum. Succī possunt seruari in phiala, superinfuso oleo. Postea dilutione, & oxygenato. Ex succis, vel decoctis foliorum plantaginis, vuaræ acerbæ, omphacis, polygoni, rubi, rubi canini, agrimonie, summitatum vitis, capreolorum, foliorum pyri agrestis, & reliquarum arborum adstringentium.

Ex aquis stillatitiis herbarum, & simplicium *Aqua stillatitia.*

adstringentium, vt rosarum, peculi, vel pediculi rosarum, plantaginis, solani, myrti, myrtorum.

Valdè repellentia. Gargarismata & collutiones quæ valentius adstringant, repellunt, parantur ex austeris, & acerbis, vt ex malis cotoneis adhuc acerbis, decoctionibus vel succis cymarum, furculorum, summitatum arbuti, smilacis, fagi, foliorum teneriorum quercus, foliorum rosar. rubrarum, rubi, glandium, mespillorum, cornorum, forborum.

Valentissimè repellentia. Valentissima & acerbiora fient ex plerisque supradictis, sed austeriusculis & acerbioribus, qualia sunt, mala cotonea longè ante maturitatem, galliæ, & harum decoctum, hypocystis, rhu opsoniorum, fructus spinæ Ægyptiæ acacia dictus, balauſtia, cytinus, malicorium, alamina omnia, calcanthum, æris squamma.

Initio mitioribus & simpliciter adstringentibus vtemur, defendentibus fauces & oris partes à fluxione. Sed medicus rationalis, & longo usu exercitatus stomachica modò mitiora, modò valentius adstringentia, sed commodiora, gratioraque deliget, pro ægri natura, sensu, temperamento, & anni parte. Exempli gratia,

Gargarismus. ℞. Aquarum plantag. pediculi rosar. matrissyluæ an. quart. j. syrup. de rosis siccis, vel de granatis acidis ℥ ij. vel rob. diamoronis ℥ j. fiat gargarismus quē teneat in ore calidè, frequenter sine agitatione.

In augmento.

In augmento miscebit adstringentibus resolu-

soluentia: qualia sunt passulæ, ficus, liquiritia, hordeum integrum, cicera rubra, cremor hordei, passum tepida.

In statu, solis vteris digerentibus. Digerentia *in statu.* valentius sunt decoctum hyssopi cum mulla, decoctum origani, calaminthæ, hyssopi cum mulla, succus caulium brassicæ cum melle, sinapi tritum mullæ mixtum. Vbi imminet periculum suffocationis. Galenus vtitur valentissime digerentibus ex sinapi, gentiana, aristolochia, &c. cum aceto. Galenus omnibus temporibus inflammationis oris, præsertim in angina & tonsillis, vtitur diacaryon, dianucum, scilicet initio, syncero ex succo nucum viridium cum melle cocto, in fine augmenti & in statu, dianucum medicamento aliquid croci & myrrhæ ad coquendum tandem in declinatione miscebat sulphur viuum, aut nitrum, aut acre aliud digerens quod parti impactum fuerat, vel præmissis euacuantibus, reuellentibus & deriuantibus.

℞. Hordei integri P. j. chamom. & anethi an. M. j. decoquantur, & in colat. ℞. j. dissolue mellis ros. colati, vel sacchari rosati ℥ ij. fiat gargarismus. Ad hoc confert litio ex oleis chamom. liliacei, amygdalarum dulcium, & similibus, vel

℞. Mellis optimi ℥ iiij. nidi hyrundinum ℥ ij. Cataplasma *ma resoluens.* iridis Florent. ℥. ss. stercoris canis, ossibus perbiduum nutriti ℥ ij. spicæ nardi ꝑ iiij. croci ℥. ss. concorporentur cum paucio vino albo, fiat cataplasma faucibus extrinsecus, & tepide ap-

100 DE INFLAMM. COLVMELLÆ.

plicandum bis in die. Potest etiam ex solo nido cocto in oleo chamomelino efficacissimum cataplasma concinnari. A tota substantia, & tacita proprietate conferunt anginæ & inflammationibus partium oris resoluendis, rumpendis, dissipandis steræ & cinis hyrundinum, steræ canis nutriti diu ossibus, steræ pueri diu nutriti lupinis, vel pane è farina lupinorum, steræ gallinaceorum, poterit vtiliter misceri cum melle, nam desperatas iuuat anginas Aëtio, filum lixiui incoctum, filum laneum, purpura tinctum.

Si angina aut alia inflammatio in quauis parte oris tendat ad maturationem iuuetur, & acceleretur suppuratio collutione emolliente, & suppurante ex decocto radicis altheæ, caricarum, liliorum, passular. dactylorum, seminis lini, Item cataplasmate è farina seminis lini, fœnugræci, frumenti, ficibus, radice liliorum, cucumeris agrestis, mica panis albi cum axungis porci & gallinacei addito oleo de lilio foris admoto circa fauces & collum, exempli gratia.

Cataplasma suppurans. ℞. Caricar. ping. par. quatuor, passular. purgatar. par. decem, florum chamomillæ, sambuci an. P. j. Coquantur, & ex residentia contusa, & cum mucilaginibus mixta radic. altheæ, lilior. vitellor. ouor. pollinæ farinæ triticeæ, & croco fiat cataplasma suppurans, & pariter ex decoctionis liquore gargarisma. Suppuratus abscessus rumpatur digito in os immisso, vel ynguibus vellicantibus, sed id fiat ab experto chi.

chirurgo, vel Bacillo, cuius extremitas sit crassior, & rotunda instar pruni, vel frustulo panis duriori & asperiore, vel compressione gutturis exterioris, vel scalpello per mediam cannam immisso adactoque; sed prono interim capite, oréque hiant, ut sanies defluat foras, neque in pulmones deriuetur ægrum suffocatura. Cum abscessus vel vomica rupta fuerit sponte vel arte: deinceps eluatur aqua hordei, hydromelite, vel oxymelite simplici, vel scyllitico syr. rosarum laxat. vel ex detergentibus gargarismis pus eluendum, vlcusque percurandum est. Non est autem ea apertio diutius protrahenda, quia suppuratio ea oris parte calida, humidaque, multisque perflata vaporibus citius expeditur, ad rumpendam vomicam.

℞. Stercoris hyrundinum, vel cinis combu- *Opiata*
starum ʒ. ss. croci, myrrhæ, salis ana ʒ j. mellis
q. s. fiat opiata, de qua teneat in ore paulatim
deglutiendo.

Si æger versetur in periculo suffocationis, malumque videatur desperatum, extremum remedium fuerit, arteriam asperam aperire, non in circulo cartilagineo, sed carneo, paulò inferiùs, quàm sit vomica & abscessus, post diuersiones & reuulsionem per clysteres aciores, cucurbitulas maiores & cū maiori flamma, per phœnigum syncipiti, per gargarismos magis detergentes, &c.

Quod ad victus rationem attinet, bibant aquam hordei cum saccharo, aut hydromeli, aut aquam saccharatam.

Vtantur iusculis, sorbitionibus, alimentis liquidioribus, sine masticatione.

Dormiant capite elevato, in latus modicè inclinato.

Non loquantur, non fricetur eorum caput, sed partes inferiores. Alius sit mollis, & fluida.

*De Aphthis, Vlcusculis partium oris quæ alcola
Auicenna dicuntur.*

C A P. X X I I I.

SVnt vlcuscula superficialia in quâvis oris partem serpentina, in palati tunicam, in gingivas, linguæ latera eiusque radicem, fauces, columellam, paristhmia, denique in quamlibet partem membranæ succingentis partes oris, quæ cum sint molliores & tenellæ facillè vlcerrantur.

*Causa
aphtha-
rum.*

Causæ aphtharum sunt defluxio humoris acris, mordacis, ut biliosi, vel ferossæ falsæque pituitæ, halitus calidior, & vapor missus à cerebro, per œsophagum & vasa, cæcósque meatus, ut fit sæpè in febribus, euaporatio à visceribus æstuantibus elata, à ventriculo, hepate, venosóque genere, summa petens, alimenta, ut ignea, & erodente prædita, ut allium, cepe, salsa omnia, acria, panis à muribus erosus, fructus à venenato animali infecti & illati, lac vitiosum, acrius, à nutrice cacochymica & mali habitus, vapor teter & acrior, ab illitu vnguenti Neapolitani.

Differe-

Differentiæ aphtharum aliæ sunt mitiores, *Differentia aphtharum.* superficiariæ, sine depastione, vt in infantibus, aliæ malignæ, putres, serpentes cum depastione, proinde *νόμαι* & *κακον* *θεῖς* dicuntur, aliæ in medio albæ, in ambitu rubicundæ, aut contra, aliæ faciles curatu, aliæ contumaces, & difficiles, quæ degenerant in vlcera putrida, & à depascendo *νόμαι* dicuntur. A lue venerea ferè sunt malignæ & cacoethes, quæ sæpè occupant non solum membranam vestientem oris partes, sed & fauces, paristhmia, columellamque erodunt, & vlcerant: imò nonnunquam operculum laryngis & epiglottidem sic afficiunt, vt potus, & liquida, sorbitionesque deuorari nequeat, sed decurrant in tracheam arteriam, vel per nares reiiciantur. Memini me vidisse quendam, *Cur aliquando liquida difficilius deuoramus.* qui epiglottide, & columella valdè arrosis, nihil liquidi, aut potionis, iusculi, aut sorbitionis multis mensibus assumeret, sed buccellas & bolos carnis & panis crassiores deuoraret facilius, quàm liquidiora alimenta. Sed cur liquida plerumque deuoramus non ita facilè vt solida. Obseruauimus enim in multis, solida licet corpulentiora faciliùs deglutiri, liquida autem, & potulenta in nares repelli. Varias ego huius symptomatis causas agnosco, erosionem scilicet epiglottidis, paralysem seu resolutionem musculorum hyoïdis, tumorem & inflammationem glandularum quæ & in faucibus, & in œsophago sunt, carunculas molles & fungosas quæ in interiore œsophagi parte sæpe adnascuntur. Primum si erosa sit epiglottidis por- *Epiglottidis erosio.*

*Resolutio
musculo-
rum.*

tiuncula, solidi quidem alimenti pondere facile deprimetur, atque ita illis in œsophagum patebit aditus, sed liquida per rimam in asperam arteriam, quæ tota ob solutam epiglottidis continuitatem occludi non potest, decurrant & fumidi vaporis sursum viam affectantis occursum impulsæ, in nares repellentur. Si hyoïdis & laryngis muscoli resolutionem, aut conuulsionem patiantur, solida facilius quàm liquida deuorabuntur: quia solida præ pondere & grauitate vim aliquam musculis inferunt, liquida non item.

Aphtharum curatio.

Aphthæ mitiores, vt in infantibus & pueris, à lacte, aut etiam alia ætate, curantur modicè adstringentibus sine rosione & morfu, vt iusculo vel decocto oxalidis, portulacæ, plantaginis cum pauco succo vuyæ acerbæ. Item decocto lenticularum, addito tantillo aceti, sic tamen, vt non mordicet decoctum. Gargarismate & collutione oris ex decocto plantaginis, foliorum rubi, rosarum, polygoni, lentium. Collutione oris è succo malorum punicorum, oxyacanthæ, cerasorum, vuyæ acerbæ, id est omphacij, syrupo conseruationis cerasorum acid. conseruatione granorum oxyacanthæ, & acinorum vuyæ omphacis conditorum. Syrupo aliquo adstringente, vt de granatis, de berberi & oxyacantha retento in ore, posca dilutione, vel
℥. Hordei integri, florum rosarum & violarum,

rum an. p. j. prunor. dulcium par. iij. seminis a- *Clyster.*
nisi 3 j. coquant. In colat. lb. ss. dissolue mellis
rosati colati, sacchari rubri & olei violati ana
3 ij. vitellum oui j. fiat clyster. Quo reiecto affi-
gantur cucurbitulæ scapulis.

℞. Mellis rosati colati 3 j. lambat sensim ex
digitis nutricis per horas duas ante & post la-
ctationem, vel

℞. Mannæ granatæ 3 j. capiat cum pauco
lacte nutricis, vel

℞. Rheipul. 3 j. aut 3 ss. capiat cum lacte, vel

℞. Syrupi rosati solutiui, vel de cichor. cum
rheo 3 j. capiat per se ex cochleari vel cum pau-
co iusculo, si ex cerebri sympathia.

℞. Gummi ammoniaci 3 j. spicæ nardi, cala- *Empla-*
mi aromatici, granorum kermes an. 3 j. semin. *strum.*
præoniæ, nucis moschatæ, macis, garyophyllor.
an. 3 ss. cum terebinthina magdaleon concin-
netur, ex quo emplastra prædicta duo super a-
lutam bene rasam extendantur, admoueat v-
num syncipiti capillis prius rasis, alterum oc-
cipitio inter primam & secundam verte-
bram.

℞. Mastich. cortic. thuris, semin. coriandri *suffitus.*
præp. an. 3 ss. gummi hederæ, rosar. rubr. balau-
stior. sandali citrini, granorum kermes an. 3 ij.
benjoini & ladani puri an. 3 j. fiat pulvis, exci-
piatur mucilagine gummi tragacanthi extra-
cta cum aqua rosar. fiântque trochisci ad suffi-
tum.

℞. Aquæ pedunculi rosar. plant. caprifolij
an. quart. j. mellis rosati colati 3 iij. fiat gar-
garism.

℞. Aquarum plantag. & acetos. an. ℥ iiij. rob. diamoronis ℥ ij.

℞. Vini albi ℥ iiij. sacchari rosati ℥ j. aluminis vsti ℥. ss. misce.

Aqua iuglandium immaturarum in aceto maceratarum, & destillatarum, cum melle rosato mixta hic quoque singularis est & eximia.

Claudentur tandem aphthæ cicatrice, aqua aluminosa, vel decocto austeriusculo, ut malicorij, balaustiorum, rubi, polygoni, pilosellæ, rosar. rub. rhu, opsonior. id est sumach, lentium, alumine, tamen validiora ex adstringentium decocto gargarismata respuit tenella ætas.

Porro aphthæ malignæ, quæ tempore, vel cacochymia, vel assidua & pertinaci fluxione, latenti vitio, ut à lue venerea fiunt *κακονδεῖα*, malignæ & *δυσήπανυσαι* validioribus remediis indigent (quæ mistæ sint facultatis) id est acrioribus simul & valdè adstringentibus. Ærugo bulliat cum vino, dein penicillo vel bacillo inuoluto linteo admoue aphthis. Gallam puluerato, & aceto acri terito, admoue & illine, alumen vstum cum sidia terito ac paucò aceto: & penicillo tange aphthas muria cum aceto mista, admoueatür aphthis. Chalcytis trita & oleo mista pinna, vel penicillo illinatur. Chalcanthum seu vitriolum vstum cum melle mistum, illinatur aphthis. Omphacium cum vino austero, squama æris puluerata & trita, melle commista.

Si vlceris & aphtharum *κακονδεῖα*, & malignitas

gnitas adsit aqua Chymistarum, vel sublimata, vel collyrium Lanfranci quod constat ex contrariis adstringentibus, & acrioribus, vt

℞. Vini albi ℥.j. aquæ plantaginis, & aquæ *Collyrium*
rosarum an. quart. j. auripigmenti ʒ ij. floris æ-
ris ʒ j. terantur subtilissimè, & misceantur cum
aliis, bulliant parum simul, & fiat collyrium:
hoc enim mortificat, desiccatur & sanat vlcus.

Sed ea non est vsurpanda gargarizatu, ne ali-
quid deerret in ventriculum & œsophagum,
sed vlcera blandè & cautè specillo vel baccillo
inuoluto bombace vel linteolo, attingenda.
Rarè etiam vtimur aqua Chymistarum siue au-
rificum pura & sola, sed ea diluta aqua rosa-
rum, aut plantaginis, aut secunda vocata, quæ
frequenti vsu mitior est reddita. Hac contingi-
mus aphthas penicillo, vel bacillo obuoluto
linteo.

Cautio.

Postquam Chirurgus hac aqua tetigit aph-
thas semel, iterum, & tertio, expuuntur mul-
ta pituitosa longo ptyelismo. Dein os abluatur
aqua rosarum, plantag. aut aqua hordei ad de-
terfionem & ardorem mitigandum. In aphtha-
rum progressu, repellētibus miscemus aliquid
detergens, vt decoctum hordei & cicerum ru-
bror. mel rosatum, decoctum lupinorum, nam
à partibus vlceratis, semper aliquid resudat
quod detergendum est. Illud obiter dicendum,
in vlceribus oris, vtendum deterforiis, desic-
cantibus, & modicè refrigerantibus, præsertim
cum huiusmodi vlcera vix absque inflamma-
tione aut phlogosi videas. Conueniet igitur

huiusmodi gargarismus.

℞. Agrimonix, plantaginis, ceterach, summit. rubi sylvestris, folior. polygoni, folior. mali cotoneæ an. M. ij. fiat decoctio. Cui adde syrup. rosarum siccarum ℥ iiij. In lb. j. colat. pro gargarism.

Tandem ad claudendas aphthas & vlcera oris cicatrice, vtendum gargarismate, vel collutione valdè siccante & adstringente: quale est quod sequitur

℞. Agrimon. polygoni, folior. rubi, pilosellæ, pyri sylvestris, sumach, balaustiorum an. M. ij. rosarum p. j. fiat decoctio in aqua chalybeata & paucò vino rubro. Cui adde aluminis roche ℥ j. Licebit etiam addere aliquid diamoron, vel succi alicuius adstringentis, & vini rubri valdè adstringentis.

Illud obiter monendum, post illitum corporis ab vnguento recipiente hydrargyrum, si aphthæ excitentur semel, nunquam cessare defluxionem in os, donec vlcera curata fuerint integrè, & dentes deterfi: proinde vtile fuerit confricare dentes aqua Chymistarum, vel oleo vitrioli, vel de sulphure vel aqua forti diluta & emollita aqua plantaginis vel rosar.

Ad aphthas cum diuturno ptyelismo. Si aphthæ & vlcuscula contumacius vel vitio hepatis aut totius perseuerarint, & assiduo ptyelismo ac saluatione agrum molestarint, vtendum purgatione per inferiora. Hac ratione suppressimus sæpè defluxionem in os & ptyelismum.

Si his defluxio in os & aphthæ non tollantur, cucur-

cucurbitule admoveantur scapulis cum scarificatu, longa mora, vt tandem pustulae excitentur, quibus apertis humor sinatur aliquot dies stillare & vacuari. Si malum sit pertinax, recurrere ad methodum vniuersalem supra traditam: vbi varios modos reuulsionis, & deriuationis dedimus.

Gingiuarum affectus.

C A P. X X I I I I.

Gingiuarum affectus ferè omnes à fluxione
Goriuntur & rheumatismo.

Paroulis est inflammatio gingiuarum cum *Paroulis.*
tumore: Epoulis caro gingiue excrescens & tumens. Gingiuarum nimia mollities & teneritudo, vnde sæpè in quibusdam fiunt cruentæ, aut *Mollities*
excrementitio humore prægnantes, molliusculæ, & fluidæ. Gingiuarum corrosio, vlceris, fistula. Carnis gingiuarum absumptio, defectus, à *gingiuarum.*
siccitate & nutrimenti proprii inopia, vt in senibus aliquando à defluxione acri erodente vt à scorbuto. Gingiuarum ratione vlceris, erosionis & putredinis carnis gingiuarum.

Paroulis, gingiuarum inflammatio curatur *Paroulis.*
gargarismate ex aqua plantaginis, succis & decoctis modicè adstringentibus, qualis succus granatorum, aqua rosarum, matrisyluæ, succ. portulac. semperuiui, lactuc. cum pauco succo omphaci. Memineris tamen gingiuis inflammationis esse aduersissima, acetum, acida, acria, *Qua gingiuis in.*

110 DE AFFECTIBVS GINGIVARVM.

*flamma-
ris aduer-
sentur.*

amara, salsa, dura. Si paroulis & gingivæ inflammatio ad suppurationem spectet, iuvat cremor hordei, decoctum radicis ac seminis altheæ, maluæ, passulæ, seminis lini, ore retentum, vel ficuum & passul. exacinat. Hic abscessus sponte, vel arte rumpatur, curetur methodo tradita de angina & tonsillis.

Epoulis.

Epoulis, gingivarum caro excrescens sine inflammatione, curabitur muria oliuarum, rasura linteoli, lino carpto diu admoto gingivis, alumine vsto, galla, chalcitide pulueratis & affrictis, admotis gingivis, decocto malicorij, balaustiorum, gallarum, squama æris puluerata, & in aceto aliquot diebus macerata, sale torrefacto, trito, dentibus affricto.

Gingivæ molliores, teneriores, flaccidæ, humores assiduò prægnantes. Curantur muria oliuarum, vel oxymelite, cum pauco alumine vsto, si nulla fuerit inflammatio, teneat sæpè in ore ad latera gingivarum, conseruè rosarum, aliquid vel frutulum carnis cydonij conditi ore verset.

*Corrasio,
vltus, si-
stula.
Gingiva-
rum de-
pastio.*

Gingivæ malum habitum & imbecillitatem à natura vel aliunde contractam nocte tentantur sæpè fluxione acri & diuturna: vnde erosio, vltus, carnis depastio, denudatio, materiæ putridæ collectio, fætor oris. Pro horum curatione

Corpus vniuersum purgetur, deinde caput priuatim vacuetur, vt dictum est.

Si gingiua sit plena sorde, pituita, limo purulento, Chirurgus repurgabit scalpro blando quicquid erit corruptum & vitiosum.

Dein-

DE AFFECTIBVS GINGIVARVM. III

Deinde fricabit gingiuas oxymelite scyllitico, vel addito pauco alumine vsto, vel specillo obuolato bombace vel linteo. Tanget gingiuas collyrio Lanfranci, aut aqua fortis diluta pauca aqua rosar. aut plantaginis, vel oleo, aut spiritu vitrioli diluto, vel

℞. Aluminis vsti ʒ ij. mellis rosati colati ʒ iij. misce, hac mistura illinantur dentes liuentes, rubiginosi, denigrati pituita aut pure limoso pleni. Radix althæe blandè emollit dentium rubiginem, & terget sine dolore, si ea fricentur.

Qui studet dentium candori & tutelæ, quolibet mane dentes fricabit tergebitque radice althæe, vel alceæ prius maceratis in aqua aluminosa, vel folio saluæ cum vino albo, vel vrina pueri, vel panno coccineo madefacto vino albo, vel mistura mellis cum momento salis puluerati, alumine vsti, vel

℞. Cornu cerui vsti, salis communis torrefacti, tartari, ossis sapiæ, coralli vtriusque ana ʒ j. fiat puluis tenuissimus, quo blandè fricentur dentes dein abluantur vino. Licebit dictum puluerem excipere melle cum pauco oxymelite scyllitico & reducere in opiatam. *Dentifricum.*

Si vlcus sit in gingiuis serpens & depascens, vre alumen, & extingue vino rubro austero.

℞. Mastich. thuris, radicis cyperi an. ʒ iij. aluminis vsti, vt dictum est ʒ ss. fiat puluis, quo gingiuas perfricabis, vel melle rosato excipe, & illine gingiuas.

Vel bombacem, aut linteolum circumuo-

112 DE AFFECTIBVS GINGIVARVM.

latus bacillo aut specillo, imbutum oleo chalcitidos, vel oleo de calcantho seu vitriolo, vel de sulphure, admoue gingiuis toties, donec exæquentur & albescant, hoc enim *κακοιδείας* vlceris compescet, rosionem & ambulationem sistet, & vi adstrictoria vlcus cicatrice claudet.

*Ad restorationem carnis gingivarum erosæ
& depastæ.*

Opinta.

℞. Radic. iridis Florentiæ, calami aromatici, radic. cyperi ana ʒ ij. cornu cerui vsti, antheræ vel seminis rosarum, thuris, mastich. an. ʒ j. fiat pulvis qui melle rosato excipiatur, fiat opiata qua fricentur dentes, serò & noctu maneat super gingiuas, mane abluatur aqua hordei, dein vino rubro.

Lotio.

℞. Folior. oleæ, vel rubi, plantag. nucum cupressi ana M. j. balaustiorum ʒ. ss. rosarum rub. p. ij. aluminis rochæ ʒ ij. fiat decoctio in aqua ferrata, qua dentes abluantur mane, & ante cœnam, & longè à cœna vt tota nocte vis eius maneat super gingiuis.

De den-

De dentium affectibus.

CAP. XXV.

Dolor & stupor, proprij affectus sunt dentium: qui ossium soli, sentiunt. At sunt ^{Dentes ossium soli sentiunt.} dentium alij communes affectus, cum reliquis ossibus, vt erosio, caries, perforatio, liuor, rubigo, denigratio, limus vel limositas, vacillatio, verminatio, superadditio, fœtor, densitas & strictura nimia, lithiasis & velut gypsea, aut saxea durities à sorde concreta. Cùm dens aliquis dolet, videndum an causa doloris querenda in dentis substantia. Nam dentes prothopathia laborare posse vult Galenus quinto catoponis & sexto de vsu partium: tamen ratio dicit non posse dolere, nisi ope nerui substrati. Si dolor dentis sit à neruo substrato, dignoscas his notis, quia dens erit illæsus, nec foratus, nec erosus. Si dolor per vniuersam mandibulam diffunditur, gingiua illæsa, nec tumida nec inflammata. Si dolor est à gingiuis, coniectabis, quia tument, inflantur, exeduntur. Erofae apparent, aut fistulosæ, malè habite, humore assiduo fluentes.

De dolore dentis sedando.

IN primis studendum ac laborandum, vt intelligas causam doloris. Nam si ab intemperie aut à fluxu humoris in neruum, aut gingiuam, sine perforatione, aut erosionè dentis,

H

cognosces propriis signis, vt colore gingiuarum & faciei, tactus partis & mandibulae, calidioris, aut frigidioris, à iuuantibus & nocentibus, à temperamento & praecedentibus quae omnia medicus exercitatus perpendet.

Statim atroci dolore urgente, corpus vniuersum purgandum, hic neglecta humorum praeparatione Arabum. Nam odontalgia ferè omnis, & dolor dentis, ac gingivarum, est à destillatione. A purgatione eaque, si opus sit, saepe iterata, reliquus humor reuellendus, & deriuandus, methodo supradicta, vt clystere, cucurbitulis in scapulis, frictione extremorum. Utendum tenuissimo victu. Gingivae colluendae decocto contrario intemperaturae, & humori efficiendi dolorem.

Ad causam frigidam. Collutiones oris, ad causam frigidam fiant ex incidentibus, calfacientibus, qualia sunt origanum, calaminthe, hyssopum, nasturtium, maiorana, salvia, pulegium, thymum, pyrethrum, galanga & similia. Calidistamen adiunges quaedam adstringentia ad fluxionem inhibenda, vt rosas, balauitia, malicorium. Decoctio fiat in aceto, vel vino rubro styptico. Decoctum ore continebitur tepidum, vel paulò calidius. Aliquando dentes & gingivae colluuntur, & vapor ore hiant excipietur.

Gargarismus. ℞. Salviae, maior. hyssopi, thymi an. M. j. radic. pyrethri, galangae, pentaphylli ana ʒ. ss. fiat decoctio in vino rubro. Contineatur ore tepidum, tollit dolorem & sistit fluxionem. Decoctum pyrethri, staphisagriae, zinziberis, piperris,

ris, aristolochiæ rotundæ ex aceto, ore retentum. Pyrethrum confert, decocto manso & masticatione, impositione in dentem. Castoreum denti cauo impositum, aut supra dentem. Decoctum nucis pineæ, cum aceto ore retentum. Opos Cyrenaicus, id est assa fœtida immissa denti cauo, sedat dolorem. Gummi iuniperi bulliat in aceto, aut vino rubro, & eo decocto colluetur os: sistit enim fluxionem, & roborat gingiuas.

℞. Theriac. ʒ j. opij ḡ. j. β. misce & denti imponatur, vel dens totus operiatur.

*Opiata ad
sedandum
dolorem.*

Ad causam doloris calidam.

ACetum ore retentum, vbi abest inflammatio. Suffitus seminis hyoscyami, in dentem cauum exceptus per cannulam, aut fistulam. Semen vel folia hyoscyami, bulliant in aceto, & vapor excipiat in os per fistulam aut cannulam, vel

*Placantia
dolorem à
causa calida.*

℞. Seminis hyoscyami, myrrhæ, styracis calamitæ, galbani, piper. opij ana ʒ j. excipiantur cera, pice, vel theriaca, & pars denti imponatur. Lactepidum retentum in ore ad anodynum, etiam si gingiux sint inflamatæ, Aetius. Acetum indiscriminatim vsurpatur utiliter in decoquendis simplicibus ὁδὸν τοῦ οἴου tum calidis, tum frigidis.

Oleum rosatum, violatum, amygdalinum, tepida ore retenta, sunt anodyna, etiam si gingiux afficiantur calore, aut inflammatione.

*Quadam
foris ad-
mota, anodyna.*

Decoctum passularum, semin. lini, radicis altheæ, semin. maluæ retentum ore, est paregoricum, chalasticum & resoluens etiam si gingivæ intemperie calida, aut phlogosi laborent.

Dolor dentis etiam sedatur foris admotis, ut sacculo ex milio & sale calfactis. Sacculo ex floribus chamæmeli, meliloti, anethi, sambuci mandibulæ admoto. Emplastrum admoueat temporibus, præsertim si fluxio fiat per partes capitis extra cranium, ex pice sola, vel emplastrum de mastiche, contra rupturam, vel comitissæ, vel aliud eiusmodi ex thure, ladano, bolo armeno, exceptum pice, mastiche, & paucio oleo myrthaceo, vel mastichino, ut

℞. Thuris, hypocystidis, ladani an. ʒ iij. picis, mastiches an. ʒ ij. olei lentisci parum, fiat emplastrum, admouendum temporibus, & hoc confert, quando dolor sit ab influxu materiæ crassæ & frigidæ. Quod si perseveret, & materia calida, acrisque sentiat, adde sem. papaveris albi ʒ j. vel opij ʒ j.

Sunt qui scribant dolorem dentis etiam sedari instillationibus in aurem, paulò calidioribus, aut frigidiusculis, pro natura humoris gignentis dolorem, ut oleo rutæ, amygdalar. dulcium, amararum, castorei, laurini, saluiæ, rosæ. thymi arte chymica extracti, in causa frigida, aut rosarum, violarum, in causa calida.

*Forma vaporum
riorum remedium
edonticon.*

Vaporatio etiam decoctionis frigidorum, aut calidorum, pro scopo quæsito, potest commodissime recipi in aurem per infundibulum, corpore

pore diligenter purgato. Collutiones, vaporationes, quę per tubulum, aut fistulam recipiunt in dentem cauum. Linimenta, opiata, quę denti cauo imponuntur. Obturatio foraminis dentis erosio, ne mandendo aliquid cibi, aut potus deerret in neruum, Instillationes in aurem, foris admota, vt sacculi, lana succida, olea, vnguenta, emplastra, admota temporibus.

Si dolor dentis est à corruptela, erosione & perforatione euellenda est. Dentes rarò dolent præsertim diu, nisi adrosi fuerint, erosioque ad neruulum substratum, internamque capacitatem penetrarit. Dentium molares, inæquali superficie conformati, promptius admittant humores erodentes. Erodunt autem & perforantur vt stillę aquarum sensim cadendo cauant lapides durissimos, sic à longa fluxione humoris acris, vel à negligentia repurgationis, vel à longa mora excrementorum, & reliquiarum cibi in commissura dentium, & ab vsu frequentiori dulcium, viscidorum, durorum, fractu contumacium, ab alteratione subita calidorum, post frigidiora, aut contra, à fuco frequenti, cerusæ, sublimati, vñctione vnguenti Neapolitani. Sūt qui ferro candenti cauum dentem inurunt, vel oleo calenti, vel oleo vitriolo, de sulphure, de caphura, vel de garyophillis, vel cum aqua forti seu aurifica. Sic enim neruus sensum illum exactiorem amittet.

Dens cariosa.

Causa erosionis dentium.

*De rubigine, liuore, limone & sorditie
dentium.*

Dentes liuent, & rubiginosi, limosique euadunt, aliquando fiunt sublutei, à limo & sorde, tamen sine corruptione: vel ab influxu vitiosorum humorum, à negligentia repurgationis, à tetro habitu & euaporatione missis à ventriculo & visceribus, ab vsu frequenti ciborum acidorum, dulcium, viscidorum, lactis, dactylis. &c.

*Quibus
constent
dentifricia
adversus
m.*

Post purgationem, dentes verò fricabuntur melle selecto: cui aliquid salis torrefacti sit admistum, vel dentifricia fiunt ex detergentibus moderatè siccantibus, roborantibus, cuiusmodi sunt sales torrefacti, cornu cerui vstum, lapis pumicis, tartarum, fæx vini, corallum vtrumque, lana succida vsta cum sale torrefacto, rasura eboris, marmor tritum, myrrha, mastiches, sandalum citrinum, cortex ouorum vstus, ossa myrabolanor. testa omnium testaceorum, margaritæ, ossa dactylorum, & oliuarum vsta, theriaca, mithridatum, quia tergent & siccant, opiata guidonis ad pestem, radix iridis Florentiæ, panis hordeaceus, cinnamomum. Ex his læuigatis & pulueratis, parantur dentifricia, forma pulueris, trochiscorum, pyramidis oblongæ, excipiendo muccagine gummi Arabici, vel tragacanthæ, vt digitis teneri possint ad commodiorem confractionem. Remedium probatum.

℞ Oxymelitis scyllitici ℥ iij. fricentur dentes

tes quolibet mane, tergit enim potentissimè & incidit limum, & sordes dentium, imò & gingivarum vitia, vel

℞. Aluminis vsti ʒ ij. oxymel. scyllitici, & mellis an. ʒ ij. misce, illine dentes liuidos, sordidos, limosos.

Qui studet læuori, candorìque dentium, quolibet mane repurgabit dentes à limo & rubigine, pituita viscida, situ & colore fædo, fricando aceto, vel oxymelite scyllitico. Oxymelitis huius vires miras infra videbis, macerabit radices multas altheæ, vel alceæ in aqua aluminosa, & his siccatis dentes mane fricabit. Nam emolliunt rubiginem & limum, sorditiemque tergent. Sunt, qui quolibet mane tergunt dentes foliis saluæ cum vino albo, aut vrina pueri. Item panno cæruleo, vel coccineo madefacto, aceto scyllitico vel oxymelite scyllitico. (ubi gingivæ non sunt inflammatae) vel soluto in vino albo, aut vrina pueri, vel

℞. Salis ammoniaci & gemmæ an. ʒ iiij. aluminis rochæ ʒ ij. s. sulphuris lutei pinguioris ʒ ij. leuigentur simul in mortario, destillentur, & mane hac aqua stillatitia fricentur dentes, vel

℞. Coralli vtriusque, salis torrefacti ana ʒ ij. aluminis vsti ʒ. s. rasuræ eboris, cornu cerui vsti an. ʒ. s. iridis Florent. ʒ. s. sacchari candi ʒ j. fiat pulvis, quo fricentur dentes, vel

℞. Salis communis ʒ iiij. aluminis rochæ ʒ. iiij. rad. iridis Florentiæ ʒ. v. & fac aquam sublimationis, qua dentes quolibet mane fricentur.

Dentibus amica & conferentia.

*Dentium
incolumi-
tas quib.
constet.*

AD dentium incolumitatem quæritur candor, læuor, ossea soliditas, firma statio in alueolis, gingiuarum caro integra, firma, dura, adstricta, nec cruenta, nec fluida.

A cibo repurgare oportet dentes cuspide lentisци, myrti, rosmarini, cupressi. Nam purgando roborat, propter leuē adstrictionem. Cauendum à nimis curiosa & diuturna fodicatione, præsertim in præparatis ad destillationes. Sunt qui ab epulis dentes mundat, ac reliquias ciborum tollunt à dentibus cuspide pennæ scriptoriæ attenuata, aut palea secalis tenuissima, sed firmiori, idque commodius quàm dentiscalpio argenteo vel aureo, quod non ignorauit Martialis, cum ait

Lentisco melius. Sed si tibi frondea cuspis

Defuerit, dentes penna leuare potest.

A purgatione abluantur dentes vino adstringente, mero, aut diluto aqua formata, pro natura cerebri aut ventriculi eius, qui dentium incolumitati studet.

Fricentur quolibet mane, aut ex interuallis dentes, puluere synectico, ad ablationem præsentis, aut inhibitionem futuri limi, sordities, calli, gypsei coloris fœdi. Materiâ huius pulueris quære ex capite superiori.

Cura stomachi & probæ concoctionis facit plurimum ad dentium tutelam.

Excre-

Excrementa corporis, sed praesertim capitis quotidie vacuanda, ad quod praestandum plurimum faciet lotio capitis, ex decocto simplicium cephalicorum.

SI dentes committuntur densius pressiusque, *Commis-
surae &
interstitio
dentium
sint par-
ua & la-
tiora.* sproderit limula interterere, vt rarioribus interuallis iungantur, sic enim facilius repurgabuntur, & erosio, vitiumque vnus, alteri non incommodabit. Audio Mauros id facere in seruis adolescentulis, ne destillationibus in dentes sint obnoxij, assiduoque dentium dolori.

Pro tegmine capitis multis sufficit in nocte *Tegmen
capitis.* ascolphalia, quidam vtuntur densiori, vt cuculo cum calantica, sed interdiu birro, vel pileo. Vtrumque tamen vitandum immodicum capitis tegmen. Id enim caput infirmit, vt asserit Auicenna l. tertij can. Nec alia ratione apud Herodotum lib. 3. & Synesium in caluitio Persarum capita adeo fragilia sunt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis. Aegyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis elidas. Isti enim statim a pueris radere capita incipiunt. Et sic os capitis ad Solem redditur compactum. Illi contra a principiis imbuuntur cooperire capita, gestantes pilea, tiarasque. In summa sicut in plerisque omnibus mediocritas est ratio optima, sic in vestitu. Cultus enim concessus atque magnificus addit hominibus (vt Graeco versu testatum est) auctoritatem. At muliebris & luxuriosus non corpus exornat, sed detegit mentem. Inde videtur natum apud Lucianum comma,

Iam ver adest, & vndenam Pauo?

Aduersa & noxia dentibus.

CRuditās & omnis noxa cōcoctionis (indigestionem Maurīta nā medicina vocat) ructus & vapores sursum attollit, dentibus & capiti aduersissimos.

Somnus à crapula, caput vaporibus implet: vnde colligere licet, omnia capiti contraria, dentibus quoque aduersaria.

Dulcia, pingua, viscida, quia diu inhærent dentibus, & horum interstitiis sic dentes sordidos, *ἰλυσθεῖς* & limosos relinquunt.

*Acida cur
dentibus
aduersa
& cur stu-
porem in-
ferunt.*

Acidorum quoque frequens vsus, stuporem enim dentibus inferunt, propter aspredinem & inæqualitatem in superficie: aut quia sua tenuitate frigida altius in substantiam dentis & nerui penetrant.

Duriora & fractu contumacia, si dentibus mandantur, frangantur, atterantur, hæc enim dentes agitant, conuellunt, lancinant.

Lactis vsus quotidianus multorum dentes labefactat. Gal. 5. sanit. tuendæ.

Omne opus pistorum, vt thyemata, & quæ ex lacte, caseo, & similagine parantur. Nam diu inhærent dentibus, & dentium intervallis.

Vsus assiduus calidorum, & frigidorum alternatim.

Longa, curiosâque repurgatio dentium, præsertim per aciculam, aut dentifricium argenteum, aut aciem mucronemque scalpelli acuti: hæc enim soluunt ligamenta dentium: vnde
rosio,

rosio, vacillatio.

Mandere cibos altera tantum parte: Nam dentes otiosi citius marcescunt & corrumpuntur, limoque & sorditie obducuntur: saccharum dentibus siquid aliud aduersissimum obseruauit, adfert enim rubiginem & nigredinem, quare ab eius usu, & omnium bellariorum pistoris dulciarij abstinendum, os vino collui satius fuerit.

De stupore dentium.

DEntes stupefcunt à subita intemperie frigidiori, vt flante sæuo Borea dentes sæpe rigent & gelascunt. Nam frigidum dentibus inimicum. Idem contingit ab usu rerum acidarum, austeriorum, si diu ore contineantur. A destillatione acidæ pituitæ in dentes, aut neruium denti insertum, & huiusmodi stupor cum dolore præcedit sæpè liuorem & corruptelam dentis. Imaginatio, vt cùm videmus aliquem mandere acida, aut atterere aliquid limacum stridore, dentes nobis obstupefcunt.

Vomitum acidæ pituitæ, aut humoris melancholici, quibusdam dentium acorem excitauit, id obseruauit in melancholicis & lienosis. Obstructio neruuli ad radicem dentis pertingentis parit stuporem dentibus, sed tunc obstructio solet esse diuturnior: & tamen est sine dolore in mandendo. Atque ita dentium stupor est duplex alius cum dolore inter mandendum, alius sine dolore. Rursus stupor dentium vnus

*Stupor à
destillatio
ne acidæ
pituitæ
præcedit
aliquan-
do dentis
corrupte-
lam.*

*Stupor dē-
tium du-
plex.*

est actio diminuta, alius actio deprauata. Illud obiter dicam, frigidissima, vt aquam niualet aut glaciale, non facere, aut raro stuporem: cum tamen acida minus frigida stuporem facile inferant. Hoc autem contingit propter aspredinem & inæqualitatem in superficie: aut quia sua frigida tenuitate altius in dentis substantiam penetrant, ac id quotidie obseruamus in acie & mucrone cultrorum post incisionem mali citrei & aliarum rerum, ad sectionem ineptarum.

Cura.

Cura stuporis dentium. Confert mandere, & continere diu in ore portulacam, butyrum, medullam panis albi aqua infusam, medullam panis recentis etiam adhuc à forno modicè calentis, caseum recentem, vitellum oui coctione induratum, colluere diu os lacte, ptyfana, oleo amygdalarum dulcium.

De lingue affectibus, vitiis, & symptomatis.

CAP. XXVI.

Motus linguæ læditur trifariam, vel aboletur omni modo, fit ἀλαλία, vel diminuitur, cum difficulter, & tardè mouetur, vel deprauatur, variis modis, vt mox dicam. Cum lingua expeditè mouetur & pronuntiatio fit recta, motus ille linguæ & oris, dicitur εὐλαλία, καὶ ὁρθοεπεία.

Deprauatio motus lingua.

Pronuntiationis & sermonis multa sunt vitia quæ à fluxione magna ex parte oriuntur.

Mogi-

Mogilalia, vitium commune est multis symptomatis. *Μογίλαλοι* sunt quidam à prima origine, quidam morbo. A natiuitate, quum lingue vinculum aut ligamentum durius, aut breuius à natura est productum. A morbo verò fit lingue *ἀγκύλωσις* à cicatrice duriori relictà ab affectu aliquo, vnde *ἀγκυλόγλωσσοι*.

Traulos, *μογίματος* est, cui lingua breuior, quàm vt possit anteriores dentes premere ad prolationem litteræ, r, & t, vnde *τραυλό*, *τραυλισμός*, quo vitio laborabat Demosthenes, qui *ῥητορικῶν* pro *ῥητορικῶν* pronuntiabat. Traulos autem circa vnā certā litteram hæsitat & offensat præsertim r. p.

Simili vitio laborat ferè *βλαβός*, Blesus, *βλαβερὸς* πῶ γλῶττι, qui litteram aliquam exprimere vix potest. Hoc vitium nonnullis inest à natura, vt Demostheni: qui artis suæ primam litteram sonare nequibat. Eodem vitio laborabat Metellus Pontifex. Alcibiades quoque pronuntiando certam litteram obscurabat, sed delitiis potiùs, quàm naturæ illius plerique tribuebant. In hoc sermonis vitium etiam Lutetianæ fœminæ quotidie incidunt, dum Masiam pro Maria, Masitum pro Marito sonant, vt blandius loqui videantur. In Proble-
Hæc lingue & oris vitia, Gasa apud Aristote-
lem vertit blæsitatem, balbutiem, hæsitatem, certam.
vel more Ciceronis hæsitantiam. Quæ tria et si Balbus li-
videantur oris & lingue mota depranato dif-
ferre, tamen Aristoteli omnia ab imbecillitate
lingue & instrumentorum sermonis eueniunt, prætermis-
sit.

quod illa ob debilitatem imaginationi & intelligentiæ loquentis obsequi subministrareque nequeant. At medici non soli imbecillitati, sed etiam linguæ & aliorum instrumentorum malæ conformationi, morbis ac vitiis, hæc symptomata adscribunt.

Inter Aristot. & Aphrodisæum non conueniunt de causa blafitatis.

*ισχυροφωβία
hesitantia
Ciceroni.*

Ισχυροφωβία vitium linguæ & sermonis, quo syllaba syllabæ copulari citò non potest. Cicero ισχυροφωβίαν, linguæ hæsitantiam vocat. Budæus ισχυροφωβίαν mauult legere, quòd ισχυροφάβοι sint, quibus vox supprimitur & sistatur inter loquendum, Galenus ισχυροφάβους legit quasi λεπτοφάβους etiam si hos ab illis distinguat, commentariis in Epidem.

A nonnullis hoc vitium affectatur, ut blandiores videantur in sermone.

*ἀγκύλωσις
lingua.*

Ψελλισμός, linguæ vitium à quo ψελλός, qui inter pronuntiandum litteram vel syllabam vnam elidit vel obscurat, ut cum pronuntiamus plurimui, audet pro plurimum audet, animui, agit pro animam agit. Sunt pleræque alia pronuntiationis deprauata symptomata, ut linguæ titubantia, & oris tremor, sermonis confusio, linguæ ἀγκύλωσις, parit μογιλαλίαν vitio vinculi breuioris.

Ισχυρότης, exilitas est & angustia oris in pronuntiando. Sunt enim qui semiclusis labiis, oreque ferè conniunkte loquuntur. Quod symptoma si à primo ortu vel à cicatrice in labiis contingat, difficilius curatur. Sin vitium sit accersitum & affectatum, ut in blandis & blandiloquis, arte & diligentia emendari tollique potest.

πλατυασμός

Πλατυασμός, cum ore patulo, & labiis diductis sermo

sermo profertur. Id vitij Germanis est familiarē, qui ab imo thorace, & pectore verba, velut ē specu euocant, buccis inflatis.

Βαττολογία, Βαττρισμός linguæ hæsitantia, offensatio. Iteratio earūdem syllabarum cum deformi linguæ hæsitantia. Id aliis contingit initio sermonis, aliis in fine, vt cum pronuntiare student. Cæsar, turpi & indecora offensatione, dicunt Cεεε Cεsar, & pro Tullio, tutullius, rursum, pro fama, famama. Quod vitium si est à mala conformatione instrumentorum sermonis, aut inueterata consuetudine pertinacius inoleuerit, vix emendatur. Hoc malum grauius efficitur ira, pudore, vehementi animi pathemate. Nonnulli loquendo sonant coruinum quiddam, alij crassum & pinguius, alij stridulum, senile: qualis est edentulorum & decrepitorum oratio. Sunt nonnulli, quibus sonus pronuntiationis per nasum erumpit potius, quàm per os. Id vitij sunt qui nasitatem vocent.

Peculiaris est sua cuique genti, patriæ & nationi sermonis & pronuntiationis deprauatio, vt Biturigibus viuiscis, viuo pro bibo.

Sed præcipuè triplici vitio afficitur in sanis hominibus lingua, vnde quidam trauli dicti, qui scilicet aliquam litteram pronuntiare perfecte nequeunt. Pselli qui prætermittunt litteram, vel syllabam. Ischnophoni, qui balbutiunt ita vt continua serie non necant syllabas vt diximus.

Pronuntiationis per nasum erumpens.

Sunt cuiusque gentis pronuntiationis vitium, & deprauatio.

pselli, & trauli.

vernaculum vitium.

gentis.

pselli, & trauli.

De causis μωιλαλίας, id est blæsitatis, balbutiæ, & lingue hesitantiæ, & cuiuslibet difficultas loquendi.

ARistoteles ait, vt supra monuimus, omnem balbutiem ac blæsitatem hæsitantiâque nasci ab imbecillitate facultatis animalis mouentis linguam, quæ non satis potest subministrare animo & intelligentiæ. At medicis multæ ac variæ sunt causæ μωιλαλίας, & deprauatæ locutionis, vt natio, patria, mala consuetudo, affectatio, morbus, mala conformatio. Hoc loco illud adiicere non neglexero, sermonis & pronuntiationis primum & præcipuum instrumentum esse linguam: cui dentes, labia, narium foramina, palatum, gurgulio, linguæ vinculum inserviunt. Proinde si lingua à prima generatione non satis fuerit absoluta, sed aut breuior, aut crassior, durior, latior in extremitate, hæc inepta ad sermonis & pronuntiationis functionem: huc pertinet etiam lingua crassa, & pinguis. Quæ verò læuigata, & tenuis, volubilis, agilisque fuerit, hæc expeditior & explanatior ad rectam pronuntiationem, suauius enim subtilius & liberalius loquitur, labiorum, vitiosa compositio, causa est μωιλαλίας, cum scilicet fuerint crassiora, duriora, nimis euerfa, vt in Labeonibus, & Mauris, tum enim non satis expeditè mouentur ad functiones illas duodecim obeundas: tardiùsque obsequuntur imaginationi & intelligentiæ.

Oris

Oris etiam scissura, & ingressus minor, pronuntiationi officit. Nam qui huiusmodi sunt ore, non possunt satis amplè labiorum rictum diducere ad quarundam vocum explanationem: laborantque sæpè eo vitio, quod *ισχνότης* supra appellauimus. Vitiū vel defectus dētium præsertim anteriorū & sectorū, causa est *μογιλαλία*: vnde edentuli, balbi fiunt, potius q̃ blæsi.

Vitio ligamenti & vinculi linguæ, vulgus filum vocat. Quibus enim adstrictius est, quàm lingua liberè dilatari, produci, forasque exeri possit, ij inter loquendum *μογιλάλοι*, & *ἀγκυλόγλωσσοι*, blæsi que aut balbi, aut hæsitantes fiūt. Porro hoc vinculo lingua innititur, firmaturque, & tanquam habenis ducitur, exeritur, reducit, circumagitur, idque faciliè & expedite, si symmetrum & moderatum fuerit. Hoc in recens natis infantibus obstetrices vngue vel summo digito rumpere solent, sed interim a-
*Cautè incidenda plectri lingua veti-
 nacula.*

Contrahuntur etiam vel vitia linguæ, oris & pronuntiationis, in pueris à nutrice blæsa, aut hæsitante, aut pædotribis præceptoribúsque vitia linguæ & oris laborantibus.

A mala institutione, cōuictu colloquiis cum blæsis, balbis, & hæsitantibus. A vitio gentis & nationis. Sux enim cuique nationi ferè & pronuntiationis deprauatio, vt labdacismus, metacismus, *πλατυσμός*, *ισχνότης*, quibusdam, na-

tionibus sunt vernacula sermonis vitia. Affectus animi, præsertim violenti, adferunt sæpè oris & linguæ titubantiam, deformemque *ισχυροφωμίαν*, imò etiam *ισχοφωμίαν*, hæsitantiam. Similiter pudor & verecundia quosdam vel doctissimos *ισχυροφώνας* reddit, quo animi parthemate plurimi dicturi obmutescunt, ut olim Isocrates. Idem efficit metus & timor, unde sæpè vox faucibus hæret, calore scilicet & spiritu intro reuocatis ob metum. Ira plerosque reddit balbutientes ac hæsitantes, quòd lingua inferuire nequeat animo turbato & concitato. Videas tamen nonnullos, qui excandescens, expeditius & articulatus loquantur, tales sunt frigidi & torpidi.

Melancholici *ἑνθεσις*, quæ *σιῶσις* & silens dicitur Hippocrati in qua ager non loquitur, & tamen loqui potest. Fit enim non vitio organorum vocis aut sermonis, sed potiùs à malitia animi. Nam in melancholica taciturnitate, non est meo iudicio, obstructio nervorum à succo crasso melancholico, sed vox & sermo velut ligantur, à maligna qualitate humoris melancholici. Huc pertinet etiam aphorismus ille, si lingua repentiè incontinens fiat, aut aliqua corporis pars stupore elanguit, tale est melancholicum. lib. 7. Aphor. 40. Vel si mens aliò se vertat ab incurfu succi pravi in cerebro: ita nec lingua nec partes corporis officium facient. Impotens ita redditur lingua à spasmo tentata, vel à resolutione facultatis animalis, articulare nequit vocem, balbutiem. Vel incontin-

inentem linguam nominant quæ infirma est ita, ut non possit articulatam edere vocem, aut immobilem & omnino resolutam sicut corporis partem stupidam, etiam resolutam dicit, harum autem passionum eam causam indicat esse, quæ quartani est circuitus: melancholicus enim humor crassus, lentus & malignus, haud aliter ac pituita sua crassitie, nervos, sensum & motum à cerebro deferens & obstruens impedit, ne bis sensifica & motrix ad linguæ aliarumque partium musculos peruenire queat.

Linguæ ariditas nimia, *μολιλαλία* sermonis-
que impedimentum & impotentiam adfert:
nam quotidie experimur in sanis, tum in ægris
linguam exuccatam, siccam, asperam, inæqua-
lem, scabram, squalidam, fuliginosam, scissam,
nigram, esse tardam, ineptam & parum ob-
sequiosam ad discendum, sermonisque expres-
sionem. Porro lingua talis efficitur à siti, & po-
tionis necessitate, à febre acuta, & causo, calo-
re, siccitate, & cum salivatrices glandulæ exic-
cantur, & humore exhauriuntur, longaque ora-
tione siccantur. A calore cum siccitate exaspe-
ratur, nigricat, fuligine obducitur, rimas, & scis-
suras contrahit. Contra lingua nimium hume-
cta, assiduæque defluxione pituitosa imbuta, fit
ἀκρατής incontinens, tremula, titubans, sermo-
nisque benè articulati impotens, ut apparet in
tremulentis, ebriis, & pueris. In talibus, & mor-
bis frigidis, lingua lævigatior, pallidula, liuida,
languidula, sero vel albida pituita obducta,
ἀχρὺς & decolor conspicitur,

*Hæc Sym-
ptomata
lingua ac-
cidunt à
calore &
siccitate.*

*Qualis
lingua in
affectibus
frigidis,
humidis.*

Curatio μωγιλίας difficilis, impedita depravataque locutionis.

CAufa balbutiei, blæsitatis & hæsitantiæ cognita, faciliè intelligitur, an malum immedicabile, an non. Nam vitia pronuntiationis, quæ contingunt à primo ortu & natura, præsertim insigniora, & in parte valdè necessaria ad sermonis articulationem expeditam, difficilius curantur, ut si lingua præcipuum pronuntiationis organum, longè sit brevior, aut *προγλώσσις*, extremâque parte durior, crassior, latiorque, vix remediis omnino cedit, sed tamen cura & diligentia leuabitur affectus.

Si à vinculo linguæ arctiori nec moderatè laxo accidat balbuties, & linguæ *ἀγύλωσις*, ligamentum incidendum est forcipibus per chirurgum peritum & expertum, animaduerfione tantum habita, ne venæ sub lingua vulnerentur. Nam si à vulnere aut ulcere per chirurgum, vel obstetricem, cicatrix durior, crassior, relictâ est sub lingua, sequitur ferè ancyloglosson, vitium loquelæ quod ancyloglossis appellatur: nam loqui non possunt quibus lingua inutili ligamento veluti filo constricta tenetur, quo forcipibus inciso incipiunt loqui. Sunt etiam muti quibus lingua est resoluta, aut quibus impediti sunt, ut obstructi, incisi, perfrigerati vocales nerui qui cum à quarta vertebra exoriantur illic applicanda erunt topica pro paralyfi. Loquuntur quidem balbi, sed depravatè, quemadmodum Trauli qui T, & R, non possunt

possunt pronuntiare, quod de Demosthene & Alcibiade ferunt historia. Vox etiam deprauatur raucedine siue destillatione in fauces: aër enim per materiam catarrhi veluti per aquam delatus raucum edit sonum: Instrumenta musica, vt fides, cytharæ, debent esse sicca, proinde fluxione humectatis vocalibus instrumentis vox raucescit. Notandum est, quia sermo ex auditu est quotquot nascuntur surdi, eosdem necessario esse mutos: at si fuerint surdi aliquo accidente, vt aure obstructa, nihil obstat quin loquantur: multi resoluta, aut inutili ligamento constricta lingua sunt muti, qui arte, quin etiam sponte aliquando senescunt: Nam Athis Cræsi filius cum videret ensẽ iam districtum ad interficiendum patrem, qui nunquam antea locutus fuerat, & pro muto habebatur, cepit exclamare, ô homo ne occidas Cræsum, unde tam repentina mutatio? an disrupto linguæ ligamento, aut percurata momento paralyfi, quia calor & spiritus magno animi impetu ad linguam alioquin ignauam & torpentem confluxerunt: Quosdam enim paralyticos qui per aliquot annos in lecto iacuerant, cum domus deflagraret, aut deposcerentur ad necem, audio eadem causa in pedes domo effugisse. Maximilianus Friderici tertij Imperatoris filius, cum pro muto haberetur, quia ante nonum annum non erat locutus, euasit tandem in virum eloquentissimum, vt hinc obiter intelligat medicus non esse desperandum, etiamsi quibusdam pueris tardè adueniat loquendi beneficium.

Vitia oris, & loquelæ quæ contrahuntur à nutrice, aut pædottibus, præceptoribusque balbis, vel à conuictu, colloquiis, consuetudine cum deprauatè loquentibus, vel à gente & natione, emendari possunt exercitatione.

Ad balbos, blasos, offensantes, linguæ, stantes.

Imò aduersus omne vitium linguæ, deprauatæque prolutionis vocum, & sermonis, conferret exerceri versibus & vocabulis confragosis, cuiusmodi sunt Artaxerxes ἰσχυροφώνια, crabrones, alexipharmacum, inexercitatus. Denique balbi & blæsi, relegentur ad exemplum Demosthenis, qui triplex vitium naturæ, diligentia expugnauit. Hic enim topis & lapillis sub linguam impositis, dictionem & pronuntiationem exercebat. Proponatur illis dictum illud memorabile, μελέτη πάντα δυνάται, &, Labor omnia vincit improbus.

Balbuties, ingenium, accipit, ardque, gua.

Parulotes

Balbuties vt plurimum accidit cerebri & linguæ nimia humiditate. Qua causa pueri & ebrij balbutiunt, eadem ratione, scripsit Hipp. balbos alui profluuium sæpè corripit. Quocirca Cephalicis desiccandum est cerebrum, quin etiam totum corpus, sumpto per aliquot dies hydrotico & sudorifico, & ad mollitiem linguæ conserua saluæ orè detenta imprimis commendatur. Traulis conueniunt illa eadem remedia, nam credibile est illos, &, malè pronuntiare propter mollitiem linguæ, ideo enim fit vt lingua prioribus dentibus malè innitatur humidiores linguæ muscoli non possunt linguam firmiter stabilire, quod tamen necessarium est ad harum litterarum pronuntiationem.

BALBUTIA ET HÆSITANTIA. 135
nem. Admoueatur causticum medicamentum
inter primam & vertebam nuçę, decisa schar
ra teneat vlcus longo tempore apertum. Insti-
tuendę sunt etiam reuulsiones, purgationes &
deriuationes generales & vniuersales.

Μογιλᾶλοι, à metu & timore, calor & spiri-
tus in cor & interiora feruntur. Quamobrem,
priusquam dicere incipiant, valebit crebro
mouere, versare, fricareque labia, vt ad os &
instrumenta vocis & sermonis, calor & spiritus
reuocentur, & ita expeditius loquatur. Sunt in-
ter balbos & blæfos, qui locuturi, tardè & egrè
in sermonem prorumpunt: vbi verò loqui cœ-
perunt, liberè, sine obstaculo, & festinanter pro-
nuntiant, calore scilicet & spiritu ad linguam,
& partes orationi seruientes reuocato.

Si à siccitate & ariditate locutio & pronun-
ciatio impediatur ac deprauetur continendę
sunt in ore, quę humectant, vt prunum, cera-
sum conditum, frustum pomi crudi subacidi,
aut mali citrei, aut quidpiam quod saliuam ad
os euocet, osque saliuosum efficiat.

Si labia crassiora, duriora, & oris rictus an-
gustior pronunciationi officiat, labia sæpè
mouenda, versanda, intro retrahenda: in ore a-
liquid continendum, quod crassitiem attenuet,
leuiter tergeat, incidat, vt garyophillum, fru-
stum corticis citri, mali medici, cinnamomi,
piperis.

Si lingua & os sint humidiora, & assidua de-
fluxione pronunciationem impedian, robo-
randa & siccanda remediis mox dicendis in

ptyalismō.

*Frequens
spuitio.*

Immodica saluatio aut contingit à perenni & tenui destillatione, aut à ventriculi cruditate. Nam malè coquente ventriculo multa pituita colligitur qui ascendit in os per tunicam communem ori & ventriculo. Quinatura & temperamento sunt melancholici, solent esse sputatores: Verùm maximè omnium hypochondriaci, fortassis quod lien eructet humorem acidum in ventriculum à quo refrigerat. Itaque vt huic symptomati succurras considerabis diligenter vnde procedat, si à cerebro, ventriculo, aut à liene vt unicuique causæ suum accommodes remedium, cerebrum exsiccandum, sistendus catarrhus, ventriculus roborandus & iuuanda coctio remedijs proprijs: Lieni verò prospiciendum remedijs idoneis & appropriatis.

De Ptyalismō. & assidua, seu indecora expuitione nimiaque saluatione, causis & cura.

CAP. XXVII.

Saliua, Græcis σάλος, καὶ σαλὸν, καὶ σάλις, vnde σαλίζω saliuam deglutio, σαλόχος homo qui sæpè spuit, & ἄδλω, vel ἄδινῶς, σαλόχοι glandulæ saluatrices ad radicem linguæ politæ. Salua naturalis, & humor, qui ex natura instituta à tonsillis & glandulis σάλοχοις assiduè producit & emergit: vt eius moderata quantitate & qualitate, lingua, fauces, larynx, & vniuersa.

sa oris amplitudo, humedetur, eiusque perfusione ciborum contractio, mollitio, commistio, confectio, & seu prima quædam in ore concoctio, aut verius rudimentum quoddam & inchoatio concoctionis ventriculi, adornetur præpareturque. Iuvat etiam plurimum ad sermonis articulos, & pronuntiationis explanationem, expeditamque dicendi facultatem. Sunt, qui existiment hanc salivam, aut salivæ materiam, asseruari in ore, partim ex vaporibus sursum à visceribus missis, partim à seroso & pituitoso excremento sensim à ventriculis cerebri in os defluente, vel etiam vi propria & peculiari glandularum linguæ adiacentium. Nam hæ velut spongiæ quædam multam humiditatem undique ebibunt & colligunt: quam postea linguæ & partibus oris impertiuntur, ne celeriter exacercent, unde febre ardenti urgente, vasa parte aquea & serosa deplentur, & *σπυγχοί* salivatricēsque glandulæ exiccantur, orisque partes omnes in humoris inopiam incurrunt.

Illud hoc loco notandum *πτύαλον* ἢ *πτύελον*, *σπύελον*, id est sputum, genus esse ad omnia quæ per os *σπύαλον*, eiciuntur, vomitu excepto, id est, ad expuitionem simplicem quæ ex ore sine tussi, sine conatu & sono fit, & ad screationem, vel screatum, *πτύμα*, *communi nomine* qui fit cum tussi & sono, à faucibus, & ad expectorationem, quæ est ab arteriæ bronchiis, thorace & pulmone, cum magna vi & sonora exufflatione, eiectio. *cum spūg Hippocr. dicuntur.*

Expuitiones, quæ frequentiores, & sine tussi,

ὑποπτύσματ' & πτυελισμὸς Hippocrates vocare solet, cum scilicet ab humidior cerebri, vel laxiore ventriculo, liquidior tenuisque pituita in os redundat, unde multa salivatio. Quod contingere solet bibulis & pitissatoribus & qui pomis, fructibus crudis, victuque humidior utuntur, & aquæ potioribus. Item iis, quibus ventriculi tunica interior humidior est natura, vel ab errore victus, aut cerebrum natura vel excrementis plus satis humidum. Talibus & perpetuò salivofum est, unde πτυελίζειν καὶ πτυαλίζειν, ferè idem quod σπάλίζειν, πολλὰ καὶ πτύειν, spuerè frequenter, os sputo & saliva assidue humectum habere, sed sine tussi, sine excreatione. Porro expuimus, salivamque ab ore reiicimus, linguæ extremitate exerta iaculante salivam extra os: vel summis labiis contractis, pressisque expellentibus, adiuuante tamen linguæ mucromata extremitate. Buccæ, labia & musculi linguæ, præsertim nonus concurrunt ad expuitionem simplicem sine screatione.

At screatus, screation, & excreation, illa est, quæ fit cum tussi, & conatu perstrepenste, dum nititur expurgare viscidam pituitam, quæ pertinacius hæret faucibus, paristhmiis, partibus oris & gutturis, huiusmodi sputi screationem strepente Arabes Medici rascationem, Græci ῥέμψιν, ὑποῤῥέμψιν, καὶ ἀναῤῥέμψιν vocant. Porro crassam illam & viscidam pituitam trahimus nonnunquam à ventriculis & meatibus cerebri declivibus, qui per infundibulum & glandulam ducunt excrementa, ad narium ampli-

tudi-

tudinem, & superiora palati, & fauces: attrahiturque lenta illa & viscida pituita inhærens faucibus & meatui, qui fertur à columella supra palatum ad nares, ope plurimum musculorum, qui sunt in regione faacium, vt communium laryngi membranæ musculosæ vestientis partes oris, præsertim eius quæ attollit columellam: educimusque tractim, frequenti conatu perstrepero. Et sanè plerosque videas qui mane ieiuni quotidie expurgant ventriculos cerebri & meatus omnes, qui feruntur ad palatum & fauces longa ἀναχρέμψι secretionēque. Expectoratio,eductio materiæ, à locis thoracis profundioribus etiam cum tussi, conatu & secretionē, nec solùm cum expiratione, sed etiam exufflatione & efflatione violenta & sonora per musculos intercostales, ὅστι κατὰ ῥοὴς ἀσπέρου γγῶ τραχείας ἀρτηρίας, καὶ πνεύμονος. Nam ab aspera arteria, pulmonum cauernulis, & substantia, nihil sine tussi & secretionē seduci, extundique potest. Morborum autem thoracis & pulmonis coctionem, cruditatem, proprietatēque πτύελα, & sputa quæ expectorantur, ostendunt.

*Expecto-
ratio.*

Causæ ptyalismī.

CAUSÆ ptyalismī, & nimie sputationis, sunt multæ; nam plerumque huius salivæ excrementitiæ & immodicæ causa referenda est ad glandularum salivatricum facultatem retentricem imbecilliozem, vel ad expultricis

irritationem ab humore salivali, acriori, falso, aut quantitate aut qualitate molesto. Interim defluit humor excrementitius à cerebro, cum alimentum proprium non benè coquit, alterat, commutat in secundas humiditates, unde copia crudioris & serosæ pituitæ in os defluentis. Sæpè ptyalismus originem ducit ab ore ventriculi, cum imbecillum & languidum est nimioque humore excrementitio exudat & madet, fluctuatque. Nam interior ventriculi tunica, gulæ, faucibus, & omnibus oris partibus inducitur, estque continua. Illa igitur humoris excrementitij copia, pressa, vellicata, molestata, sese contrahit: & quod tenue, serosius, liquidiùsque est, in os exprimitur. Qui motus tametsi sursum præter naturam fiat, tantum vomitionis appellatione non potest censeri: quod non fiat manifesto conatu ventriculi. Imò sensim & sine conatu ventriculus rei noxiæ iniuria vellicatus ac laceffitus sursum per os reiecta.

Melancholici sputum frequens & copiosum reieciunt. Coctiones enim illis malæ obeuntur ac perficiuntur, unde excrementorum prouentus: & hinc ptyalismus. Qui victu humidiori & copiosiori utuntur, & bibuli, pitissatores, hydropotæ laborant ptyalismo. A vitiosa consuetudine fit nonnunquam ptyalismus. Sunt enim quidam assidue & indecore sputantes, qui etiam sine salivæ, aut sputi, aut paucissimi educatione πτυαλίζεσι, ob depravatam consuetudinem. Si partes oris, ut gingivæ, tonsillæ, colu-

columella doleant, vlcerentur, fluxiones in os attrahunt, & promptius recipiunt, vnde ptyalismus. Si columella laxior in fauces propendeat, aut vlceretur, concitat ptyalismum. Si corpus illinatur vnguento recipiente hydrargyrum, sua tenuitate & euaporatione fluxiones in os concitabit, vnde aphthæ, & saliuatio. Ptyalismus etiam præcedere solet ac prænuntiare vomitionem, nam aquosior redundansque pituita per os sensim emergit & reicitur iis, qui vomituriunt, ob linguæ, & partium oris cum ventriculo consensum, per membranam communem. Eadem ratione iis, qui sumpserunt medicamentum, ptyalismus & saliuatio erumpere solet: & saliuæ copiosior in os exurgit, præsertim cum os ventriculi humore excrementitio, & aquoso scatet, & medicamentum sua natura nauscabundum fuerit, quale est agaricum, syrupus selecti rosarum solutiuus, radix asari. In ptyalismo, multa interim pituita tenuis & aquosa per os reicitur: vt in bibacibus, pitissatoribus, & in iis, qui fuerunt delibuti vnguento argenti viui. Interim nihil ferè reiectatur aut educitur in ptyalismo, sed sputatio fit frequens, tamen sine sputi aut paucissimi educatione. Quod symptoma si ægris contingat, & morbo graui laborantibus, mentem iudiciumque lædi & affici significatur, vt fit sæpè in mania & phrenitide: si verò sanis, id ferè est à mala consuetudine à teneris inducta, vt supra monuimus.

Curatio ptyalismi.

A Varietate causarum ptyalismi, sumenda sunt eius differentiae & curationis discrimina. Quibus ignoratis non est facile assequi rationem sistendi, aut supprimendi ptyalismi.

A cerebro. Nam si à cerebri frigida humida intemperie fiat ptyalismus, à corporis vniuersali purgatione, caput siccandum, calfaciendum topicis remediis, & ratione victus, quæ omnia abundè sunt à nobis supra descripta. Illuc recurrendum. Si à ventriculo humidiori, ac imbecillo frigidiori: vtendum victu calfaciente siccante. Vitanda iuscula, acetaria, fructus præsertim crudi, difficilia coctu, legumina. Bibendum parcius, sed meracius. Roboranda facultas concoctrix & retentrix, diospolitico Gal. ex 4. sanit. tuend. Et electuario aromat. rosat. in clausula cœnæ aut prandij. Item elect. diatrion piperis. Imò piper solum integrum, vel modicè contractum, sumi potest ante & post cibum. Hoc enim flatus dissoluit, & coctionem iuuat. Utatur per interualla pilulis de hyera, & de aromatibus.

Pulvis digestiuis.

℞. Anisi conditi ℥. ss. pul. aromatici rosati ℥. ss. cinnam. galangæ ana ℥. ss. corticis citri sicci ℥. ij. piperis ℥. j. sacchari albi ℥. iij. fiat pulvis, qui sumatur è cochleari antè & post cibum. Humidiorem ventriculum indicat saliuatio frequens, quem resiccabis inedia, nec tantum potus, sed etiam potulentorum paucitate: non cœnent, vtantur biscocto, assis non elixis, hyadroticum

droticum & laconicum benefaciunt, vt & sequens opiata.

℞. Conseruæ bethonicae & acori an. $\mathfrak{z}$ j. cor- *Opiata.*
nu cerui vsti, coralli vtriusque an. $\mathfrak{z}$ j. cum syr-
rupo de mentha fiat opiata, capiat manè in e-
xitu lecti ad quantitatem castaneæ: vulgus so-
let vti puluere ducis cum vino, vel panem to-
stum intinctum vino conspergit isto puluere
(pulis ducis fieri solet ex sacchari $\mathfrak{lb}$ j. & cin- *Pul. ducis.*
namomi $\mathfrak{z}$ j.) vel nux moschata teratur, coqua-
tur cum melle & aqua vite, vsque ad cōsumpt.
aquæ, sumatur manè ex cochleari, vel

℞. Conf. acori, cortic. citri cond. myrab. em- *Opiata.*
blicor. cond. an. $\mathfrak{z}$.ss. pul. aromatic. ros. $\mathfrak{z}$ ij. nu-
cis moschat. condit. theriac. vel mithrid. an. $\mathfrak{z}$ j.
cum syr. conseruationis citri fiat opiata. Ante *Arom. ro-*
partum capiat tabellam vnā aromatici rosa- *sat.*
ti, aut hoc puluere coctionem adiuuante: malo
enim sumi ante pastum quæ iuuant concoctio-
nem, quàm à pastu, quia calida, ante perfectam
coctionem alimentum distribuunt.

℞. Garyophyllor. nucis moschat. cinnam. an. *Pula. di-*
 $\mathfrak{z}$ ij. pul. aromat. ros. $\mathfrak{z}$ iiij. cum quadruplo sac. *gest.*
charo fiat puluis, de quo capiat quotidie ante
pastum cochlear vnum superbibendo parum
vini, vt præparetur ventriculus ad coctionem
proximam. Ad extremum Hippocratis & Pau-
li consilio admouebis tria cauteria, vnum ad *Cauteria.*
Xiphoidem, duo paulò inferiùs, forma triangu-
la, non sint profunda, sed cutem solam perfo-
rent. Quidam sunt contenti vno magno ad ori-
ficiū ventriculi appposito, quod iubent diu

teneri apertum, vt humor noxius hac expurgetur.

Pilula.

℞. Aloës elect. non lotæ ʒ vj. mastich. ʒ j. rhabbari ʒ. ʒ. salis gemmæ ʒ. ij. rosar. rubr. ʒ. vj. Omnia ex arte parata misceantur cum syr. de absynthio, fiat massa, è cuius drachma formetur pilulæ sex: capiat duas bis aut ter in hebdomade paulò ante cœnam.

Roborantia.

Alterantia & corroborantia remediorum hæc sunt exempla.

Pilula.

℞. Rhabarb. elect. in succo menthæ diligenter nutriti ʒ. ʒ. ammoniaci & benjoini vino odoro dissolutor. an. ʒ. j. mastich. & garyophyllor. ana ʒ. ʒ. santali citrini ʒ. j. pulu. absynthij pontici ʒ. ij. salis fraxini ʒ. j. malaxentur omnia cum syr. de cichorio, & fiat massa pilularum, de cuius ʒ. j. formetur pilule vj. capiat iij. per horam ante cœnam bis in hebdomade.

Tabella.

℞. Specierum diarrhodon. abbatis & rosatæ nouellæ ana ʒ. ij. rasuræ cornu cerui, & eboris an. ʒ. ij. margarit. electar. succini albi & flauī an. ʒ. j. granorum berberis ʒ. ʒ. sacchari aqua cardui benedicti, vel buglossi dissol. q. s. fiant tabellæ ponderis ʒ. j. sumat vnam bis in septimana horis duabus ante prandium, idque iis diebus, quibus abstinebit à pilulis.

Opiata.

℞. Conseruæ florum borrag. & rad. buglossi ana ʒ. j. carnis cydonior. cort. citri, mali citrij saccharo conditor. & myrabolanor. emblicorum similiter conditor. an. ʒ. vj. pul. coralli rubri, rasur. ebor. margarit. splend. & fragmentor. lapid. pretiosor. an. ʒ. j. ambre griseæ electæ ʒ. iij.

iiij. cum syrup. conseruat. corticis citri fiat opiata, de qua sumat ad quant. castaneæ, superhausto vini generosi momento, idque tabellarum loco.

℞. Cortic. citri sicci, fantali citrini, & calami *Sacculus*
aromatici an. ℥. ss. semin. coriandri præp. lada- *pro stomacho.*
ni, styrac. mastich. & schœnanth. ana ℥ ij. nucis
moschat. macis, garyophyllor. ana ℥ j. trochif-
cor. galliæ vel aliptæ moschatæ ʒ. iiij. pulu. cy-
prii Monspelliens. ℥. vj. aut ℥. ss. fiat puluis cras-
sior, excipiatuꝛ pauco cortone & serico ru-
bro, figatúꝛque sacculus quadratus diu noctú-
que gestandus super regionem ventriculi, su-
spensus de collo cum filo carmesino. Opiata
ventriculū roborans.

℞. Radic. entulæ campanæ conditæ pul. elect. *Opiata.*
diambr. & aromat. rosati an. ℥. ss. conf. flor. bug.
& rosar. antiquæ ana ℥ ij. garyophyllor. nucis
moschat. zinzib. cinnamomi an. ℥. iiij. moschat.
an. ℥. ij. moschi ʒ. xij. ambre griseæ ʒ. vj. aquæ
cinnamomi ℥. j. cum syrupo de mentha fiat o-
piata, de qua sumat ad mollem nucis auellan.
mane horis quatuor ante pastum, superhausto
si libuerit vini absynthitis momento.

℞. Panis albi anisati & biscoct. lb. j. pul. cin- *Puluis di-*
namomi ℥. ss. seminis anisi ℥. j. ss. coriandri præ- *gestivus.*
par. ℥. j. sacchari rosati ℥. vij. fiat pul. de quo ca-
piat cochlear j. post quemlibet pastum nihil
bibendo aut comedendo postea. Pro topico ad-
moueatuꝛ sequens emplastrum

℞. Emplastri de mastich. ℥. j. cerati stoma-
chici ℥. ss. pul. menthæ, aromat. ros. an. ℥. j. cum

146 DE IMMOD. ET INDEC. SALIV.
oleo de absynth. fiat emplastrum, ex quo scu-
tum pro stomacho.

*Vnguen-
tum pro
stomacho.*

℞. Olei nuc. mosch. ℥. j. olei menthæ, & ma-
stich. an. ℥. ss. pul. spic. ʒ. j. moschi ḡ. xv. ambræ
griseæ ʒ. ss. ligni aloës ḡ. xx. garyophyllor. ʒ. j.
cerati stomach. Gal. ℥. j. ceræ ʒ. ss. fiat vngu. quo
calido vngatur regio ventriculi. Vide accuratè
ea quæ authores scripserunt peptica, stomachi-
ca, coctionem iuuantia, robur ventriculi fir-
mantia. Si ptyalismus fiat ab vix laxatione, ea
in locum & statum reducta, ptyalismi erit me-
dela. Supra tradidimus rationem columellæ
repellendæ. Si ab vlcere, aut aphthis oriatur
ptyalismus, repete remedia supra dicta in aph-
this. Similiter si ab vlcere partium oris, & ab
illitu vnguenti Neapolitani, illinc quoque re-
media petenda. Si à victu frigidiori, humidio-
ri, vt à nimio potu in bibulis & pitissatoribus,
fructuum nimio vsu, victu contrario vten-
dum. Nam contrariorum contraria sunt reme-
dia. Præscribetur diæta ex guayaco, vel chyna.
Utatur secundo decocto expresso & colato
pro potu ordinario. Obseruat hæc victus ra-
tionem per xv. aut xx. dies. Quo tempore vtatur
omnibus assis potius quam elixis, pane bisco-
cto anisato & benè fermentato, passulis, amy-
gdalis torrefactis, & cæna sit semper frugalior
prandio.

De de-

*De destillatione in laryngem & asperam arteriam,
& de vitiis vocis.*

CAP. XXVIII.

Destillatio fit sæpè in laryngis musculos a-
perientes vel claudentes lingulam : vnde
anginarum variæ species, & respiratio diffici-
lis, vocis læsiones. Sæpiissimè verò fit fluxio in
membranam internam ipsius laryngis, hinc
membranæ erosio, abrasio, vlcus, tussis, respira-
tio difficilis, & vocis læsiones variæ. Ac de an-
ginæ curatione, dictum suprâ, cùm agerem de
ratione curandi inflammationem partium o-
ris & faucium. Nunc constitui agere de destil-
latione in membranam internam laryngis, &
de causis raucitatis, aliorumque læsæ vocis sym-
ptomatum : prius tamen quædam commemo-
rabo de voce. Vox *φωνή*, est sonus naturæ ani-
matæ, id est animalium tantum, nec tamen o-
mnium. Nam tiliarum & fistularum sonus
vox non est, nisi *καὶ χροὺς ἰσθός* & quadam simili
tudine. Et apes edunt murmur non vocem. Ci-
cada suum quendam sonum, non vocem : ser-
pentes longum sibilum, & auiculæ suos tinnu-
los & modulos, non voces sonant. Sunt tamen
aves quædam dociles & vocales quæ longa
audiendi consuetudine edoctæ, voces homi-
num sonare æmulentur. Vel vox, est aër inspi-
ratus & mox à pulmonibus expiratus efflatûs.
que, & ad laryngem ac palatum destinatò alli-
fus ac percussus, vnde tussis, sibilus, sternuta-

*De vitio
vocis.*

*Vox est no-
bilissima
functio vo-
luntaria
ex motu
cogitatio-
nis & de-
liberatio-
nis proce-
dens.*

*In voce
spiritum
aduoca-
mus & pro-
mum an-*

*habetu re-
ciproco.*

tatio & id genus soni, quanquam iisdem fiant partibus, quibus vox, tamen à vocis definitione abiunguntur: quod in his aër emissus à pulmone non allidatur laryngi destinato & certo consilio.

Vocum differentia vnde sumantur.

*Vocis dis-
crimina.*

VOCUM discrimina sumuntur à laryngis & asperæ arteriæ temperamento. Nam si moderatum temperatūque fuerit, vox fit suavis, dulcis, amœna, blanda, placida, auditu gratissima, & iucundissima.

A temperamento paulò sicciori, vox fit canora, clara, resonans, clarifona etiam dicitur Claudiano, nam instrumenta musica, vt fides, cytharæ, debent esse sicca, proinde fluxione humectatis vocalibus instrumentis vox raucescit. A temperamento multò sicciori, vox fit tinniens, tinnula, stridula, clangosa, qualis gruum.

*Rauca, fit
à d. flu-
xione fus-
ca & obs-
cura, à
tempera-
mento.*

A temperamento humidiori à natura vox fit fusca, infuscata, obscura, confusa. Quod si larynx, aut arteriæ membrana sit humidior à de-

*Calor di-
latat.*

*Frigus ar-
ctat.*

fluxu excrementorum, vox fit non solum obscura, sed etiam rauca, raucescens & *ῥαχιδίνος*. A temperamento calidiori, fit larynx & arteriæ aspera, ampla. Vnde vox grauis. A temperamento frigidiori, fit larynx & arteria

angustior: vnde vox acuta
& exilis.

Vocum

*Vocum differentia ab arteria amplitudine
& angustia.*

AMpla & lata arteria, vocem facit grauem. ^{Barytonia.}
Tamen ex sententia Aristotelis tria requi- ^{Ad vocē}
runtur ad vocem natura grauem, asperæ arte- ^{grauem}
riæ amplitudo, aëris emissæ copia, dilatationis ^{tria re-}
aeris tarditas. Copia enim facit, ne citò exeat. ^{quiri.}
Sciendum tamen vocem grauem, aliam esse à ^{Vox gra-}
naturali arteriæ amplitudine, aliam à volunta- ^{is fit bi-}
ria laryngis & lingulæ dilatatione. Nam pro ^{fariam.}
nostro arbitratu, latius aperimus & diducimus
laryngis cartilagines, & vocem modò grauem,
modò acutam efficimus.

Vox acuta fit ab arteria angusta & arcta. Ari- ^{ὀξύφωνία}
stoteli tamen requiruntur tria ad ^{tria re-}
teriæ asperæ angustia, aëris emissæ paucitas, & ^{quiri.}
dilatationis aëris per arteriam velocitas. Vnde
pueri, mulieres, spadones, eunuchi, vocem acu-
tam edunt ob arteriæ angustiam. Senes etiam,
& ægri acutum sonant, quia parum aëris mo-
uent ob imbecillitatem: & quia paucus aër e-
mittitur, acutè sonat. Hæc est ratiocinatio Ari- ^{In proble-}
stotelis de natura vocis grauis & acutæ. Vnde ^{mat.}
quo quis infirmior, inualidior, frigidior, magis
acutum sonat, quia parum aëris mouet. Valdè
exercitati etiam acutum sonant, sed alia ratio-
ne, quia efflant vehementius, vnde aër à pul-
mone velocius expiratur. Quod autem velox
in dilatatione & motu per arteriam, acutum in
voce.

*Vocum discrimina ab aeris emissi vehementia,
& remissione.*

μυαλιφονία **S**I à pulmonibus aër per arteriam & laryngem validè & copiosè expiratur: vox fiet magna, grandis, valida, vehemens, ampla, plenior, sonantior, stentorea, robusta. Sed *Quaestio.* quæritur, an vox magna & valida, possit esse grauis. *Solutio.* Videtur non posse: quia in magna aër velociter mouetur, nam validè impellitur: sic nunquam grauis, utpote in qua aër tardè effertur. Nec etiam potest esse acuta, quia in magna, aër magna copia ἀδρόως impellitur, in acuta verò paucus aër expiratur quia via est angusta. Sic magna nec grauis erit, nec acuta. Magna itaque & grauis differunt, quia hæc sine magno, illa cum valido aëris fit impulsu. Conueniunt verò aëris impulsu copia.

Vox parua, remissa, cum per arteriam aëris paucus, remissè exiliter emittitur. Vox parua & acuta conueniunt aëris emissu exiguitate, sed in hoc differunt, quod in acuta aër validè potest expirari, in parua semper remissè.

Ad vocem paruam referuntur vox exilis, infirma, exigua, refracta, pusilla, cassa, tacita, compressa, summissa, defecta, demissa, inflexa, intercisa.

Vocum

Vocum differentia, à conformatione tunica succingentis laryngem & cartilagine arteria.

SI membrana interna succingens & subli-
nens laryngis cartilagines fuerit levis, hu-
moréque subpingui moderatè oblita, & tan-
quam superficie polita, æquabilis & leuigata,
vox erit dulcis, lenis, liquida, limpida, blanda,
suavis, pura, iucunda. Nam aër & spiritus sine
impedimento ad laryngem vsque, vbi vox col-
lisa formatur, æquabiliter permeat. Sin tunica
hæc fuerit inæqualis, aspera, salebrofa, natura
vel accidenti, vt rheumatismo, excrementis, pi-
tuita crassa, puræ: vox erit inæqualis, exaspera-
ta, interrupta, intercisa. Nam quum aër efflatus
à pulmone, in arteriæ partes inæquales impin-
git, sonum facit exasperatum, dissonum, stridu-
lum: vt fit in sono, qui à lima inæquali, & ferro
eliditur, huiusmodi sonus & vox emittitur à gal-
linaceis pubescentibus.

Ex hac tunica æqualitate & inæqualitate, a-
lia etiam vocum differentia sequitur, nempe,
vocū alia est mollis, & flexibilis, alia durior &
rigida, absona, quippe ex arteria molli, & leui-
gata, vox existit ductilis, fluida, liquida, & ad o-
mnes motus flexibilis, quod enim molle est &
lentum, varium fieri potest, modò paruum, mo-
dò magnum: nunc graue, nunc acutum. Con-
tra, arteria durior & tanquam rigida, non faci-
lè cedit ac flectitur, nec ad vocum varietate
est obsequiosa.

Haftenus generalis & summas vocum differentias recensuimus, at si propius indiuiduorum & singulorum ἰδιόσυγκρασίας, velis, totidem ferè voces dissimiles inuenias, quot in rerum natura sunt mortales. Nam sua cuique vox, sicut facies. Porro vox homini data est propter sermonem & pronuntiationem ad mentis conceptus exprimendos: & vt vnusquisque cantu & modulatione seipsum solaretur, laborumque onus facilius transmitteret. Nec ad delicias tantum, & aurium pruritus, vox est homini data, sed etiam ad animæ pathemata sedanda, harmoniâque iuuandam. Admirandum autem illud naturæ καὶ τῆς δημιουργοῦ, in laryngis & lingulae compositiones, artificium, ars hominum est imitata. Similes enim sonos, graues, moderatos, & acutos in musicis instrumentis ars reperit. Et quod naturæ sunt pulmones, id arti sunt folles. Quod naturæ & homini sunt larynx glottis, & lingula, id arti sunt lingulae tiliarum & fistularum, quas ori admoquimus. Hinc musicae inuentio, & eius studium: quod plurimo in honore olim est habitum. Illud etiam, tanquam parergon, addam Musicam exerceri aut voce assa, id est ore humano prolata, sine instrumento musico, aut neruorum chordarumque tactu contemperato. Et ea quæ neruis intenduntur, κρουόμενα, ἐν χορδαῖς, ἐν τὰς, πρόσωδα dicuntur, aut à spiritu & flatu soni suaues & harmoniæ parantur, vt in tibiis, & fistulis. Et huiusmodi instrumenta πνευματικά, καὶ ἑμπνεύσα appellantur, vel aquæ ratione, modulatio, & soni

Varro a-
pud No-
nium.

& soni amœni audiuntur, vnde ὁδραυλικά organa quibus Nero mirificè delectabatur. Musicam ignorare ac nescire olim turpissimum erat, hanc enim non modò adolescentes & iuvenes, sed & pueri discebant, vt labores assiduos vitæque duritiem, & asperitatem, morèque austeriores hac, quasi condimento & dulcedine lenirent & temperarent.

Vocis læsæ differentia & prognostica.

PRIUSQUÀM rectè voci læsæ remedia statuantur, multa sunt considerata: primum, quis locus & sedes affecta mali occasionem attulit, antequam remediis sit locus vllus, videndum etiam, an vox sit abolita, & omnino adempta, imbecillior & diminuta, deprauata, vt rauca βραγχώδης φωνή. Si vox est omnino abolita, & abscisa, symptoma dicitur ἀφωνία, Latine mutitas & vocis priuatio, vnde ἄφωνος mutus, qui vocem edere non potest. Verum Hippocrates ἀφώνες sæpè nominat eos, qui iacent sine sensu & motu, quales sunt apoplectici, cataleptici, suffocatae ab utero, vult enim ex vocis graui noxa κατ' ἐξοχὴν reliquarum actionum, quæ fiunt κατὰ προαίρεσιν, læsionem significare. Et sanè experimentis videmus, in graui morbo, vt qui vocem omnino amiserint, sensu & motu etiam destituantur, vt plerique moribundi, & qui ob causam ab alto, aut ictum validum, attoliti fiunt ἀναίθετοι. Itaque ἀφωνία variè contingit ancipitiq; & vago nomine vsurpatur. Ali-

quando enim voce abolita, sunt, qui mouent corpus, sentiunt, & signis quibusdam sensa animi declarant. Aliquando verò cum voce perit sensus & motus. Hoc posterius symptoma accidit læsi animali principio cerebroque. Illud verò accidit peculiari vitio partium vocalium, vt neruorum recurrentium, vel musculorum laryngis. Est quando voce integra, homo fit ἀφωδός. Perit sermo & loquela. Quod indicium est resolutionis vel grauis cuiusdam affectus instrumentorum, quibus articulata vox & sermo exprimuntur. Vnde illud obiter dicam ἀφωδία differre ἀπὸ τῆς ἀναυδίας, vocemque differre à sermone & loquela. Nam φωνή, materia est τῆς αὐδῆς, vt vox sermonis, vt exufflatio, vocis: exspiratio, efflationis. Prioribus autem abolitis aut yitiatis, necessariò posteriora læduntur, non contra. Voce enim deincta, sermo perit, præsertim sermo sono perceptibilis, non contra.

Si ἀφωδία fiat, cerebro valdè oppresso, refrigerato, ventriculis affatim obstructis, vt in apoplexia, catalepsi, comitiali morbo, malum aliquando desperatum, aut ægrè medicabile, pro causæ magnitudine.

Si à neruis recurrentibus præcisis, malum ferè immedicabile, aut si altera tantùm parte sint affecti, homo semiuocalis redditur. Si à facultate animali, & spiritu interceptis, & non transmissis ad laryngem curatur aliquando affectus, si causa leuior fuerit. Si ab angina & laryngis tumore, fiat aphonia, inflammatione & tumore cu-

re curatis, vox redibit. Si tunica asperæ arteriæ affecta, erosione, ulcere, crassa pituita, curari aliquando potest, ut post audies. Si ab *ἐκστασι* & taciturnitate melancholica, fiat aphonia, curata melancholia loquetur.

De voce diminuta, infirma, tremula.

VOx diminuitur & debilitatur ab iisdem causis, à quibus fit aphonia, sed mitioribus, & leuioribus, ut quum facultas animalis *φωητικὴ* mittitur quidem, sed ægrè & diminutè mittitur à cerebro, vox fit minuta, infirmior, tremula, fatiscens: Cum musculi laryngis ægrè *Pituita sit lenta & viscida in faucibus & larynge, mora longa & loci caliditate.* mouentur ob tumorem, aut pituitam inherentem laryngi, aut vlcus: aut cum humore lento, crasso, multo impediti sunt, aut nimia siccitate exucci, vix flecti mouerique possunt, tunc vox læditur variè. Et modò minuitur, modò deprauatur, nunc aboletur, pro ratione & magnitudine causæ, fitque symptoma modò medicabile, nunc desperatæ curationis.

Thorace vulnerato vsque ad musculos intercostales, vulnere præsertim insigni, & penetrante ad spatium thoracis, aut altera eius parte resoluta, homo fit semispirans, aut semiuocalis.

Thoracis vulnus.

Alter neruorum recurrentium si præcidatur, aut si in extractione strumarum euellatur, homo fit *ἡμιφωνός*, semiuocalis. In febribus acutis & causo, siccitas & calor vrens in larynge & arteria, causæ sunt contractionis, & angustiae in

Si nerui præcisi.

A virium infirmis re & instrumentis duritie. larynge à siccitate. Vnde febricitantes, & graui morbo calido laborantes fiunt ἐξοφρονῶντες, vocemque sonant acutam, tremulam, cassam, defectam. Hinc obseruamus vocem, quæ per bonam valetudinem grauis aut magna fuerat, in febre ardenti degenerare in acutam & paruam & restitantiem. Et in metu magno, & paucioribus vox fit exilis, tremula, parua, à paucio calore & spiritu: qui in metu relinquunt instrumenta vocis & sermonis.

Ob inasqualitatem membranae laryngis & arteria.

A siccitate arteria, maiori quàm par sit, vox primum fit acutior, mox asperior: dein aucta siccitate, fit clangosa & stridula, vt supra annotatum. Tandem malo incrementa fit κλαυθμώδης, luctuosa, intercisa, offensus, & suspiriosa. Humor minus madefaciens vocalia instrumenta, præsertim laryngem, & tunicam interiorem laryngis primum vocem infuscat & obscurat: deinde raucam efficit. Quod si humor & excrementa nimium in arteriam destillarint, vox rauca etiam languet, contremiscit, vacillat, vt in ebriis & pueris: Tandem malo incrementa, vox aboletur, at resoluitur: fitque aphonia. Vox grauis à natura si vi morbi fiat acuta, aut contra si acuta à natura, fiat grauis, mali atrocitate, malum Hipp. in Coacis. Vt his symptomatis, vocis diminutæ & læsæ succurrens, studendum prius tollere causas omnes mali, tum internas, tum externas. Et singulis singula & propria remedia opponere.

Singulis causis vocis diminuta, propria remedia opponenda.

De voce deprauata, qualis est rauca.

VOx fit raucosa, rauca, raua, *σπαρχωδης*, non *Causa*
 ratione spiritus & efflationis à pulmoni- *raucita-*
 bus, quæ est materia vocis, sed ratione meatus, *tit.*
 id est arteriæ asperæ & eius membranæ, quæ
 nimis refrigeratur, nam frigus aduersatur non
 solum claritati vocis, sed omni actioni, vel ca-
 lefit, nam calor igneus, à siccitate arteriam ine-
 qualem & salebrosam facit, vel exasperatur à
 destillatione, excrementis, pituita viscida, pure,
 vel lassatur à nimia contentione, vociferatio-
 ne, clamore, vel eroditur à destillatione acri,
 falsa, vel vlceratur erosione, sequitur exulcera-
 tio, vel raucedo fit vt plurimum à destillatione
 in fauces, aër enim per materiam catarrhi ve-
 luti per aquam delatus raucum edit sonum,
 nam instrumenta debent esse sicca, proinde flu-
 xione humectatis vocalibus instrumentis vox
 raucescit. Raucedo à sola intemperie frigidio-
 ri sæpè contingit iis, qui venantur multum *Aër Aquæ*
 vociferantes. Aquilone flante: aut qui veh- *lonius &*
 menti & longa exercitatione calfacti, multum *glacialis*
 sudantes, posito thoracico indumento, statim *infuscat*
 aëri frigidiori se exponunt, aut humi cubantes *voce,*
 loco frigidiori dormiunt seminudi. Raucedo *quia fr-*
 fit etiam, cum aër inspiratur fumidus, pulue- *gus omne*
 rulentus, fuliginosus: item cum à locis subter- *actioni ad-*
 raneis, metallorumque fodinis, teter & caligi- *uersum,*
 nosus exhalat, inspiraturque. Et cum halitus *& quia*
 efflatus ab animali frigidiori, inspiratur, vt à *arteriam*
 lupis, vnde illud, *inæquale*
Lupi Mærim videre priores. *reddat.*
Aër à me-
tallorum
fodinis.

*Halitus
lupi.*

*Nam su-
bita visce-
ra, calida,
faucesque
& arteria
refrige-
rant.*

Quum potus frigidior affatim & magna copia hauritur, ut ætate aqua putanea, aut fontana, aut vinum niue, vel alia ratione gelatum, aut alia quælibet actu aut potentia frigidiora, ut lactuca, portulaca, cucumeres, fructus fugaces, si magna copia sumantur. Quum derepentè, & præter consuetudinem, ornamenta capitis, pedoris, pedum mutantur, præsertim calidiora frigidioribus; & cum Austrium sequitur Aquilo. Versari diu sub dio in aëre ferotino die crepusculascente, capite non bene cooperto.

Remedia raucitatis à sola intemperie frigida.

IN hac raucitate, oportet corrigere intemperiem frigidam laryngis, & partium vocalium. Id fiet cohibendo diu spiritum continendoque animam & anhelitum ut calor in organis respiratoriis & vocalibus augeatur. Confert etiam inspirare aërem, calidiorem ab igne accenso ex lignis siccis, sarmentorum vitis, lauri, iuniperi, rosmarini, oleæ, quercus. Similiter iuvabit continere ore piper, zinziber, garyophilum, galangam, semen anisi, aut fœniculi, edere allium & sinapi.

Curatio raucedinis à destillatione in laryngem & arteriam asperam.

*Si destil-
lacio in
laryngem
& pharyn-*

SI rheumatismus in laryngē & pharyngem sit acris, aut salsus, amarus, erodens, nascitur gutturis asperitas, raucitas, branchos, & tussis.

sis, quæ plerumque eluditur ob tenuitatem hu-^{gem sit a-}
 moris. Curabitur autem purgatione conue-^{cris.}
 nienti, vt suprà est dictum in vniuersali cura.
 Deinde catarrhus & fluxio, calida acris, tenuis
 sistenda, incrassanda, vtendùmque arteriacis
 antidotis, ^{ὑπερρωτικών} quæ somnos concilient, so-
 mnus enim incrassat tenuous fluxiones & sicut
 easdem. Arteriaca, antidota sunt ita nominata, ^{Antidota}
 quòd iuuent & sistant destillationes ac rheu- ^{arteriaca}
 matissimos à cerebro in arteriam asperam & ^{cur ita no-}
 pharyngem; vnde conferunt, valentque ad ^{minata.}
^{σπασμὸν εἰς φωνὰς}, raucedines, voces abscissas,
 vitia etiam pulmonum & thoracis, & ad tussis
 irritationes, tussis recentes, & inueteratas, arte-
 riæ asperæ inæqualitates, asperitates, salebras.
 Conferunt omnibus raucosis, phonaſcis, decla-
 matoribus, & qui vocem exercent dicendo,
 pronuntiando, canendo, vociferando.

*Ad sistendum rheumatismum & destillationem
 calidam, acrem.*

℞. Syrupi de papauere & violati an. ℥. j. su-
 mat hora somni è cochleari. Si diluas syru-
 pos pauca aqua lactucæ, potio erit magis soporife-
 ra, vel pro noctu.

℞. Syr. de rosis siccis & de papa. an. ℥. j. sumat
 hora somni è cochleari.

℞. Seminis papaueris albi puluerati in pol-^{Opiata.}
 linem ℥. j. seminis lactucæ ℥. iij. conferuæ vio-
 larum & rosarum an. ℥. j. syrupi de papauere
 quantum sufficit, fiat opiata qua vtatur sub

horam somni ad quantitatem vnius castaneæ.

℞. Syrupi de papauere & iuinbar. an. ʒ. j. misce, sumatur hora somni à cochleari, vel diluatur aqua hordei, vel aqua lactucæ.

Pilulæ de cynoglossæ arteriacæ sunt, detur vna, vel duæ hora somni, vel

Pilula Scribonij Largi somnifera.

℞. Styracis calamitæ, myrrhæ, thuris, opij ana ʒ. j. croci ʒ. ij. fiat massa cum syrupo de papauere, formentur pilulæ septem, detur vna sub hora somni, si somnum non satis longum fecerit dentur duæ altera die: nam sedant dolorem & somnos alliciunt, vel

Bolus somniferum.

℞. Seminis papaueris albi puluerati ʒ. ʒ. conseruæ rosarum & violarum an. ʒ. iij. misceantur simul, fiat bolus, qui detur sub tempus somni.

Gal. lib. 7. catatop.

Diacodium Galeni simplex, catarrhum tenuem à cerebro in pulmones, & inde natam tussim & vigilias iuuat. Si autem destillatio defluens in laryngem & bronchia sit acrior mordaciôrque, loco mellis miscenda penidia & saccharum. Nam mel fluxiones acriores, calidioresque irritat. Sin fluxio fuerit copiosa, aquosa, pituitosior, mellitis vtendum.

Mel irritat fluxiones calidas.

Si raucedo fiat destillatione frigida, post purgationem, vtendum linctu vel loch de pino, electuario diaireos vocato, diacodio Galeni cum melle. Item arteriacis, bechiscis que mellitis & saccharatis, infra dicendis. Syrupus de hyssopula, seu eloropo, vulgò de pede cati, humoris enim irruētis impetum cohibet, fluxum coquit, partem

partem affectam, roborat, & expectorationem mouet.

Si raucedo fiat à lassitudine musculorum, & tunica sublinentis cartilagine.

FIt sæpè raucedo à vehementi clamore, vo- *A voce*
ciferatione, & nimia contentione vocis, si- *magna si-*
milisque contingit affectus musculis laryngis, *mul acuta*
qualis manibus, cruribus, & omnibus muscu- *diu conti-*
lis à nimio labore accidit lassitudo modò in- *nuata fit*
flammatoria vlcerosa aut tensiva hinc tibici- *lassitudo*
nes, præcones, comædi, tragædi, & omnes pho- *in muscu-*
naci qui vocem contendendo exercent, sæpè *lis laryn-*
illam confringunt & raucitatem à lassitudine *gis.*
musculorum laryngis incurrunt. Sed vt oleum *Tamen*
foris admotum, corpus à lassitudine curat & *phonacos*
vindicat: sic cibi sorbitiones & medicamenta, *sapius pro*
morsu carentia, & velut illinentia affectam à *eo sum-*
lassitudine arteriam iuuant. Vitanda sunt a- *tur qui*
cria, salsa, acida quæ exasperant fauces, vten- *vocis for-*
dum hordeatis, auenatis, amygdalatis, gelati- *manda est*
na, consummatis, expressis, oryza, ouis tremu- *magister.*
lis, & carnibus euchymis. Ex oleribus borrag- *Victus ra-*
bugloss. pimpinellæ, tussilaginis. Ex fructibus *cedo.*
vux passæ, dactyl. iuiubæ, ficuum, prunæ, amy-
gdalæ tostæ, naucleæ pineæ, bibatur aqua hor-
dei, vel ptyfana cum syrupo aliquo bechnico, &
violato, vel de glycyrrhiza, bibat sæpè, & pa-
rum, vt per vias lubricas faciliùs sputum pro-
cedat; nunquam bibat actu frigidum, quia fri-
gus inimicum pectori, expuitionem impedit;

repidū verò iuuat, quia coquit, maturat, & de parte inflammata aliquid semper resoluit. Arterię asperitas leniatur etiam syrupi de glycyrrhiza, syr. violat. de iuiubis, capillorum veneris, penidiis, saccharo rosato, conserua florum tussilaginis solida & liquida, saccharo cando, tabellis diatragacanthi frigidi. Si tenuior destillatio eludat conatum pulmonis, incrassetur syrupo violato, iuiubino, de tussilagine, pilulis albis, sistatur simul & incrassetur diacodij ℥.j. vel philonij ℥.j. vel ex pilularum de cynogloss. ℥.j. fiant pilulæ duæ deglutiend. hora somni, postea concoquendus est humor & euacuandus, concoquatur syrupis calidis & lenientibus tracheam arteriam. Si materia sit falsa, vel aliquam habeat sublimitatem & caliditatem concoquatur syrup. viol. & de iuiubis. Si viscida sit & crassa melle rosato, anthosato, vel scyllitico. Commiscentur syrupis cum decoctione hordei, vel pectorali. Datur interdum syr. de papauere cum syrup. de stœchade. Sed dandi sunt cum decoctione borrag. bugloss. pimp. tussilag. pulmonar. scabios. hyssopi, passar. liquirit. vel in aquis hyssopi, melissæ, capillor. veneris. Si igitur materia & calida, vel nimis subtilis, fiat sic

Iulep.

℥. Syr. violati & de papauere ana ℥.ss. cum aqua hordei fiat iulep, detur à principio, cum materia adhuc fluit. Sequentibus diebus, fiat aliud iulep sic

Iulep.

℥. Syr. de iuiub. & violati ana ℥.ij. syrupi liquiritiæ ℥.j. cum decocto hordei fiat iulep, vel cum

cum decoctione pectorali. Si autem à materia frigida, & multum viscida, concoquatur hoc modo

℞. Mellis ros. colati ℥. j. syr. de glycyrrhiza ℥. ^{zulep.} ij. aquarum hyssopi, melissæ, capillor. veneris, enulæ campanæ an. quart. j. fortior erit syr. de prassio, de stœchade cum decoctione pectorali. Si clarificand. & aromatisand. velis, id fiat cum ℥. j. cubebæ quæ à tota substantia vim habent clarificandi vocem. ^{Purgatio} Purgetur pilulis præscriptis in capite de catarrho, vel cum electuario Indo, vel de citro solutiuo dissolut. in decoctione pectorali, vel in aquis capillor. vener. vel hyssopi, vel decoct. hordei.

Ad vocis clarificationem vtantur tali lohot.

℞. Conseruæ ireos ℥. iij. conseruæ anthos & ^{Ad clari-} stœchados an. ℥. j. farinæ orobi & pul. liquirit. ^{ficationem} an. ℥. ij. sacchari candi & penidi ana ℥. j. β. cum ^{vocis.} melle rosat. vel syrup. de hyssopo, vel de prassio, ^{Lohor.} fiat lohot, vel

℞. Puluer. diaris simpl. ℥. iij. vitellum oui N. ^{Lohor.} j. terebinth. abietis ℥. iij. si adsit laricea ℥. ij. farinæ orobi ℥. β. cubebæ ℥. ij. mellis despumati q. s. fiat lohot, vel cum syr. de glycyrrh. Capiat lambendo cum baculo liquiritiæ raso & confuso: vtantur hoc gargarismate.

℞. Liquirit. rasæ ℥. j. iridis flor. ℥. β. passarum ^{Gargaris-} mundat. iuiubar. & ficuum pinguium an. par. ^{mus} vj. hordei integri P. j. orobi P. β. fiat decoctio, in cuius lb. j. adde mellis rosati colati & syr. de

prassio an. $\mathfrak{z}$ ij. fiat gargarismus. Teneant in ore elect. tragacant. frigid. si materia acris sit, diaris, pilulas bechicas, pilulas sub lingua & alia. Utantur fumigio præscripto cap. de catarrho. Si verò raucedo fieret ob asperitatem, vel siccitatem fiet talis decoctio.

Syrupus.

$\mathcal{L}$. Radic. bismal. $\mathfrak{z}$. j. liquiritiæ rasæ & radic. branchæ vrsinæ an. $\mathfrak{z}$. β . passar. mundatar. iuiubar. sebesten an. par. v. florum violarum, maluæ an. P. j. quatuor seminum frigidorum maior. & seminis bombacis an. $\mathfrak{z}$. iiij. hordei mundati P. j. fiat decoctio. In $\mathfrak{lb}$. j. dissol. syr. violati $\mathfrak{z}$. iiij. syr. iuiubar. $\mathfrak{z}$. j. misce, fiat syr. pro tribus dosibus, vel cum simili decoctione fiant gargarismata, vel fiat lohot hoc modo.

Lohot.

$\mathcal{L}$. Conser. violar. $\mathfrak{z}$. j. butyri recent. & lactis amygdal. an. $\mathfrak{z}$. ij. farinæ orobi $\mathfrak{z}$. β . elect. diatragacanth. frigidi, & diapenidi sine speciebus ana $\mathfrak{z}$. j. β . omnia simul incorporentur fiat ad formam lohot, addendo ad dulcorandum syr. violati parum. Potest etiam fieri talis syr. qui utilis esset in omni raucedine, à quavis causa facta fuerit.

Syrupus.

$\mathcal{L}$. Rad. liquirit. & bismaluæ an. $\mathfrak{z}$. j. iridis Florentiæ $\mathfrak{z}$. β . vel galang. $\mathfrak{z}$. ij. caulium, capillorum veneris, ceterac, polytrici, adianthos, tussilag. pulmor. pimpinellæ, scab. hyssopi, marub. an. M. j. borrag. bugloss. tantundem, seminis cubebar. vel malu. $\mathfrak{z}$. ij. hordei integri & orobi an. P. j. fiat decoctio. In cuius $\mathfrak{lb}$. j. dissolu. mellis vel sacchari q. s. fiat syrupus pro tribus dosibus matutinis. Pars aliqua inspissetur melle, &

le, & penidiis, vtatur loco lohot.

Optimum est vti frequenter pilulis Rondeletij de benjoino, vt si bis, vel ter in hebdomada capiat pilulam vnā. Mirabilem enim vim habent clarificandi vocem, descript.

℞. Assæ fœtida ʒ. ij. castorei, euphorbij, *Pilula de benioino.* benjoini (quod est laserpitium) opopanax, sagapeni an. ʒ. ss. trochisc. alandaal ʒ. j. ss. seminis rutæ agrestis, galang. calami aromat. spicæ nardi & celticæ ana ʒ. j. cinnamomi, mastich. myrrhæ, croci, esulæ an. ʒ. iiij. cum terebinth. sufficienti quantitate ad incorporandum, fiat massa pilul. addendo mellis scyllitici (ad gustum & ne tam facilè acescant) quæ arthetice ʒ. j. ss. stœchados ʒ. ij. fiant pilulæ vj. pro drachma. capiat pil. iiij. aut 4. mane in exitu lecti tribus horis ante prandium semel in hebdomada.

Si vox rauca fit à fluxione calida purgandum *A materia calida.* erit corpus cassia cum rheo, & mittendus est sanguis. Obiter tamen notandum est quod Valescus in commentarios retulit, si rauco à destillatione mittatur sanguis quo tempore catarrhus commouetur, aucta destillatione amissurum esse vocem. Consulendum capiti vt parti mittenti, gargarismo vtendum est repellente, ex syrupis & aquis adstringentibus, aut

℞. Diacodij ʒ. ij. capiat hora somni duo cochlearia ad sistendum catarrhum, aut

℞. Gummi Arabici, tragacanth. liquirit. ras. amygdal. penidiorum, semin. cucurbit. cucu- *Ad sistendum catarrhum calidum. Pilula sublingua.*

Cubeba. meris & portulacæ an. ʒ. iij. croci ʒ. j. fiant pilulæ tenendæ sub lingua. Cubebe, vulgò grana paradyfi, sensim transglutitæ vel sumptæ cum aqua mellis, creduntur proprietate mederi raucedini: quod sequitur vocem claram efficit.

Opiata. ʒ. Croci, myrrhæ & thuris an. ʒ. j. Coquantur cum passo, siue musto decocto ad consistentiam mellis, sumat manè & serò instar castaneæ. vel

Elegma. ʒ. Hypoglottidum albarum sacchari candi & elect. diatragacanthi frigidi an. ʒ. j. amygdal. dulc. scorticatar. N. vj. syr. capillorum vener. q. s. fiat elegma, capiat cum baculo liquiritiæ contusæ lambendo seu lingendo. Aliud mitissimum & suauissimum

Linctus. ʒ. Nucleor. non rancidos ʒ. j. amygdalas recentes expurgatas N. x. penidiar. ʒ. vj. sacchari candi ʒ. ʒ. syr. capillorum vener. q. s. fiat linctus, vel

Pandaleon. ʒ. Nucleor. pineorum recentium ʒ. iij. amygdalarum dulcium scorticatar. ʒ. iij. semin. melonum recenter expurgatorum ʒ. ʒ. pulu. elect. diaireos simpl. ʒ. j. cinnamomi ʒ. iij. sacchari albiss. dissol. in aqua bugloss. quantum satis fiat confectio solida per frusta diuisa, quæ pyxide lignea ad vsus reconduntur, vel

Pandaleon non admodum differt à pignolaris, materia nec virentibus, sed forma. ʒ. Penidiar. recent. & pilulæ bechic. an. ʒ. ij. amygdalar. purg. ʒ. vj. sacchari albiss. in aqua capillorum vener. dissolu. q. s. fiat pandaleon.

ʒ. Amygdalarum dulcium ʒ. ʒ. pineorum nucleor. recentium ʒ. iij. quatuor seminum frigi-

frigidior. maiorum mundatorum an. $\mathfrak{z}$. β . cinna- *Marcipanes placentula calore furni vel solis indurata.*
 momi $\mathfrak{z}$. ij. sacchari candi, penidiarum, pilular.
 albarum hypoglottidum $\mathfrak{z}$. j. sacchari albissimi
 in aqua rosar. aut buglossi dissol. quantum sa-
 tis, fiat placentula, quæ furno blandè coqua-
 tur, aut sole, aut lento igne. Sunt qui saccha-
 rum non dissoluunt, sed terunt vnà cum amy-
 gdalis & pincis nucleis, nec vna est omnium
 Marcipanes ratio conficiendi, vel pasta regia
 seu regalis.

$\mathcal{V}$. Pulpæ alarum perdicis & caponis cocta- *Pasta re-*
 rum an. $\mathfrak{z}$. iiij. amygdalarum dulcium purga- *gia seu re-*
 tar. pinearum recentium non rancidarum ana- *galis arte-*
 $\mathfrak{z}$. iiij. sacchari candi & penidiati an. $\mathfrak{z}$. ij. pulpæ *riaca po-*
 passularum mundatar. pulpæ dactylorum à fi- *rentum*
 bris mundator. an. $\mathfrak{z}$. iiij. sacchari in aqua ros. dis- *suavis ac-*
 sol. q. s. fiat pasta. Coqui solet in furno, aut sole *palato*
 in modum Marcipanis in pyxide reponitur ad *gratissi-*
 vsus. Hæc placentule & condita dulcia sumun- *ma.*
 tur postremis epulis, cum studes grata dulce- *vsus.*
 dine roborare stomachum, aut animæ, & anhe-
 litus suauitatem conciliare. At si raucedini &
 arteriæ vitiis mederi velis etiam manè ieiuno
 dabis in ore diu continenda vt aliquid in la-
 ryngem percoletur.

Quòd si abolita sit vox, aut imminuta ob pa- *si vox sit*
 ralyfim linguæ, vel si à neruis vocalibus incisi *abolita.*
 est malum immedicabile: si ab eisdem resolu-
 tis, obstructis, perfrigeratis, non tantum col-
 lum linatur oleo de castoreo, costi cinnamo-
 mi, balsamo Guidonis, vnguento neruali,
 sed etiam quartæ vertebræ, vnde exoriuntur,

Arteria cuiusmodi topica applicentur. Si propter artē-
tracheia riam exasperatam vox lædatur, vel si vitium sit
exasperata. in pulmone, syrupis & eclegmatis lenientibus
 lenigetur iam præscriptis, vngendum vel illi-
 rendum est etiam totum pectus oleo amygda-
 larum dulcium recens per expressionem extra-
 cto, vel vnguento resumptiuo recens dispensa-
 to. Raucedines, destillationes & grauedines
 coctionem in valde senibus non admittunt.
 Duo sunt affectus, qui etiam si videntur similes
 inter se tamen magnopere differunt, raucedo
 scilicet & clangor. Clangor accidit in febribus
 ardentissimis, resiccata aspera arteria, & præ-
 fertim membrana eius interiore. In hoc autem
 præter siccitatem, vox est levis & sonora. At in
 raucedine, vox est aspera & obscura, causam-
 que habet humiditatem. Præterea clangosa
 vox mortem denuntiat: raucitas verò graue ma-
 lum est, nec semper mortem adfert. Est itaque
 raucedo branchos Græcis quum humor defluit
 in asperam arteriam: Latinis etiam dicitur
 Rauis. Raucitates igitur & grauedines in val-
 de senibus nō cōcoquūtur (inquit Hipp.) quia
 cū pepasmos, id est concoctio fiat à robore
 caloris natui, in senibus calor est paucus &
 languidus, virēsque imbecillæ, frigidum est e-
 nim eorum corpus. Raucedines autem & co-
 ryzæ exemplo demonstrat verum esse, quod su-
 periore aphor. 40. libr. 2. dixit, morbos diutur-
 nos comitari senes ad mortem. Neque enim hi
 soli duo morbi (vt scribit Galen. in comment.)
 non coquuntur in senibus, sed etiam & nephri-
 tis,

tis, & arthritis, & dolor colicus, & splenicus, & asthmata, & tusses, & cyphosis, id est gibbi, & lordosis, seu repanditates aut gibbi in anteriora, & scoliosis, siue obliquitates, aut tortuositates, alique morbi frigidi. Quum tamen dixit Hippoc. non concoquantur, intelligendum nisi rarissimè. Possamus enim naturam iuuare illis tribus viis, aut maturatione, aut dissolutione, aut rarefactione. Verum cum difficillimum sit resolvere materiam in senibus & rarefacere, relinquitur nobis concoctio, hæc autem perficitur ea ratione, quam antea docuimus.

*Asthmatis & catarrhi suffocantis indicia, causa
& curatio.*

C A P. XXXIX.

Qui citra febrem densè spirant quòd anhe- *Catarrhus*
lent, asthmatici & suspiriosi dicuntur. Nā *presuffo-*
asthma Græcis, anhelatio, seu suspirium appel- *cans.*
latur. Asthma est crebra respiratio citra febrem, qualis accidit iis qui citatiore cursu fatigati sunt. Dyspnœa etsi generatim omnem spiritibus difficultatem sonat, propriè tamen pro crebra respiratione citra sonum ac anhelationem usurpatur. Dyspnœa se celat, canit asthma morbumque reuelltat. Orthopnœa est ubi nulla urgente febre laborantes recta ceruice perpetuò spirare coguntur, suffocationis metu, propterea quòd ubi decumbunt totus thorax supra spinam ipsam concidit, quod fit,

ut arctior reddatur via spiritus, ac suffocari proinde videantur.

Causæ sunt eadem quæ pulmonis obstructionis imprimis verò humoris crassi, lentique pulmonum bronchiis impacti copia, crudumque tuberculum in pulmonibus genitum: ideoque febris expers, hic affectus est, quia frigidus. Quem interdum sequitur catarrhus præ suffocans: nempe quum ad pulmonum infarctus subita multaque inciderit fluxio, ab humidiori cælo soleve, aut crapula genita: ut non sit aliud, quàm repentina inopinataque fluxio in partes respirationi dicatas, quæ grauibis suis symptomatis imminentis exitij metum incutit. Spirandi difficultas ex Celso si modica est, nec ex toto strangulat dyspnœa si vehemētior cum anhelitu sonoque asthma vocatur. Quum accessit id quoque, ne, nisi recta ceruice trahatur spiritus, orthopnœa. Postremum hoc genus ægrè spirandi est in catarrho suffocante verius quàm dyspnœa. Quanquā hoc ex Galeno symptoma est laxæ respirationis. Orthopnoicis, Asthmatis, pleuriticis & empyicis cōmune, ideoque ceteras à Celso positas difficultatis spirandi differentias in se continet, quomodo à nobis frequenter vsurpatur. Cæterum in obstructione pulmonis, asthmate & catarrho suffocante stertor quidem & sibilus eliditur, partim quia calore cordis & pulmonis, motuque frequenti siccus est redditus humor: partim quia pulmonum alis, quæ natura siccæ sunt, pertinaciter impingitur, quo fit ut vias spiritus arctas & cohibens

hibens orthopnœam inferat. Periculosissima mala sunt adeóq; interim acuta vt ægros promptè strangulent, ob vehementissimas accessiones quæ contingunt, cum multa destillatio repentè in pulmones iamdiu infarctos atque coarctatos magno impetu irruit & sæpissimè iugulat.

Catarrhi suffocantis curatio.

Affectus hic rarus est, iis plerumque succedens, quibus infarcti plurima pituita pulmonis cauitates dyspnœam adferunt, iisque quibus cerebrum plenum & infirmum est, maximèque generoso vino madere & ingluuiei, inertiaeque se dedere solitis. Quibus idè celerimè secta vena remedium est: quia tùm non modò bronchia pulmonis pituita turgent, sed vicina venæ pariter obstruuntur, vt in hac Apoplexiæ specie, quæ Apolysin appellari solet. Ergo properè venâ aperire, quod sæpè feliciter egimus, plenitudo vasorum suffocationis metus, quæ depletionem exigunt, suadent: minùs quidem si dum vena secatur, pulsus imbecillior virium infirmitatem indicat: ampliùs verò, si pulsus tùm assurgit plethoricumque corpus est. Tum indendus clyster acrior, qui reuellat, admoveantur cucurbitæ cum scarificatu & multa flamma scapulis, lumbis & natis, admoveatur etiam vesicatorium scapulis. Ad incidentia quoque properandum quæ crassos humores findant, & sputis educant, è syrupis

*Quibus
cur in ca-
tarrho pra
suffocante
vena se-
canda.*

capite de catarrho descriptis, quib. aquam cinnamomi, vitæque miscebis, qui maximè tenuant, vel

Syrupus.

℞. Oxy mellitis scyllitici ℥. j. syr. capillor. vener. ℥. ss. misceantur, capiat sæpè cum cochleari, vel

Aqua clara.

℞. Cinnamomi crassiusculè contriti ℥ ij. macerentur in lb. j. aque vitæ, per se in vase vitreo. In alio vase vitreo per se & seorsim macerentur sacchar. albiss. ℥. vj. in lb. ss. aquæ rosarum, stent hæc omnia seorsim in infusione per duos vel tres dies, agitâdo quolibet die pluries hæc duo vasa: tandem simul misceantur materiæ in ipsis contentæ, & per manicam transmittantur, colatura seruetur in vase vitreo benè obturato, sumat cochlear vnum aut duo ieiuno stomacho, vel

Oleum sacchari.

℞. Sacchari albi crassè tusi ℥ iiij. aquæ vitæ ℥ viij. aquam vitæ succende in scutella argentea vel figulina vitrea: in quam saccharum iniice, continuè spatula agitando, donec flamma cesset. Tum adde aquæ rosaceæ ℥ ij. vel aque tussilaginis, vel hyssopi, enulæ campanæ, scabiosæ, aut tussilaginis. Ad oregmonem seu orthopnoeam, seu sonitum pectoris cum difficultate anhelandi & suffocatione.

Iulep.

℞. Gummi ammoniaci in lachrym. ℥. j. oxy mellitis scyllitici ℥. ss. syrupi capillor. vener. ℥. j. ss. decocti pect. quantum satis fiat iulep, vel

Axungia serpentis.

℞. Axungia serpentis ℥ iiij. dissolue cum iusculo & sumatur.

Cataplasma.

℞. Cepam vnâ albam, excauatur, impleatur

tur oleo chamæmelino & irino, coquantur sub cineribus, pistentur addendo farinæ fœnugræci ℥.j. vnguenti dialtheæ ℥.j.℞. applicentur supra thoracem.

℞. Folior. hyssopi, origani, marrubij, pulegij, bethonic. scabios. cardui benedicti an. M.j. rad. iridis Florent. & enulæ campanæ incisor. an. ℥.℞. agarici ℥.x. zinziberis ℥.ij. coquantur in sufficienti quantitate aceti affusa tertia parte aque, & adde mellis purissimi quantum sufficit, coquantur ad iustam cōsistentiam & fiat oxymel, de quibus vrgente necessitate cohlear vnum sensim deglutiatur, vel

℞. Aquarum melissæ & tussilaginis ana ℔.℞. Infunde per noctem super cineres calidos, rad. enulæ campanæ & iridis Florentiæ an. ℥.j. cinnamomi ℥.iiij. Factæ expressioni, & bis, tēque colatæ, adde syrupi ardentis, seu olei sacchari ℥.ij. fiat clareta insolanda, si seruanda. Facultas habet eximias ad orthopnœam, & expectorationem. Incidit enim, coquit, attenuat & sputum mouet. Mirificè etiam confert vsus diabutyri quotidie ad semunciæ pondus accepti, videlicet summo mane ante prandium, & hora somni, cuius apparatus eiusmodi est

℞. Amygdalarum amararum, nucleorum pinii, caricarum pinguium, dactylor. maturorum, passular. purgat. an. ℥.ij. butyri recentis ex aqua fontis pluries eloti ℥.iiij. succi liquiritiæ & tragacanth. an. ℥.℞. seminis vrticæ, hyssopi, iridis, thymi, satureiæ, prassij, pulegij siccor. ana ℥.℞. cinnamomi, zinziber. pyrethri an. ℥.ij. garyo-

Oxymel.

Aqua ch-
reta.Diabuty-
rum.

phillor. piperis, galangæ, anisi, carui, cardamomi an. ʒ. ʒ. ligni aloës, nucis moschatæ an. ʒ. j. mulla lb. iij. fiat elegma. Ita autē medicamentum composito, dactylos, caricæ, ac passulas prius terito, atque in mulla per diem macerato, tum lēto igni aliquantisper coquito ac per torcular vniuersum liquorem exprimito, cui aduicito butyrum electum, atque iterum prædicta aliquantulum coquito, demum percolata: Colaturæ aduicito grana pini & amygdalas prius contusas atque omnia simul diutius in mortario citra intermissionem ducito, addendo paulatim prædictos pulueres tenuissimos ac tandem miscendo ʒ ij. pulmonis vulpini diligentissimè contusi, & electuarium conficito ea quæ dictum est exhibendum, vel electuarium Magistrale ex sulphure

Dissulphur magistrale.

℞. Sulphur. viui contriti ʒ vj. infusi in aqua tussilaginis per diem & noctem tum ex eadem optimè abluti sacchari cadi lb. j. aquæ tussilag. vel hyssopi, aut capillor. veneris quod satis est, ad elegma conficiendum per moderatam coctionem, cuius exhibent manè & serò semunciam antè prandium, ac cœnam: ex quo vt ne immodica fiat pulmonis, seu pituitæ in eo redundantis exsiccatio, post eiusmodi medicamentum exhibent scyathum aquæ hyssopi, hordei, vel tussilaginis, permixtæ cum syrupo de hyssopo, de liquiritia, de prassio, de iuiubis, vel violat. vel

Opilata.

℞. Conseruæ capillor. vener. ʒ. j. puluer. millepedum (vulgò Cloportes (vstorum ʒ. ij. conseruæ

seruæ enulę campanæ & iridis an. ʒ. ʒ. diaireos
simpl. ʒ. iij. cum syr. capillor. vener. fiat opiata,
de qua capiat ad quantitatem nucis iuglandis
manē ante pastus, superbibendo parum aquæ
scabiosæ, vel capill. vener. In obstructione con-
tumaci Galenus laudat diasulphur quod con-
ficit ex sulphuris, piperis & sinapi æquis parti-
bus, vt frigidæ & crassæ pituitę eorum calore
eliquescat, datur ex onco forbili à ʒ. j. ad ʒ. j. aut
terebinthina permiscetur.

℞. Pul. prædicti ʒ. ij. vel ʒ. j. terebinthinæ ʒ. Lobos.
ij. fiat bolus. Terebinthina ad omnes obstru-
ctiones est singularis. Arabes exhibent solum
sulphur cum vitello oui, chymici flores, vel sal
sulphuris, alij dāt oleum saluiæ, rosmarini, thy-
mi cum aqua saluiæ, vel cum iusculo. In catar- *In catar-*
rhis suffocatiuis & epilepticis paroxysmis pue- *rho suffo-*
rorum ad sperma cæti, magnitudine pisi, in la- *catius in-*
cte nutricis dissoluti, inque os infantis instillati *fant.*
tanquam ad sacram anchoram confugiendum
est, vtiliter etiam exhibent scrup. dimidium e-
lect. diamoschi, vel diambre, vel plures arcotic.
vel theriac. veter. & probat. Admoueatur cau-
terium potētiale occipiti seu nuchæ inter pri-
mam & secundam vertebra, decisa scarrha
teneat vlcus longo tempore apertum. Si mate-
teria est crassa & viscida

℞. Aquæ infusionis lauand. ʒ. j. ʒ. lilior. con-
ual. ʒ. j. castorei ʒ. ʒ. aquæ cinnamomi ʒ. j. ca-
piat è cochleari, vtatur suffitu de carabe ad ex-
citandum & reuocandum calorem natiuum, &
inunge aures & tempora oleo de nuce moscha.

ta, vel saluæ, rosmarini, vel sampfuci, aut laurini, & iniiciatur clyster.

Clyster. ℞. Quatuor remollitiuar. origani, calamenti, maioranæ, saluæ, rutæ, quæ arthetic. herbæ paradys. hyssopi an. M. j. seminis anisi, fœniculi & agarici an. ʒ ij. florum chamomillæ, meliloti, anthos, stœch. centaurij minor. ana p. j. fiat decoctio. In lb. j. colat. dissol. hyeræ seu logodij & benedict. laxat. an. ʒ. j. salis ʒ. j. olei chamem. aneth. rutæ an. ʒ. j. fiat clyster.

Iulep. ℞. Syrupi de hyssopo ʒ vj. de stœch. comp. ʒ. ʒ. ʒ. oxymelit. scyllit. ʒ. j. simpl. ʒ. ʒ. aquæ infusio. lauandulæ ʒ. j. hyssopi ʒ. ʒ. fiat iulep, capiat ex cochleari calidè

Electuar. ℞. Conf. flor. salu. anthos, bethonic. an. ʒ vj. lohot sani & experti, & lohot de scylla an. ʒ. ʒ. ʒ. mythrid. opt. ʒ. j. spec. diaprassij, dianthos. ple-risarc. an. ʒ. j. diacastorei ʒ. ʒ. syrupi de hyss. q. f. fiat elect. capiat ad quantitatem auellane.

Trochisci subling. Si catarrhus est subtilis & tenuis ℞. Boli arm. præp. gummi Arabici & tragac. an. ʒ. ij. semin. pap. albi ʒ. j. nucis moschatae tostæ ʒ. ʒ. sacchari penidij ʒ. j. candi ʒ. ʒ. cum muscill. semin. cydonior. ex aqua rosar. fiant orbiculi parui, teneat j. in ore hora decubitus, vel capiat cochl. j. diacodij, vel pilul. de cynagloss ʒ. j.

Pulvis. ℞. Coriand. præp. ʒ v. coralli rub. rosar. rubr. ʒ. j. margarit. ʒ. j. sacch. ʒ vj. fiat pulu. capiat
Inunctio pect. cochlear. j. vngatur pectus oleo amygd. dulc. ʒ. j. ʒ. ʒ. pingued. gallin. ʒ. j. pulu. croci ʒ. j. Sanguis
Missio sang. verò de consilio Medicorum statim mittendus præmisso clystere acriori, frictiones in scapulis, collo,

collo, brachij, cruribus, item ligaturę fortes faciendę. Velicatorium apponendum supra commissuram coronalem, lohot de scylla cum oxymelite & ammoniaco dandum, ad incidendum, si materia sit crassa, vel si tenuis ad pilulas de cynaglossa, tamen ne vnum scrupulum in dosi excedamus perueniendum, vt dictum est. Nam qui frequenter defluxionibus laborat in catarthum suffocantem interdum incidere solent, qui non minus periculosus est, quàm apoplexia. Si corpus est valdè plethoricum, sine sensu & motu, & tamen viribus satis validis, purgandum est corpus aqua benedicta. Rulandi cuius hæc est descriptio.

℞. Croci metallorum ℥.j. aquę cardui benedicti ℔.ij. vel iij. cinnamomi ℥.ss. macerentur omnia per biduum, aut triduum, deinde colentur & aqua seruetur: cuius dosis ℥.j. ss. vel ℥.ij. detur mane horis quatuor, aut quinque ante prandium. Croci metallorum hæc est vera & magis accepta descriptio.

℞. Stybij & salis nitri electi puluan. partes *Crocus mē* æquales misce, repone in conum fusorium, vel *callor.* ollam fictilem ferendę ignis violentiæ aptam, dein huic materiæ immitte prunam ardētem, incendetur materia statim, & ferè in momento desinet comburi: postea conum vel ollam simul cum materia in mortario tere, & tritis, & in alio vase terreo amplo repositis superaffunde aquę fontis quantitate sufficienti, stent simul donec aqua colore subcroceo tingatur, separa hanc aquam per inclinationē & serua, nouā aquam

prædictæ materiæ reaffunde, separa, & serua vt supra. Sic continuando donec amplius non tingatur vel saltem parum: tunc omnibus depletionibus, vt dictum est, seruatis, & in vase terreo repositis iniice aceti destillati quâtum satis, antimonij tinctura præcipitabitur & fundum petet, quod factum dignosces si aqua clara & lim-pida appareat, hanc aquam separa per inclinationem, aut filtrationem, materiam in fundo existentem collige & repone in vasculum terreum vitreatum, exsicceetur igne lento super cineres calidos, pulueretur, & hoc est quod vocant crocum metallorum, vel

Pilula.

℞. Massæ pilularum coccearum ʒ. j. ʒ. dissoluatur cum aqua saluiæ & fiat potio, sumatur statim, vel

Potio par-gans.

℞. Hieræ picræ Galeni ʒ. j. aquæ saluiæ, vel hyssopi, vel bethonicæ ʒ. iij. fiat potio, vel

Potio.

℞. Massæ pilularum coccearum minor. ʒ. ij. aquæ hyssopi & saluiæ an. ʒ. ij. vel aquæ sampluci ʒ. iij. fiat potio.

Cautio in catarrhorum cura utilis.

Cautio.

IN catarrhi descensu, qui vehementem tussim plerumque excitat, in initio vehementer irritatia adhibere notum est. Verum illud etiam diligenter aduertendum esse, à me obseruatum est, ne noctu aut vesperi tempore decubitus irritantia & sputum vehementer mouentia, sumantur. Id enim si fit, tum commotionem materiæ somnus impeditur, & sæpè periculum suffoca-

focationis excitatur, dum tussendi conatu vehementi mota materia repente inferius precipitatur. Quare, vt & somnus promoueatur, & catarrhi materia per quietem coquatur, ac incrassetur, & vires capitis magis firmentur, proderit decubitus tempore, vel saccharum rosaceum, vel conseruam de rosis siccis, manus christi cum perlis, vel aliud quiddam in ore continere, quod humores incrasset, & ab omnibus irritantibus tussim abstinere. Si tamen maiori somni tempore peracto, sputum facile efficientibus opus est, adhibeantur moderatiora, ne nimis commota materia defluens, molestiam euidentiore concitet, & catarrhorum delapsus augeatur.

Regule salutare ad precautionem catarrhi.

NVllum est tam efficax remedium in medicina, quod solitum auxilium afferre queat, si ei victus ratio vel resistat, vel non adiuuet. Gal. lib. de Theriac. ad Pamphilianum.

Sanitatis studium est non satiari cibus, & impigrum esse ad laborem.

Mensæ ne sint æquales, sed cæna semper leuior.

Inter vnā & alteram mensam nullus cibus aut potus ingeratur.

Potus quantitas non superet alimenta sicca.

Molles cibi ac liquidi semper durioribus præmittendi.

In eadem mensa ciborum varietas vitanda.

Cum licet per pedes semel quotidie corpus exercitatio incalescat, nam exercitium debet semper antecedere cibum.

Vitandi animi affectus, & curę prudentiæ fræno moderandæ.

Somnus octo horas non excedat, nec septem breuior.

Somnus diurnus omnino fugiatur.

Siquid nimia mensa est peccatum, sequentis mensę parsimonia corrigatur.

Semel in septimana vna mēsa omittatur, cum scilicet natura minùs cibis videbitur indigere.

Cibus non deglutiatur, quin ore probè masticaretur.

Nullus sumatur cibus, nisi priore concocto, ad quod octę horæ in imbecilli stomacho requiruntur.

Ea sit cibi & potus mensura, quam vsus docet commodè ac sine labore conficere posse.

Motus, cibus, potus, venus, omnia mediocria.

Animaduertendum est aërem, cibum, potum, corporis motum, vestes leuiiores, aut grauiiores, ac reliqua omnia, à quibus scilicet ledatur, aut iunetur, vt illa fugiat, hæc verò sequatur.

Alius quotidie sit mollis, aut natura, aut arte.

Extremè calida in cibo, potu, ac aëre vitentur, itidem frigida.

A cibo statim, ac pleno ventriculo legere, scribere, ac grauioribus cogitationibus operam dare perniciosum est.

Violentus motus à cibo statim omnino fugiendus.

Potus

Potus ne sumatur, priusquam bona cibi portio sit ingesta.

Cibus nouus ne vnquam sumatur, nisi priore probè concocto.

Mane erecto corpore, membra omnia fortiter extendantur.

Panis sit optimus, ac mollis, cum pauco sale mixtus.

Vinum sit rubrum, aut flauum, benè maturum, mediocriter potens, minimè vaporosum, sed potiùs aligophorum & aquosum.

Ex oleribus endiuiā, buglossa, borrago, menta, sceniculum, hyssopum, thymum, sampsuc. expetantur, reliqua vitentur.

Fructus molles (nisi probè maturi, ac dulces, & parçè, ac initio mensæ cum pane) ne assumentur.

Fructus duriores, qui diu durant seu seruātur, vt amygdalæ, pinæ, pistachia, passulæ, oliuæ, cap-pares, carica, poma apia, pyra, cydonia, & alia odorata in fine mensæ adhibeantur cum saccharo coct.

Caseus, ac lacticia omnia vitanda.

Piscium rarus sit vsus, soli friabiles admittantur adhibito vino, atque nuce moschata, & garyophillis.

Aromata omnino vitentur nisi temperata & cum aliis mixta.

Oua recentia optima sorbilia, tremula suffocata.

Caro veruccina, vitulina, columbina, perdic. & auium montanarum in quotidiano sint vsu.

Sed caro aquaticarum auium omnium fugiatur, vt anatis, anseris, bouis & similia.

Caro sit potius tosta quàm elixa, non vsta, sed probè cocta.

Viscera & extremæ, ac nervosę partes animalium vitandæ.

Legumina omnia, bulbi, fūgi, ac radices esculentę, quod ægrè coquantur, crassi succi sint, ac flatulenta, prorsus fugienda. Salsamenta quoq; tam carnes quàm pisces ne attingatur quidem, quod nimium calfaciunt, ac prauī sint succi.

Conchyliā, ostrea, ac testacea omnia fugienda, quia lentum ac crassum sanguinem gignūt.

Pathemata animi fugienda sunt, quia omnes morbi ex animo nascuntur.

Pinguedo vitanda est, quia ventriculum relaxat.

- I. Aphorismi ad curationem catarrhi. Si catarrhi materia sit calida à calore liquante destillans, aut frigida à frigore comprimente delabens, materia & causa eadem remedia requirunt. Si verò materia sit frigida & causa calida, aut contrā, materia & causa, remedia contraria postulant. In hoc igitur pugnantium indicationum complexu, vrgentiorum maior est habenda ratio, altero interim non neglecto.
- II. In catarrhi curatione tres proponuntur scopi, primus vt eius scaturigo arceatur, secundus vt fons exhauriatur, tertius vt concitator sistatur fluxio. Ad arcendam catarrhi scaturiginem instituenda victus ratio quæ materiam augeri prohibeat, ad eius fontem exhauriendum, materia

teria aptè preparata vacuanda, auertenda, deriuanda, discutienda: ad cōcitatiorem fluxionem sistendam, vię per quas materia defluit laxiores adstringendæ, vt eius intercipiatur cursus, partes imbecilliores, corroborandæ, ac intemperies omnino corrigenda.

Si catarrhus tanta copia tantoque impetu III. confestim irruat, vt inde manifestum vitę periculum impēdeat, vel si destillatio tenuis, acris, fauces erodens & exulcerans recta in pulmones illabatur, materia protinus nec cocta nec vllō medicamine præparata, venę sectione, purgatione, clysteribus acriusculis euacuanda, auertenda, mox adstringentibus sistenda fluxio. Alioqui fluxio non est in cerebrum partem nobilem retrudenda & repellenda. Adde quòd adstringentia sputi educationem remorentur.

Sanguis in catarrho mittendus si plethora ad- IIII. sit: si catarrhus ab hepate calidiore, ac sanguine feruidiore seu fonte oriatur: si in partem cuius officio vita carere nequit, vt pulmonē prolabatur: ac si febris coniuncta sit. Alioqui phlebotomia nequaquam molienda est, quòd cerebrum partem exanguem & frigidam frigidiorē reddat, & quòd humor à cerebro per asperam arteriam non per venas in pulmones destillet.

In curando catarrho leuiora cathartica initio V. sunt eligenda, ne materia quæ fluit, magis exagitetur.

Errhynorum & ptarmicorum seu sternuta- VI. tor, vsus nequaquam tutus est antequam cocta

184 APHOR. AD CVRAT. CATARR.
vacuatâque cathartici materia fuerit, quod
ambo catarrhi materiam exagitent, & motu
ipso coqui prohibeant.

VII.

Sistendo catarrho calido frigida, frigido verò
calida adstringentia magis conueniunt.

*Curatio-
nis catar-
rhi scopi
quatuor.*

*Quomodo
sit hordea-
tis uten-
dum.*

In curatione catarrhi scopi quatuor Medico
proponuntur, secundū Duretum. Primò vt ma-
teriæ generatio prohibeatur. Secundò vt fons
eius exhauriatur: Tercio vt sistati catarrhi im-
petus deriuetur, reuellatur, vel omnino sistat-
ur. Quartò vt symptomata ex catarrhi prola-
psu excitata corrigantur. In eadem curatione
non est minor habenda ratio causæ efficientis,
quàm materiæ aut partis suscipientis. Nam sæ-
pè in materia catarrhi calida vtimur etiam ca-
lescentibus ratione tempestatis aquiloniæ,
quæ per expressionem catarrhum efficit. No-
tandum est autem in omnibus morbis eos er-
rare grauiter, qui benè cœnati, media nocte
hordeatum assumunt, cum absque cœna eo so-
lo uti debeant. Est enim hoc impatiens omnis
confortis, id est, omnium ciborum omnisque
portionis. Nulli dubium esse debet modum cu-
randi catarrhum admodum difficilem esse, cum
causa & affectus oppositas exigant intentiones
curatiuas. Neque sanè illius curatio iunioris
medici est opus, sed docti & experti. Aduertant
igitur ægrotantes, vel eorum assidentes, ne in
medicis eligendis, is cantetur versus,

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

Candidus imperti meliora, vel vtere nostris:

Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

F I N I S.

ANDREÆ LAVRENTII

ARCHIATRI REGII ET CAN-
CELLARII IN CELEBERRIMA UNIVERSI-
tate Medicinæ Monspelliensi Tractatus excellentif-
simus de Catarrho è Gallico sermone in Latinum
conuersus.

PER IOANNEM VIGIERIVM

Doctorem Medicum Casseronensem.

ANDREW LAVINIA

ANDREW LAVINIA

ANDREW LAVINIA

ANDREW LAVINIA

ANDREW LAVINIA

ANDREW LAVINIA

ANDREW LAVINIA

*Cerebrum esse frigidi & humidi sedem, proinde
Catarrhorum originem.*

CAPVT I.

Primo iure magnum illud Græcię oraculum Hippocrates plurimis in locis, cerebrum veram frigidi & humidi sedem indigitat. Si enim eius medullarem substantiam frigidum temperamentum, teretem formam & cauam, cucurbitulę instar, Situm altū de reliquis partibus inferis elatos vapores excipientem spectemus, haud dubiè ea omnia gignende, & continenda magnorum humorum copię accommodata comperiemus.

Substantiam cerebri mollem & medullarem esse necesse erat, quo facilius imagines imprimarentur, & inde orituri nerui facilius flecti possent. Verum dissimilis est ea ossium medulla, neque tamen cranio alimento est, nec igne liquefcit, nec consumi potest, eius origo multò nobilior est: Quippe quę cum reliquis partibus ex sincerissima & purissima seminum duorum parte efformetur, temperamentum cerebri frigidum est quo spiritus animales temperet impediātque ne dissipentur: neque nobilis pars tot insignibus actionibus intēta arderet, rationem turbaret & facultatem motricem precipitaret, quod Phreneticis accidit. Sæpè miratus sum, præclarum Philosophum Aristotelem cerebrū refrigerandi cordis officio tantummodò alligantem, nec alię vsui destinantem. Si per tēpus
&

& locum errorem eius arguere mihi liceret, talum potius quàm cerebrum cordis calorem temperare demonstrarem. Sed ne diuagemur lectorem dimitemus ad Galenum cuius octauum librum de vſu partium conſulat, propoſitum perſequemur, monebimurſque cerebrum cum ſit ſubſtantia mollis, temperamentique frigidi & humidi (ſi cum cæteris corporis partibus conferatur) multa excrementa gignere. Quandoquidem enim ſanguine frigido, & crudo alatur, multum ſuperſeſſe & magnam ſuperfluum excrementorum copiam congeri neceſſe eſt, adeo vt ex ſe & natura ſua ad gignendas & continendas aquas diſpoſitum ſit: non paucas etiam per accidens propter formam & ſitum gignit, forma teres & caua cucurbitulæ inſtar vndique ex toto corpore vapores haurit, ſitus eius altus recipiendis ſpeciebus idoneus, ita vt vapores illi calidi ad partem frigidiorem delati condenſentur & in aquam conuertantur. Quemadmodum ea feruentibus hypochondriis natos vapores vbi cutem attigerunt frigidiorem denſari, & in ſudorem cedere cernimus, vel quemadmodum à calore ſolis elati vapores in mediam aëris regionem congelantur prius & deinde in pluuiam, grandinem, & niuem facſunt: vides igitur vt cerebrum ex ſe, & per accidens gignendis excrementis ſit idoneum, ideoque iure optimo in omnibus animalibus nuncupetur frigidi & humidi ſedes, potiffimumque in homine: quoniam pro variis & multis functionibus animalibus amplior

pliori est quàm reliqua animalia cerebro.

Hec autem excrementa si Hippocrati & Galeno credamus duorum generum sunt alia crassa, alia subtilia. Subtilia sæpe per insensibilem transpirationem exhalantur & crassa per canales expurgantur.

Ambobus ita consuluit natura, vt mirandam cuique suam industriam proponat, nã vt subtilia vaporent, cranium perforauit, suturas has contexuit quæ in corpore veluti canini aut spiraculi cuiusdam vices gerunt, excernendis verò crassioribus canales duos, & ductus per quos facilè euacuentur aquæ destinauit, horum alter ad nasum, alter ad palatum vergit. Per hunc potissimum expurgatur cerebrum quem ex ventriculo cerebri orientem videas latum initio & sensim se comprimētem, tandem infundibuli instar angusto exitu in palato desinentem. Inde datum ab anatomicis infundibuli nomen, per canalem hunc serosi superiorum ventriculorum humores expurgantur in glandem pituitariam nuncupatam, humores illos veluti spongia imbibentem, per varia deinde foramina, quæ à latere ossis sphenoidis, sicut & palatum versus tendentia leniter deprimētem. Alter canalis ad nasum prorepit: duo sunt cerebri processus, mammarum præ se speciem ferentes, ideòque processus mamillares vocati præcipuus eorum vsus est odores ad cerebrum deferre, verum quando superflua est excrementorū copia, natura iis abutitur, & per has duas apophyses serosos humores, qui per os ethmoï-

190 CATARRH. QVISNAM SIT AFF.
des transeunt, expurgat. Hos duos meatus, na-
sum & palatum intelligo, naturā ad purgan-
dum cerebrum fabricauit.

Alij sunt extraordinarij, quos Hippocr. desi-
gnauit lib. de glandibus, vt oculi, aurēsque, me-
dulla dorsalis, venę, nerui, sed tunc tantum huic
vsui inseruiunt cum naturalis œconomia cere-
bri peruertitur.

*Quid denotet vox hæc catarrhus, quisnam sit affectus,
& in quo consistat eius essentia.*

C A P. I I.

Cerebrum quandiu malè non afficitur ex-
crementa naturalia tantūm gignit quoti-
die per meatus destinatos à natura ea expulsat:
verum vbi intemperie aliqua tentatur multa
congeruntur, quę vel suo pondere (forma ele-
mentari) inferius ingruent, aut in partem ali-
quam expellentur virtute cerebri expultrice,
copia vel malignitate laceffiti. Hic humorum
defluxus quoquo fiat modò catarrhus Gręcis
nūcupatur. Haud ignoro angustiores esse hu-
ius vocis significationem: & quemadmodum o-
ptimè à Galeno 3. de causis symptomatum ob-
seruatum fuit catarrhum propriè humoris in
os defluxum denotare, verum communi eius
significatione vtar vt quemlibet à cerebro hu-
moris descensum in aliam partem catarrhi no-
mine declararem.

Catarrhus si credatur Galeno symptoma est
tertij

tertij generis vitium in excrementis. Huic symptomati præcessit semper aliud, actio videlicet læsa, quæ hoc loco coctio est, non digerente enim vt par est alimentum cerebro nimia producit excrementi copia, cum verò coctio læsa sit, symptoma immediatè ab aliquo pendet morbo. Dyscrasia scilicet, vt arbitror, plerumque frigida, & humida, sicca etiam fateor, aliquando per accidens cohibente veluti vapores ne exhalentur, calida quoque humores liquante, & vapores attrahente, rarius tamen hoc accidit. Pars igitur affecta in catarrhis cerebrum est. Morbus intemperies immediatè coctionem lædens, vnde nascitur vitium excrementi. Vt autem clarius innotescat catarrhi natura, philosophicè eum definiamus. Catarrhus motus est humorum ab vno loco in alium quem physici localem vocant, in quo motu Aristot. quinque requirit, mobile, mouens, & tres terminos à quo incipit motus, qua fit motus, & vbi desinit: In defluxionibus humor, qualibet sit affectus qualitate, siue calore, siue frigore, dulcedine, acore, salsedine, tenuitate, crassitie, seu simplex mixtusve sit, est id quod mouetur. Mouens verò duplex internum & externum. Illud iterum duplex forma videlicet humoris, & anima siue facultas expultrix. Humor si naturam & formam elementarem sequatur, semper descendit, grauis enim est. Fit autem plerumque, vt humor, cessante regimine animæ (quando facultas retentrix penitus labefacta est) ex seipso decidat nullo mouente alio sui auctore præter-

quam forma sua & gravitate. Sic videmus ple-
rosque obeuntium catarrho suffocari, flacces-
cente veluti & penitus debilitato cerebro. Al-
terum internum principium, humores mouens
est anima: omnibus enim partibus quas vita
donauit etiam virtutem expultricem natura
indidit, qua sibi nocitura secernant. Stimula-
tum igitur cerebrum vel prægrauante humo-
rum copia vel pungenti qualitate, eam à se quã
longissimè potest, obnixè expellit. Mouens ex-
ternum est quicquid foris promit, laxat, aut
quatic cerebrum: aër frigidus humores expri-
mit, calidus & balnea laxant & liquefaciunt
humores, ictus, casus, violentiq. affectus animæ
humorem cerebro inclusum, quatiūt, agitant-
que. Dato iam mouente humores, inquiramus
tres illos terminos. Primus à quo moueri hu-
mor incipit, cerebri est, tum interna, tum exter-
na pars. Humor sæpissimè in ventriculis reten-
tus totamque conspergere substantiam inde
moueri incipit alias extra cerebrum membra-
nam intra & os inclusus defluxiones externas
excitat. Loci verò per quos fluit humor qui se-
cundus est terminus, sunt meatus ordinarij &
extraordinarij cerebri. Illi iterum sunt nasus &
palatum. Hi verò oculi, aures, nerui, medullæ,
venæ, arteriæ, meditulliumque, os & membra-
nas interiacens, vel spatia musculorum.

Terminus in quo desinit motus, quælibet est
pars corporis modò inferior sit, capitique sub-
iecta, & debilis: nunquam enim defluxio per
ascensum fiet. Atque hæc est definitio catarrhi
fusi

DE CATARRH. DIFFERENTIIS. 193
fusè satis explicata persequamur eius differen-
tias.

De Catarrhorum differentiis.

CAP. I I I.

PRæcipuæ catarrhorum differentiæ à maté-
ria fluente desumuntur à partibus vel mit-
tentibus, vel recipientibus, à symptomatis eos
comitantibus, & à generationis modo omnium
catarrhorum materia humor est, humorem di-
co quicquid actu liquidum est, & in corpore
fluitat, in quo multa observanda occurrunt,
substantia, temperamentum, qualitas, sapor, &
mixtio, de quibus omnibus aliquot catarrhi
differentias colligemus. Substantia aut consi-
stentia humoris (placet hoc Medicis vocabu-
lum) est, vel tenuis, vel subtilis, vel crassa, &
densa vel mediocris. Inde catarrhi subtiles, &
acuti nonnulli, alij verò crassiores. Humoris
temperies calida, vel frigida, proinde catarrhi
frigidi, vel calidi: quorum illi frequentius acci-
dunt, frigidaque & humida cerebri intempe-
rie producuntur: frigida intemperies faculta-
tem concoctricem debilitat, adeò ut nimia in-
de excrementorum copia coaceruetur, impar-
que sit cerebrum digerendis alimèti reliquiis.
Cerebrum humida dyscrasia languescit reten-
trix facultas, nec humorum vtilium etiam flu-
xum cohibet. Multis dignoscitur hic catarrhus
indiciis, humor nullomodo mordax est, cere-

N

brum verò torpidum, oculi turbidi, auditus obtusus, nares occlusæ, omnes denique sensus hebetes, vultus pallidus, corpus præ inertia & gravitate flaccescit. Siquidem brachiorum & crurium vires per musculos, & nervos vigent. Hic autem molliuntur nervi & veluti relaxantur, quoniam cerebrum commune eorum principium, aquarum eluie quasi inundatur. Medicus ut cautius rem agat, temperiem, ætatem, situm loci, tempestatem, & viuendi rationem expendat. Num temperamento sit frigidus, loca frigida, aquatica, & palustria incolat, brumali tempestate. Num fructibus ut plurimum vescatur, cibisque humidis & frigidis, vitamque desidem & inertem agat: tunc enim nihil dubij superest, quin catarrhus sit frigidus.

Sunt etiam nostro iudicio catarrhi calidi reclamantibus licet multis Medicis, non modicæ eruditionis, sed præponderat Hippocratis auctoritas usu & experientia confirmata. Ille anginae meminit, æstiuæ, à catarrho subtili, acri & calido ortæ, flauum etiam & biliosum per nares fluere humorem omnia corrodentem cernimus, sæpè à bile in cerebro gignitur, & per aures expurgatur. Antiqui optimè tria in cerebro gigni excrementa animaduertunt, pituitosa, melancholica, & biliosa. Pituitosa per nasum, melancholica per oculos, biliosa per aures foras protruduntur. Videmus etiam quidquid ab auribus detergitur flauum & amarissimum esse. Constat igitur calidos
esse

esse defluxus, qui eiusmodi sunt vel generatione, veluti si è bile gignuntur, vel corruptione veluti putrescente pituita, & acrimoniam falsedinemve contrahente catarrhos hos dignoscas facile. Si enim per palatum & os fluat humor amaro & acredine pungit, quicquid attingit, incendit, & rodit, vultus ardore rubescit, frons calet febrisque eius assidua comes, his adde temperiem calidam & biliosam, aëris constitutionem calidam, viuendi rationem, & cætera omnia, quæ ad calefaciendos humores & gignendos apta sunt, in humore præter substantiam & temperamentum etiam qualitatem, id est mores obseruamus. Sunt enim humores quibus inest aliquid occultæ malignitatis: sunt alij mitiores: sunt & cocti & crudi: Inde catarrhorum differentiam aliam desumimus: sunt quoque rebelles & maligni, quemadmodum qui luem veneream comitantur, aut qui morbi eius reliquiis inhaerent communibus remediis non cedunt, alexipharmacis, expurgandi nonnulli mitiores facile & sola purgatione curantur. Crudi nonnulli, alij cocti: num crudus sit noscere est. Si clarus, tenuis, inæqualis, viridis, flauus, amarus aut mordax: contra si æqualis & vbique similis parumque spissus coctus est.

A vapore hoc discrimen defluxionum nascitur, quod aliæ sint salsae, aliæ acidæ, aliæ dulces & insipidae: salsae semper periculosissimæ sunt. Si enim in primos pulmones irrepant, vlcus, Si in intestina, dysenteriam efficiunt: à mixtione

verò humorum hæ differentię exurgunt: Quod nonnullæ à simplici humore fiant defluxiones, aliæ à mixtione multorum: atque ita accuratè excussa est à nobis prima differentia à materia desumpta.

Secunda à partibus desumitur: duplices autem partes considerandæ occurrunt, quæ scilicet mittunt & quæ recipiunt, quæ mittunt sunt vel externa vel interna pars cerebri. Hæc ut plurimum scatet excrementis propter temperiem frigidam & substantiam medullarem, illa etiam non rarò excrementorum intra pericranium & cranium, cutem & pericranium, contentorum humorum illuie madet, colligitque ingentem copiam aquarum è vaporibus, qui dum non perspirant condensantur, vel quia ex venis arteriisque exsudat serum aliquod.

A partibus igitur illis hoc catarrhorum discrimen enascitur, quod externi alij foris defluentes per continuas membranas, in omnes partes corporis externas, ad articulos usque, unde articularis morbus gignitur fluant. Alij sunt interni è cerebro in partes internas per varios ductus delati, qui si medullam spinalem petant, apoplexiam, paralysem, stuporem, tremorem gignent. Si oculos & aures, cæcitatem & surditatem. Si nasum, coryzam, si palatum, & asperam arteriam, raucedinem: si pulmones, asthma, tussim, ptisim, si stomachum, lienteriam, alui profluuium.

Tertia differentia ab accidentibus desumitur,

tur, alij sunt catarrhi *πνιγώδεις* subito interimentes *συντόμως* ait Hippocrates *ὑπόλλυντες*, alij periculo vacant & leniter fluunt, necnon alij sine febre, alij adiuncta febre, alij item quos comitatur dolor, alij sine dolore.

Ultima, ab eorum generatione & causis efficientibus desumitur. Alij catarrhi idiopathici sunt, qui vitio peculiari cerebri, illæso penitus reliquo corpore gignuntur: Alij sympathici à prava partium aliarum diathesi, iecoris videlicet feruidi & stomachi frigidi. Hic enim cruditates plurimas suggerit, illud vapores multos emittit. Alij denique catarrhi epidemici, & sporadici, quorum priores à constitutione aëris oriuntur, qualis fuit la Coqueluche, huius anni, & quæ decimo ante anno per vniuersam Europam grassata erat. Sporadici à particulari corporum constitutione & ratione viuendi singulis propria oriuntur.

*

De causis Catarrhi.

CAP. IIII.

CAusæ catarrhi vel externæ vel internæ, externæ à vitio aëris, & ratione viuendi gignuntur, aër nos afficit tribus modis, suis scilicet qualitatibus, substantia, & repentinis mutationibus, qui præcalidus est, aut præfrigidus, & nimium humidus gignendis catarrhis est idoneus. Calor enim vbi liquefacit humores in cerebro contentos fluxos reddit. Frigus comprimendo cerebrum defluxiones mouet, & veluti de pressa spongia, stillat vndique aqua, quæ erat imbuta, sic frigore exprimuntur è cerebro humores: Idem frigus catarrhorum causa esse potest, calorem intus abigendo & coercendo. Plurimum etiam mouent catarrhos meridionales venti & boreales. Hi premendo, illi replendo cerebrum, & grauedines pariendo. Sæpè sol defluxiones mouet, si diutiùs in aprico immoreris repentina aëris mutatio & tempestas, catarrhorum causis accensentur. Nisi etiam temperiem suam seruent tempestates anni catarrhis annus exuberabit. Si cum hac alteratione aut temperamenti alienatione vitium aliquod particulare insit, substantiæ aëris, corruptio videlicet occulta, gignetur catarrhus epidemicus & pestilens, viuendi quoque ratio, causis externis catarrhorum adscribitur

bitur : crapula & voracitas cerebrum replent : idcirco temulenti & helluones facile in catarrhos suffocantes incidunt : Nimia etiam ieiunia, tenuando humores catarrhos mouent. Adde quod inanis stomachus attractos vndique è vicinis partibus humores absorbeat, diuturnæ vigiliæ, assiduum studium, animi affectus violenti, hæc omnia, quia calorem natium dissoluunt, & cerebrum refrigerant, catarrhos producant. Otio etiam excrementorum congeries crescit, magnæ euacuationes, in primis frequentes phlebotomiæ & copiosæ mirum in modum effœtant corpus, & catarrhosum efficiunt. Somnus longior corpus tumidum, & humidum reddit, maximè meridianus, & sunt omnes causæ externæ, quæ catarrhos mouent & generant. Pergamus ad internas.

Causæ internæ, aut proximæ, aut remotæ sunt. Remotæ quæ & antecedentes, à nonnullis potiùs vocantur ad dyscrasiam cerebri, capitis, iecoris, stomachi, aliquando totius corporis referuntur. Intemperies frigida & humida, & calida cerebri catarrhos sæpissimè gignit. Frigida & humida per se calida per accidens frigida calorem natium infirmat : vnde alimenti apepsia & superfluatorum excrementorum copia, proinde excrementa multa retineri necesse est. Calida plus alimenti, quàm digerere & plus vaporum quàm resolvere potest attrahit. Sunt qui satis acutè obseruarint densitatem cerebri vaporum exhalationi obfi-

stentem defluxiones excitare. Praua capitis conformatio plurimum facit ad mouendos catarrhos. Qui enim angustas habent suturas, aut qui prorsus non habent, quales & multos nos vidimus, sæpè catarrhis affliguntur. Quoniam retenti vapores in aquam conuertuntur. Sutura potissimum facta sunt vt spiraculi & camini instar essent.

Intemperies inferiorum partium maximè iecoris & stomachi frequentissima est catarrhorum causa, si credamus Auicennæ Arabum principi. E iecore enim feruido veluti è magno busto concenso plurimæ exhalationes calidæ prodeunt, quæ cerebri frigida temperie condensatæ in aquam conuertuntur. Addam etiam eos qui præcalido sunt iecore venas habere calidas, è quibus continuò exsurgunt vapores. Intemperies frigida stomachi cruditates multas gignens catarrhos gignere potest. Vniuersum enim corpus frigescit cum secunda digestio vitium primæ non emendet. Conspirantibus autem omnibus causis, aded vt cerebrum sit frigidum & humidum, iecur calidum, stomachus frigidus, nihil est dubij quin perpetua fiat in cerebro excrementorum generatio. Hoc voluerunt Arabes quando viscerum inæquali temperiei defluxionum originem assignarunt; atque hæ sunt causæ omnes remotæ. Proximæ non solum catarrhi, verum cuiuslibet alius defluxionis causæ, sunt tres, pars mittens recipiēs & natura humoris. In parte mittente situm al-

tum

tum & vires obseruamus, his instructa qualitatibus facillè in inferiores partes sibi subiectas humores amandabit. Id optimè animaduertit Hippocrates libr. de vulneribus capitis, vbi ait inter omnes capitis partes frontem inflammationibus maximè obnoxiam, quia frons continetur, omnis autè fluxio fit à parte continente ad contentam. Frons autem continetur & situs & vasorum productionis ratione pars recipit humorem, vel quia subiacet, vel quia debilis est, vel quia eum trahit. Pars omnis subiaccens quicquid ea quæ illi dominatur excernit recipere potest, multò autem magis si etiam debilis.

Debilitantur partes vel suamet natura, vel per accidens raræ & spongiosæ, inualidæ sunt, veluti glandes omnes, videturque natura de industria eas huiusmodi creasse, vti excrementa superflua à partibus nobilibus exciperent. Hec ita eleganter ab Hippocr. in libr. de glandibus pertractata sunt vt nihil addi possit. Cutis etià debilis est vt interna omnia excrementa sorberet, ideoque vniuersam emūctorium vocatū fuit. Partes etiam debiles esse possunt per accidens. Ictu videlicet, lapso, aut intēperie aliqua: vtut sint debiles recipiēdis partium vicinarum excrementis idoneæ sunt. Postrema causa est quando pars humorē attrahit. Arabes tres causas istius attractionis recensent, calorem, dolorem, & fugam vacui. Calor per se attrahit, quia rarefaciens partes vicinas humores attenuans,

meatus dilatans fluxum humoris excitat. Dolor nō propriè attrahit, quia est sensus affectio. Sensus autem patitur nec agit, & sensio omnis per receptionem fit, sed in locum dolore affectum confluunt humores, quia debilis est pars, & dolore etiam labefactatus calor nativus non bene coquit humorem, proinde ibi hæret, qui afferunt humorem ad partem dolore afflictam defluere, propterea quod natura spiritus & sanguinem ei subuenturum mittat, falluntur meo iudicio, & naturæ iniuriam faciunt. Si enim partem spiritibus & sanguine egere sentiat, observabit etiam se sanguinem mittendo parti, plus damni quàm auxiliij ferre. Dolor igitur nō propriè attrahit ultima causa defluxionum humori accepta fertur. Si enim tenuis est substantia, calidæ temperiei, acris & pungentis qualitatis ad fluendum aptissimus.

Vivendi regimen generale defluxionibus conveniens.

C A P. V.

Eodem ordine quo alia duo, regimen hoc persequar. Res sex non naturales ita disponenda sunt, ut non modò generationi catarrhorum ob sint, sed etiam ad eos disponendos & consumendos profint. Eligatur igitur aër qualitibus actiuis temperatus, passivus verò siccus sit, non humidus: temperatum volo aërem calore & frigore, quia calidus humores liquat, frigi-

frigidus exprimit. Si igitur frigidior sit crebris ignibus ex iunipero, rore marino, lauro, quercu, ficu, confectis calefiat. Si præcalidus sit, herbis & floribus frigidis refrigeretur, vitandi venti meridionales, & boreales, quoniam hi premunt, illi opplent. Raro solaribus radiis, aut nocturno frigori exponendum caput. Venti qui per angusta foramina insinuantur plurimum periculosi. Aëris inconstantia, ut observat Celsus, admodum movet defluxiones, cum scilicet modo calidus, modo frigidus est. In omni defluxione desideratur aër siccus, ideoque probe ibi consultum erit: Si excelsa & à fluviis disita loca inhabites.

In cibis tria notanda veniunt, quantitas, qualitas, & ratio utendi. Quod ad quantitatem attinet, repletio omnis infensa est, & infesta complexionibus catarrhalibus: nunquam se ad satietatem ingurgitandum potius vno die singularum hebdomadam à cibo abstinendum. Quod ad qualitatem, morbo vel causæ contraria sit: catarrhorum causa humor superfluous est. Adhibenda igitur alimenta desiccantia, respuantur omnino cibi vaporosi, crassi, flatuosi, excrementis pleni, crudi, & ἀπεπτοι, in ratione utendi his cibis, hæc occurrunt observanda, nunquam ingeratur cibus in stomachum, quin prior planè coctus fuerit: cibo vniufmodi modo bono contentus esto, nam varietas cruditarum prouentum gignit quæ immixtæ sanguini venas ineunt, & materiam cerebro sugge-

runt. Largius sit prandium quàm cœna. Somnus enim qui cœnam sequitur magnam ad cerebri meuehit faliginum copiam, quæ in aqua conuertuntur.

Panis ex bono tritico multum cocto conficiatur, nec omnino furfure expurgetur, & cui salis etiam modicum immisceatur. Nunquam calido pane vescendum, sub pastus finem biscocti vsus aniso & fœniculo conspersi proderit, atq; carnes, quàm elixæ utiliores. In primis quæ non multò humore madent. Caponum, columborum, perdicum, lepusculorum, hædorum, ceruorum, coturnicum, fasanorum, & reliquarum auium montanarum vsu approbamus, quæ si saluia & hyssopo configantur magis conducent. Caue tibi ab vsu auium fluuiatilium, porcorum, agnorum, ouium, vitulorumque iuscula etiam nocent. Pisces perniciosi, omne lactis & leguminum genus catarrhis inimicum.

Inter herbas commendant Arabes saluiam, hyssopum, mentam, serpillum, pimpinellam, rosmarinum. Aëtius non improbat brassicas, & porra, sed alliis & cepis, quia vaporosa sunt interdicit, & omnibus herbis frigidis humidis veluti lactuca, portulaca, oxalide.

Vetantur etiam omnes fructus qui humore superfluunt, veluti poma, pruna, melones, cucumeres, mora. Desiccantibus uti licet veluti pineis, auellanis, pistachiis, amygdalis, piris, malis cydoniis, ficibus, vuis passis, mespil-
lis,

lis, sorbis post pastum scilicet. Quod verò at-
tinet ad potum aqua frigida, omnisque potio
aquæ frigidae omni defluxioni aduersa, nisi ad-
modum calidæ, acri, & ubi febris adest, Aqua
hordacea, sacchari, & cinnamomi modico
consperfa, aut prifana, hydromele conferunt.
Si stomachus ab his potionibus abhorreat,
maturum vinum, & ἐλιγγορόν dulcedinis ex-
pers vina muscata, & medicata, generosaque
omnia repentè caput impetunt & cerebrum
opplent.

Si cum primùm mensæ accubueris, bibas,
moue bis & augebis catarrhum, sed nihil per-
niciosius iis qui catarrhis obnoxij sunt, quàm
potare, sub tempus quo cubituri sunt.

Nimius somnus, corpus torpidum reddit,
excrementa retinet intus. Sex horas aut se-
ptem dormire, satis, opertis interim pedibus
& capite. Nam vt observauit Aristoteles qui
frigido humidoque sunt cerebro, extremo-
rum membrorum frigore multum læduntur
paulum elato dormiendum capite, & in alte-
rutrum latus: nam si supinus dormias trun-
cus venæ cauæ incalescet, qui spinæ dorsi, in-
fidet & multos ad cerebrum protrudit vapo-
res. Cautè à somnis meridionalibus & sta-
tim postum insequentibus abstinetur, præ-
stat deambulatione, aut faceto aut iocoso ali-
quo sermone, animum relaxare, non statim et-
iam post pastum lectioni, scripturæ, aut pro-
fundæ meditationi incumbendum, ita enim

calorem natium, qui totus esse debet in digerendo cibo auocabis. Diurnæ vigiliæ æquæ obstant ac nimius somnus, nam calorem natium resoluunt & cerebrum frigesciunt.

Mane surgendum & in triclinio deambulandum, tutiendum, & emungendæ nares, excrementis omnibus expurgandum corpus.

Vniuersalia exercitia à magno illo Medico Hippocrate commendantur, particularia proderunt, sicuti frictiones, sed si imbecillum sit caput & oppletum humoribus, ab infimis partibus incipiendum, & gradatim ad femora, ad dorsum: deinde ad brachium & collum progrediendum, fricandum caput postremum omnium, spongiis aut sacculis arte factis.

Quoniam verò caput origo defluxionum est: huic vni incumbes maximo studio ne vel grauioribus, vel leuioribus induimentis tegatur, verum non tam tibi à calore, quàm à frigore metuendum, nolim tamen illud nimis premas, ne fiat humorum attractio:

venter autem liber
esto.

Methodus

Methodus generalis defluxionibus curandis.

CAP. V I.

Quoniam in omni defluxione pars altera est mittens, altera recipiens, medicus vtriusque rationem habeat. Caput, origo & fons est omnium catarrhorum. Pars igitur industria nostræ collocanda in vacuando, desiccando & roborando capite. Adeo vt nihil noui gignere possit. Methodum defluxionibus frigidis & ab intemperie cerebri frigida & humida ortis, vtpote frequentioribus, congruentem struam, eaque erit aliarum regula.

Prima indicatio sese nobis prodens est, vacuandum esse hunc fontem, exhauriendumque & exsiccandum. Ideoque conferent euacuationes generales & particulares, illæ autem semper præcedant: Si verò corpus plethoricum sit, defluxio calida, febris adsit, iecur ferueat, venæ sectio multum prodest, quæ si omnia absint, respuenda, vt docent Medici Arabes cum catarrhum, vt catarrhum phlebectomia non agere, sed tantum quando symptomata eum comitantur asserunt. Veniemus à Clystere incipientes, qui totum corpus expurgauit, & de summo etiam cerebro attrahet.

℞. Decocti comm. clyst. cui addes maiora clysterne,

ne, hyssop. sal. ana P. j. seminis anethi ʒ. iij. florum camamillæ, stæchad. rorismarini ana P. ʒ. in cuius colatura dissol. bened. diaphœnic. mellis antos. aut mercur. ana ʒ. j. olei anethi ʒ. ij. salis modicum, fiat elyster.

Postridie sumatur pilularum ʒ. j. coccearum pro minoratiuo, vel hæc potio.

Potio purgans.

℞. Agarici & rhabarb. ana ʒ. j. infundantur cum modico cinnamomi, aut garyophil. in aqua hyssop. aut méthæ, expressione facta dissol. diaphœnici, aut diachart. ʒ. ij. syrup. rosat. laxat. ʒ. j. fiat potio.

Si humores sint frigidi, crassi & viscidum hoc apozemate præparentur.

Apozema ad præparandum humorem viscidum & crassum.

℞. Radicum acori, cyperi, galangæ, ana ʒ. ʒ. foliorum bethonic. hyssopi, maiora. sal. meliss. agrimon. ana P. j. seminum anisi, & fœniculi, ana ʒ. iij. florum rosmarini, stæchad. & bethon. coquantur omnia vsque ad sesquilibrium, in qua dissolu. mell. anthosat. aut sacchar. crassi ʒ. iij. fiat apozema clarificatum & aromat. cum ʒ. j. aromati garyophil. cum modico cinnamom. capiat per quatrimum. Postea iterum purgetur corpus iisdem pilulis, aut de agarico, sine quibus, & fœtidè, atque eadem potione quantitate parum augendo, validè obseruant Arabes pilulas grandiusculas esse debere vt diutius immorentur stomacho, tardiùs dissoluantur, & à distantioribus locis trahant.

Cautio in vsu pilul.

Dietæ.

Dietæ sudorificæ euacuationibus generalibus

bus accenferi possunt. Nam omnes serositates, venis inclusas euacuant, & quicquid superfluit in visceribus humiditatis exhauriunt, conficiantur guajaco Squinæ, falsaparillæ, sasaffras, earum descriptio & vtendi ratio satis cognita.

Corpore ita purgato iis remediis vniuersalibus, particularis cerebri euacuatio aggredienda erit. Cæterum euacuatio vel insensibilis vel sensibilis est. Hæc fiet errhynis, masticatoriis, gargarismis, vesicatoriis, sinapismis, cucurbitis scarificatis & cauteriis. Illa pulueribus, sacculis, cucurbitis, siccis suffitibus, errhina cerebrum per nasum expurgant. Varia est eorum ratio: aliàs enim sicca, aliàs liquida sunt. Sicca constant pulueribus qui pungunt, & semine, stasisagriæ, helleboro albo. Liquida succo maiora. mercurial. anagalis, macis, bethon. brassicarum, & vino albo. Sunt qui commendent oleum nigellæ si illinatur narium meatus.

*Remedia
particularia
pro capite.*

Masticatoria plurimum valent ad purgandum cerebrum: conficiuntur ex radicibus pyrethri, aut masticæ, nuce moschata, cubebis, vniis damascenis in aqua saluiæ infusis, vel in essentia saluiæ & thymi. Gargarismi non adeo videntur.

Vesicatoria capiti admota euacuant sensibilibiter, conficiuntur ex fermento, columborum stercore, muscis cantharidibus, cum modico aquæ vitæ. Præparantur etiam empla-

Vesicatoria.

stra quæ aquas attrahent ex radice brionæ, thapsiæ, semine sinapios, euphorbio. Panis etiam calidus vertici admotus cum aquæ vitæ modico, serositates multas haurit.

Cucurbitæ scarificatæ huic euacuationi conferunt. Tandem catarrhis inueteratis & rebellibus, cauteriis succurrendum quæ fontem exhauriunt humorem deriuant capiti, ceruici, & brachio applicantur.

Alia est euacuatio insensibilis quæ fit resol- uendo humorem & in vaporem conuertendo, qui deinde per insensibilem transpirationem exhalatur, sacculi pulueres & suffitus idem præ- stant.

Sacculi pro capite. ℞. Milij & auenæ, ana P. j. furfuris & salis a-
na ℥. j. frigrantur hæc omnia & sacculo in-
clusa calida futuræ coronali applicentur,
vel

Sacculi. ℞. semin. anisi, fœniculi, & baccar. lauri, ana
℥. ij. milij & salis communis an. ℥. iiij. summi-
tatum anethi, flor. camamil. & rorismar. an. P. j.
frigrantur hæc omnia, & includantur sacculis
capiti applicandis.

Suffumigia quæ foras trahunt & resoluunt
sic conficiuntur.

Suffitus. ℞. Storac. benjoin. nigellæ romanæ an. ℥. iiij.
garyophill. & trochiscor. galliæ moschatæ an.
℥. j. fiat suffumigium quo uestimento capitis
suffiantur, vel

Suffitus. ℞. Thuris, ladani, benjoini ana ℥. iiij. gummi,
hederæ, granorum iuniperi, coriandri præpa-
rati

rati ana ʒ.ij. misce, fiat suffimigium, hisce artificijs primam assequemur intentionem, vt scilicet cerebrum expurgemus, & fontem catarrhorum exhauriamus.

Alia est indicatio roborandi cerebrum, illudque vendicandi intemperie frigida & humida quæ perpetuam excrementorum copiam congerit, omniaque in aquam vertit: frustra enim exhaustus erit fons iste nisi impedierimus quominus iterum oppleatur. Id vt assequamur remedia interna & externa adhibebimus. Interna sunt, opiata, tabulæ, pulueres, theriaca, mithridaticum, conseru. bethonic. rorismarini, & stœchados, maximè conueniunt.

℞. Conseru. florum rosmarinī, stœchad. & ^{Opiata ro-} bethonicæ ana ʒ.ij. theriac. veteris ʒ.ij. pulueris ^{borans.} aromat. rosat. & diagalang. ana ʒ.ij. cum syrupo stœchad. fiat opiata, de qua ante pastum sumat ad magnitudinem auellanae.

Conficiuntur hoc modo tabulæ eiusdem ^{Tabellæ} virtutis. ℞. Pul. aromat. garyophil. ana ʒ.ij. diagal. ʒ.ʒ. nucis mosc. ʒ.ij. sacchar. aqua bethon. aut melissæ diluti quantum satis, fiat electuarium, in tabulas dispertiendum quarum singulæ sint ponderis trium drach. harum vna, mane duabus horis, ante prandium sumatur, vna iterum sub vespere ante cœnam.

Puluis digestiuis à pastu ad cerebrum & stomachum roborandum.

Puluis digestiuis. ℞. Anili conditi ℥.ij. cinnamom. ℥.ij. nucis mosc. ℥.j. coralli rubri ℥.ij. margaritarum præparatarum, & cornu cerui ana ℥.j. sacchar. rosat. & sacchar. albi ana ℥.iiij. fiat puluis de qua cochleare vnum post pastum pro diuitibus addetur ambri grisei modicum, aquæ cœlestes, theriacales, imperiales, plurimum ad desiccandum & roborandum cerebrum conferunt, potissimum senibus, & temperamento frigidis.

Remedia externa. Remedia externa cerebrum corroborantia, sunt pulueres capitales, quibus conspergetur vniuersum caput, aut conficiuntur pilei.

Puluis roborans caput. ℞. Garyoph. macis, ligni aloës ℥.ij. rosarum rubr. & bethonic. siccat. ana ℥.iiij. fiat puluis quo quotidie conspergatur caput, vel fiat pileus hoc modo.

Pileus senescutapha. ℞. Foliorum bethonic. meliss. maior. menthae optimæ siccatarum, ana ℥.iiij. garyophill. macis, nucis mosc. ana ℥.j. rosar. rubr. florum rosmarin. ana ℥.j. β. granorum kermes, ligni aloës, ana ℥.j. fiat puluis Xilo intermiscendus quo fiat pileus, bombiceo panno rubro coopertus.

Fiunt etiam emplastra toto capiti applicanda, quemadmodum roborant & desiccant.

Emplastrum. ℞. Ladan. purissimi, & masticis ana ℥.j. thuris, & sandarac. ana ℥.iiij. radicum cyperi, garyophil. ireos Florent. ana ℥.β. flor. sal. torismarini, ros. rub. ana ℥.v. cubebarum ℥.ij. malaxen-

tur.

tur hæc omnia cum oleo irino & terebenthina, fiatque emplastrum.

Paucis ab annis translatum fuit è terris no-^{Tacama-}
uis gummi præstantissimum nomine Tacama-^{haca.}
haca, capiti in formam emplastri apponitur,
cerebrum roborat, fluxiones omnes sistit, tan-
tùmque ad sedandos omnes dolores valet, vt
hoc vnicum apud Indos aduersus omnigenos
dolores vsurpetur nisi appareat inflammatio
eximia. Ipsemet eius effecta animaduerti.

Omnibus antiquis practicis, ad desiccandum
& roborandum cerebrum plurimum appro-
bantur capitis lotiones cum herbis cephalicis
quales sunt bethonica, melissa, maiorana, la-
uendula, flores stæchados & rorismarini, fiet &
optimus sapo hoc pacto.

℥. Saponis opt. ʒ. iij. agarie. ʒ. iij. ireos Flo-^{Sapo.}
rent. ʒ. ij. garyophil. & macis ana ʒ. j. fiat sapo.

Commendantur etiam balnea naturalia mo-^{Balnea}
dò actu calida sint & sulphurea, veluti belle-^{natura-}
lucanæ aquæ, quarto distantes à monspellio
lapide.^{lia.}

Sunt qui in aures quotidie vesperi guttas ali-
quas olei terebenth. instillent, & xilo moscato
obturent. Siccati ita & roborati cerebrum as-
seuerant.

Ea omnia remedia catarrhis frigidis confe-
rent, & quibus est cerebrum frigidum humi-
dumque. Sin autem defluxio calida sit cere-
brumque, etiam medicus remedia varia adhi-
bebit, & intemperiei accommodabit. Hæ duæ

sunt indicationes quæ partem mittentem respiciunt, prius exhaurienda, deinde roboranda est ne quid noui gignat.

Nunc parti recipienti consulendum, pars omnis inferior & debilis recipere quasi cogitur, verum pro nobilitate aut necessitate parvis, magis vel minus nobis curæ erit. Si in oculos defluat catarrhus remedia iam præscripti: Si in nasum diuertendus erit, si in dentes, mox te rationem eos conseruandi docebo: Si in stomachum per ventrem potest excerni. Periculosissimus est omnium cui per tracheam arteriam illabitur, & in pectus aut pulmonem ingruit, respirationem enim impedit, actionum omnium maximè necessariam, & animal suffocat. Illi igitur promptè occurrendum omnia quæ iam præscripti remedia, ad vacuandum, diuertendum, & deriuandum humorum motum vsurpanda: si autem rapidus sit & præceps, eum remediis quæ in ore tenebuntur & deglutientur sistere cogemur, à leuioribus incipiendo cuiusmodi sunt, Bolus Armen. terra sigil. tragacant. conser. ros. veterum, sacchar. rosat. fient paruæ formulæ

*Formule
sub ling.
ad sistend.
fluxionem*

℞. Conseru. ros. veterum ʒ. j. ꝑ. pulueris tragacanth. ʒ. j. terræ sigillatæ, boli Orientalis ana ʒ. ij. sacchari diluti in aqua infusionis, gummi tragacanth. quantum satis fiant paruæ formulæ.

Ni hæc sufficiant deueniendum ad fortiora, qualia sunt diacodium, theriaca recens, pilulæ de cy-

de cynoglossa, aut quæ ab antiquis descriptæ, fiunt ex styracis, galbani, opij. & myrrhæ, partibus æqualibus, hæc non administranda sunt remedia, nisi necessitate urgente, & cum subita mutatio metuitur.

Sisti potest etiam catarrhus remediis externis, suffumigiis videlicet & emplastris.

℞. Rosarum rubrarum, coriand. præparana 3. *Suffitus.*
j.ß. mastich. sandarac. gummi hederæ ana 3. j.
seminis papau. 3. v. granorum myrrhæ 3.ß. fiat
pulvis pro suffumigio capitis cuius etiam suffitus per os aut nasum attrahi poterit gummi
tacamahaca præsentissimum est cohibendis & *Tacamahaca.*
sistendis catarrhis remedium catarrho cohibito expurgandû erit pectus beechicis remediis,
tussim excitantibus euacuandum peculiaria non hîc describam remedia, quoniam methodum tantum generalem catarrhis subueniendi doceo.

Ratio conseruandorum dentium.

C A P. V I I.

QVoniam catarrhi sæpius dentes inuadunt, eosque plurimum corrumpunt, rem non ingratam puellis me facturum arbitror. Si capitulo vno rationem eos conseruandi perstringam breuiter. Vt pulchri, sanique sint dentes, albos eos, leues, duos, firmos esse oportet, carnemque gingiuarum integrâ, duram, & den-

sam. Demonstraturus prius sum quidnam eos labefactare & nigra sorditie aut rubigine conspurcare possit: deinde potiora remedia quę iis expoliendis & conseruandis plurimum conferant descripturus.

*Videtur
quoque*

Aër frigidus, vt obseruat Hippocrates quinto lib. aphor. dentibus inimicus.

Cibi omnes crudi, dulces, viscidos, acidi, pingues, duri, vaporosi, & qui actu frigidi sunt, supra modum dentibus nocent. Crudi multos vapores emittunt qui eos denigrant, & rubigine foedant, dulces, viscidos, & pingues multum sordium relinquunt, acidi eos lacerant & stupefaciunt propter aspredinem & inæqualitatem suam duri eos quatunt.

Carnibus euchymis, & eupeptis vescendum: nam consulendum in primis stomacho, si conseruandis dentibus studeas.

Vsus frequens lactis, caseus, artocreatæ, & huiusmodi pinnata legumina eos corrumpunt, saccharum denigrat inter alia. Non vna parte mandendum est tantummodo, sed vtraque ex æquo, corrumpuntur enim dum otiantur. Carnes agninae, & suillæ, & quidquid frigitur, sicut & vsus communis fructuum humidiorum plurimum eos lædunt. Veteres obseruant porra, dentes & gingiuas corrumpere, vino bene diluto, nec dulci, nec frigido nimium vtendum: iuscula vt & reliqua omnia præcalida eos lædunt. Detergendi sedulo sunt post pastum, ideoque dentiscalpia ex lentisco, myrrho, rore marino,

ino, cupresso, & aliis lignis adstringentibus vtilissima addi potest, & modicum lignum aloës: cultro autem aut assicula (vt multi peccant) non detergendi sunt, laxant enim omnia ligamēta: nec diu etiam scilpendi potissimum iis qui catarrhis obnoxij sunt. Sic bene deterfi, pauco vino diluto lauari poterunt. Continuus vsus sublimati denigrat & corrumpit vehementer dentes. Cui malo vt obuiam eatur præparandum est optimè sublimatum, nec antea eo vtendum, quam per tres aut quatuor menses, in aqua singulis primi mensis diebus aliorum singulis hebdomadibus semel aut ter mutanda, infusum fuerit. Nunquam etiam facies illinenda, priusquam lotum fuerit os & deterfi dentes, tenendæque aqua ore. Ea sunt omnia quæ nocent dentibus.

Videamus quæ prosint. Sunt qui candidi sint dentibus, sed infirmis, aut quia laxa sunt ligamenta, aut quia gingivæ carne exuuntur: alij dentes habent firmos, sed nigros. Duplicia ergo requiruntur remedia quæ alba faciant, scilicet, & quæ firment, carnemque regenerent.

Eorum quæ dealbant innumera est multitudo, sed meliora seligam. Medici Græci præ reliquis pumicem vltum, & tritum commendant. Hoc illis familiare est remedium.

℞. Pumicis & salis vltorum ana ℥.iiij. iunci *Dentifricium,*
odorati ℥.ij. piperis ℥.j. β. pulueriscentur hæc omnia, fiatque dentifricium.

218 RATIO CONSERV. DENTIVM.

Nos puluerem conficiemus maximè meo arbitrio dentibus dealbandis idoneum.

Pulvis ad dealbandos dentes. ℞. Cristalli 3.j.β. coralli albi & rubri ana 3.j. pumicis & ossis cepiæ ana 3.ij. marmoris albi, radicis ireos Florent. cinnamo. & granor. kermes an. 3.β. salis communis 3.j. margaritar. præpar. 3.j. alabaſtri. & alum. rupei ana 3.β. terantur hæc omnia subtiliter quibus fricentur dentes quotidie mane, loti prius vino albo. Ex iisdem pulueribus possunt confici opiata addendo mel.

Spiritus vitrioli. Spiritus vitrioli aquæ immixtus mirum in modum dentes dealbat, & singulare est remedium: aquam etiam fortem aqua communi dissolutam nonnulli magnificiunt: proderit & hæc stillatitia aqua

Aqua. ℞. Sulphur. viui, aluminis, salis, gemmæ ana lb.j. aceti 3.iiij. loco aceti, spiritum vitrioli substituunt, extrahatur aqua per retortam lento igne ne sulphur redoleat. Hæc aqua dealbat vehementer dentes, & putridas gingivas expurgat. Si dentes sint nigri & viscidi.

Pulvis ad ingrediendum dentium. ℞. Farinæ hordei, salis communis ana 3.ij. misce cum melle, & fiat pasta quæ charta involuta in furno desiccabitur: huius pulueris

℞. 3.iiij. cancerorum vstorum, & pumicis, oui testarum in puluerem redactarum, alumin. ana 3.ij. citrei cortic. siccæ 3.j. misceantur omnia, quibus fricentur dentes.

Radix altheæ. Radices altheæ præpa. detergunt & dealbant dentes.

dentes, ita autem preparantur.

℞. Radices altheæ bene purgatas in multas partes dissectas in aqua cum modico salis, aluminis, & ireos Florent. bulliant; postea siccantur in furno & iis dentes fricentur.

Si labescunt. ℞. Radie. Bistort. pentaphil. ana 3. j. rad. cyperi 3. ij. ros. rubr. spongiæ, bedegar. lentisci an. 3. β. sumach. 3. ij. garyophil. 3. j. coquantur hæc omnia in aqua chalybeata vino crasso diluta, lauentur ea gingivæ, addito modico aluminis, vel

℞. Coral. rubr. cornu cerui, aluminis ana 3. β. sumach. spongiæ bedegar. ana 3. j. fiat pulvis qui immiscebitur succo aut vino matorum cydoniorum, & gingivis, aut radicibus dentium in formam unguenti applicentur.

Si dentes exuti sint carne, regenerabitur caro his remediis. Fiat pulvis cum alumine, coral. rub. thure, & cortice thuris modico ireos, & aristolochiæ, vel

℞. Aluminis plumei, balaust. sumach. ana 3. ij. ligni aloës, cyperi, myrrhæ, mastic. ana 3. j. fiat pulvis: opiata etiam ad incarnandum idoneæ sunt, & melius adherent.

℞. Aluminis rup. 3. β. sang. drac. 3. iiij. myrrhæ 3. ij. β. cinnamom. & mastic. ana 3. j. redigantur hæc omnia in pulverem subtilem, & cum sufficiente quantitate mellis, fiat opiata quæ applicabitur gingivis sub vesperum per totam noctem. Postridie mane lauabuntur ali-

120 RATIO CONSERV. DENTIVM.

qua decoctione astringenti, aut vino crasso.
Sunt qui quotidie mane granum salis in ore
fumant, teneantque donec lique scat, & postea
detergeant dentes lingua, hoc dealbare, fir-
mare dentes, & à corruptione vindicare
gingiuas arbitrantur. Atque hæc
est conseruandorum den-
tium ratio.

FINIS.

Soli Deo honor & gloria.

